

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 2
1977

**KAPRUSTNINGEN IMELLEM
SUPERMAGTERNE**

**HVAD ER KVINDEKAMP OG
HVORDAN SKAL DEN FØRES**

**KAMPEN FOR
BOLIGVILKÅRENE**

**FAGKRITIK OG
STUDENTERKAMP**

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

NU 6 GANGE OM ÅRET!

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

Artiklen: *Kaprustningen imellem supermagterne* forsøger ud fra hovedparten af de relevante oplysninger, der er tilgængelige om supermagternes militære oprustning at vurdere styrkeforholdet imellem dem og oprustningens betydning for faren for en 3. verdenskrig. Herudfra vurderes supermagternes snak om fred og nedrustning, som et forsøg på at svække arbejderklassens modstand mod krigen.

Artiklen: *»Hvad er kvindekamp og hvordan skal den føres«* behandler konkret elementerne i kvindeundertrykkelsen: Uligheden imellem kvinder og mænd indenfor arbejderklassen og kapitalens udnyttelse af denne til at ekstraudbytte – og undertrykke arbejderkvinderne. Artiklen forklarer herudfra, hvorledes kampen mod kvindeundertrykkelsen må tages op og forsøger i denne sammenhæng at opstille nogle væsentlige langsigtede ligestillingskrav.

Artiklen *»Kampen for boligvilkårene«* gør rede for hovedtrækkene i boligpolitikken siden 2. verdenskrig og erfaringerne fra kampen mod huslejestigningerne. På baggrund af disse erfaringer og analyser gennemført af KAP-ere der er aktive indenfor boligområdet fremlægges et forslag til enhedsgrundlag for kampen. Artiklen gør endvidere rede for hvordan Socialdemokratiet, DKP og til dels også nyreformisterne omkring bl.a. VS bremser og afleder kampen.

Artiklen *»Fagkritik og studenterkamp«* skitserer udviklingen af fagkritikken på universiteterne. Den fejlagtige politiske linie, hvorpå hovedparten af fagkritikken bygger, afvises, f.eks. behandles forholdet til staten og uddannelsessystemet, forholdet til classesamarbejdslinien i fagbevægelsen. Linien for en korrekt fagkritik skitseres og samtidig hermed diskuteres de organisatoriske former for den ideologiske kamp.

Anmeldelse af Henning

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

FORLAG

3260896147

Pris 15,- kr.

ISSN: 0105-1903

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift Nr. 2
for Kommunistisk Arbejderparti 1977

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Frederik Dehlholm.

Redaktionen afsluttet 26. marts 1977.

Abonnement: 75 kr. for 6 numre. Løssalg 15 kr. pr. stk.

Pengene indsættes på giro 9 21 41 27.

Forlaget OKTOBER, Studiestræde 24, 1455 København K.

ISSN 0105-1903

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

Artiklen: *Kaprustningen imellem supermagterne*« forsøger ud fra hovedparten af de relevante oplysninger, der er tilgængelige om supermagternes militære oprustning at vurdere styrkeforholdet imellem dem og oprustningens betydning for faren for en 3. verdenskrig. Herudfra vurderes supermagternes snak om fred og nedrustning, som et forsøg på at svække arbejderklassens modstand mod krigen.

Artiklen: »*Hvad er kvindekamp og hvordan skal den føres*« behandler konkret elementerne i kvindeundertrykkelsen: Uligheden imellem kvinder og mænd indenfor arbejderklassen og kapitalens udnyttelse af denne til at ekstraudbytte – og undertrykke arbejderkvinderne. Artiklen forklarer herudfra, hvorledes kampen mod kvindeundertrykkelsen må tages op og forsøger i denne sammenhæng at opstille nogle væsentlige langsigtede ligestillingskrav.

Artiklen »*Kampen for boligvilkårene*« gør rede for hovedtrækkene i boligpolitikken siden 2. verdenskrig og erfaringerne fra kampen mod huslejestigningerne. På baggrund af disse erfaringer og analyser gennemført af KAP-ere der er aktive indenfor boligområdet fremlægges et forslag til enhedsgrundlag for kampen. Artiklen gør endvidere rede for hvordan Socialdemokratiet, DKP og til dels også nyreformisterne omkring bl.a. VS bremser og afleder kampen.

Artiklen »*Fagkritik og studenterkamp*« skitserer udviklingen af fagkritikken på universiteterne. Den fejlagtige politiske linie, hvorpå hovedparten af fagkritikken bygger, afvises, f.eks. behandles forholdet til staten og uddannelsessystemet, forholdet til classesamarbejdslinien i fagbevægelsen. Linien for en korrekt fagkritik skitseres og samtidig hermed diskuteres de organisatoriske former for den ideologiske kamp.

Anmeldelse af Henning Lunds bog »Udviklingen i DKP 1956–59«.

Indholdsfortegnelse:

Kaprustningen imellem supermagterne	side	9
Hvad er kvindekamp og hvordan skal den føres ..	side	34
Kampen for boligvilkårene	side	45
Fagkritik og studenterkamp	side	84
Anmeldelse	side	99

Inhaltsverzeichnis:

Kapitel I: Die Bedeutung der Frauenbewegung	1
Kapitel II: Die Entwicklung der Frauenbewegung in Deutschland	14
Kapitel III: Die Forderungen der Frauenbewegung	47
Kapitel IV: Die Organisation der Frauenbewegung	54
Kapitel V: Die Wirkung der Frauenbewegung	60

Til vore læsere:

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT udkommer nu fremover med 6 numre om året med ca. 100 sider pr. gang. Den hyppigere og mere kontinuerlige udgivelse af tidsskriftet giver mulighed for at tidsskriftet kan blive mere aktuelt, i højere grad kan gribe ind i debatterne, bedre kan fungere som organ for KAP og stå i en bedre vekselvirkning med Arbejderavisen. Dette ses allerede nu i forbindelse med debatten om kvindekampen. Hermed begynder KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT også at spille en større rolle for sympatisørerne til KAP.

Vi opfordrer derfor vores læsere til at skrive til os, kritisere tidsskriftet, komme med forslag til artikler om emner, der er behov for bliver behandlet og i det hele taget komme med synspunkter på, hvordan KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT bedre kan opfylde behovet for politisk-teoretiske artikler, der tjener til at styrke arbejderklassens kamp.

Vi opfordrer vores læsere til at indsende diskussionsindlæg. Diskussionsindlæg behøver ikke at være lange, teoretisk fuldendte og velargumenterede, lad dig ikke holde tilbage af sådanne forestillinger.

Debatindlæg er vigtige, da det er igennem diskussioner, gennem afprøvning af synspunkter, gennem kritik og uddybning af artiklerne, at den marxistisk-leninistiske politik udvikles.

Vi gør opmærksom på, at tidsskriftet ikke er et organ for vedtagne og gennemtyggede resolutioner eller programmer. Redaktionen bringer artikler, som ud fra KAPs grundlag analyserer klassekampen internationalt og nationalt, og artiklerne omhandler ofte spørgsmål som endnu ikke er blevet gennemdiskuteret i partiet.

Kom med indlæg – også gerne indlæg, som tager et andet udgangspunkt end KAPs.

Sælge KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og læg speciel vægt på at få tegnet abonnemeter. Tidsskriftet koster fremover 15 kr. pr. nummer og 75 kr. for et årsabonnement på 6 numre.

Red

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT vilkommer en fremgang med 6 numre om året med ca. 100 sider pr. gang. Den højeste af alle tidsskrifter vilkommer at tilkendes give mulighed for at tilkendes kan blive mere aktivt i højere grad kan give ind i debatene, både kan bygge som organ for KAP og så i en bedre forbindelse med Arbejderbevægelsen. Dette kan allerede nu i forbindelse med debatten om kvindernes Hæremedlemskab KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT også at spille en rolle for ungdomsbevægelsen i KAP.

VI opfordrer derfor vores læsere til at skrive til os, i højere grad aktivt. Vi ønsker med fordel til artikler om emner, der er behov for flere på handling og i det hele taget i samarbejde med ungdomsbevægelsen og det danske KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT både kan give ind i debatten for politisk-ideologiske artikler, der tjener til at give arbejderbevægelsen hjælp.

VI opfordrer vores læsere til at indsende bidrag til tidsskriftet. Indsendelse af bidrag behøver ikke at være lang, såvel indholdet og udtrykket. Indsendelse af bidrag til tidsskriftet vil blive modtaget med interesse.

Indsendelse af bidrag, der er i god forbindelse med emner af politisk og økonomisk karakter, kan give ind i debatten, at den kan give ind i debatten.

VI har opmærksomhed på, at indsendelse af artikler til tidsskriftet kan give ind i debatten om emner af politisk og økonomisk karakter. Indsendelse af artikler, som ud fra KAPs grundlæggende principper kan give ind i debatten om emner af politisk og økonomisk karakter, kan give ind i debatten om emner af politisk og økonomisk karakter.

Kom med indlæg - også gerne indlæg som tegn på solid udgangspunkt og KAP.

Såvel KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og det specielt vægtes på at få meget opmærksomhed. Tilskud til vores læsere til at få mere og mere ind i debatten om emner af politisk og økonomisk karakter.

Kaprustningen imellem supermagterne

Artiklen forsøger ud fra hovedparten af de relevante oplysninger, der er tilgængelige om supermagternes militære oprustning, at vurdere styrkeforholdet imellem dem og oprustningens betydning for faren for en 3. verdenskrig. Herudfra vurderes supermagternes snak om fred og nedrustning, som et forsøg på at svække arbejderklassens årvågenhed og modstand mod krigen. Nedrustningsspørgsmålet er dog endnu ikke så gennemarbejdet.

Kilderne til dette emne må man forholde sig meget kritisk overfor. »Fakta« i disse kilder behøver ikke at være sande, der kan være store interesser involveret i at fordreje dem. Derfor har det været nødvendigt specielt nøje at vurdere kildernes oplysninger i forhold til forfatternes interesser, samt i forhold til andre eksisterende oplysninger. (Angående kilderne se iøvrigt litteraturlisten).

I. Den grundlæggende årsag til krigsfaren

De indre lovmæssigheder i de tidlige kapitalistiske landes økonomier drev disse lande ud over hele kloden for at skaffe kolonier. Disse kolonier skulle sikre de pågældende kapitalistiske lande markeder, investeringsmuligheder, billige råvarer og arbejdskraft.

I slutningen af det 19. århundrede var verden opdelt; der fandtes ikke længere områder på kloden, der ikke var besat eller kontrolleret af en af de gamle kolonimagter.

Det betød, at nye imperialistiske stater som Tyskland og Japan, måtte skaffe sig markeder og billige råvarer i kamp mod de gamle imperialistiske lande, især England og

Frankrig. Dette var årsagen til den første og anden verdenskrig.¹

Med borgerskabets overtagelse af statsmagten i Sovjetunionen og dette samfunds omdannelse til et statsmonopolistisk kapitalistisk samfund, er Sovjetunionen kommet i samme situation som Tyskland og Japan var: Sovjetunionen er nu den opadstræbende imperialistiske stat, der må tilkæmpe sig flere markeder, investeringsmuligheder og billige råvarer og arbejdskraft i kamp mod de gamle imperialistiske magter med USA i spidsen.²

Den grundlæggende årsag til krigsfaren ligger i det kapitalistiske system. Dette systems indre lovmæs-

sigheder tvinger de kapitalistiske lande udenlands. Her må de rivalisere med andre imperialistiske magter om undertrykkelsen af verdens folk, og derigennem om investeringsmuligheder, markeder, billige råvarer og arbejdskraft – i dag ses dette udtrykt i rivaliseringen mellem de to supermagter, USA og Sovjetunionen om verdensherredømmet.

Skal man vurdere krigsfaren konkret, så er det imidlertid ikke tilstrækkeligt kun at forstå den grundliggende årsag til krigsfaren. For at vurdere krigsfaren konkret, er det også nødvendigt at undersøge, hvorledes den grundliggende årsag kommer til udtryk i en række enkeltfaktorer, som tilsammen og i samspil betinger hvor akut faren for krig er. Det drejer sig om faktorer som: supermagternes økonomiske og politiske styrke, deres militære position, arbejderklassens, folkenes og de undertrykte nationers kamp mod imperialismen, de socialistiske landes styrke. (For en vurdering af det politiske styrkeforhold imellem supermagterne se KOMMUNI-

STISK TIDSSKRIFT 7–8, artiklen: »Klassekampen i verdensmålestok og kampen mod imperialismen«).

Af disse faktorer vil denne artikel kun behandle en, supermagternes militære styrkeforhold med særlig vægt på udviklingen i socialimperialismens militære position. – Militærmagt er en nødvendig position for en imperialistisk magts kamp mod andre stater. Men samtidig må man holde sig for øje, at *militærmagt kun er et middel*. Dvs., den grundliggende årsag til krigsfaren *ikke* ligger i, at der er flere eller færre våben, men ligger i det kapitalistiske systems indre lovmæssigheder, der tvinger de imperialistiske stater til at skaffe sig våben, for at kunne tage kampen op mod andre imperialistiske magter om verdensherredømmet.

Samtidig må man ved læsningen af denne artikel også holde sig for øje, at supermagternes militære position kun er én af flere faktorer, der konkret betinger, hvor akut krigsfaren er, det betyder, at denne artikel ikke giver det endelige svar på dette spørgsmål.

II. Radikal ændring af Sovjetunionens militære position i 60'erne og begyndelsen af 70'erne

Indtil begyndelsen af 1960'erne havde Sovjetunionens muligheder for at gøre sig gældende militært på globalt plan været meget begrænset: de strategiske styrker (forklaring af disse fagudtryk: se ord-

listen efter artiklen) var meget mindre end USAs – indtil midten af 1950'erne havde Sovjetunionen overhovedet ikke haft strategiske styrker, der kunne ramme USA. De konventionelle styrker kunne kun

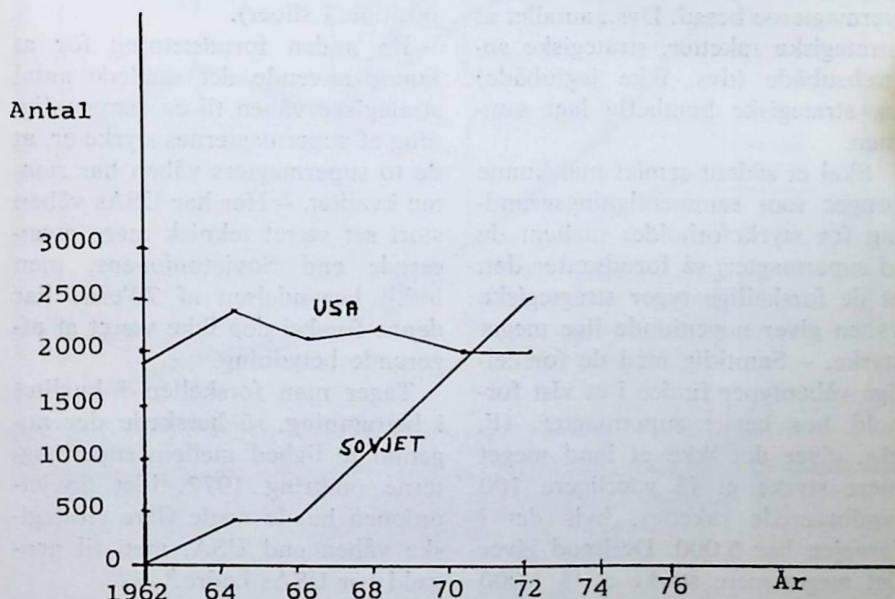
anvendes til indsats i umiddelbar nærhed af Sovjetunionen.³

Imidlertid skete der radikale ændringer omkring 1960. Ved hjælp af store investeringer i militærforskning og våbenproduktion fra omkring 1960,⁴ opnåede socialimperialismen at komme op på siden af USA mht. strategiske våben i begyndelsen af 70'erne. Samtidig blev socialimperialismens evne til at gøre sin indflydelse gældende på globalt plan med konventionelle våben også stærkt udvidet. Endelig skal nævnes Sovjetunionens enor-

me militæropbygning ved Kinas grænser og moderniseringen af Sovjetunionens konventionelle styrker i Europa.

II.1 Sovjetunionens strategiske våben

Sovjetunionen gik i begyndelsen af 60'erne i gang med en voldsom udbygning af antallet og typerne af strategiske våben; f.eks. byggedes nogle jagtubåde, men især interkontinentale raketter (ubåds- og landbaserede). Denne vækst er afbildet i figur 1. Figuren viser for perio-

Figur 1: Supermagternes strategiske angrebsvåben 1962-72.

Kilde: Martin, side 24.

Figuren viser det samlede antal strategiske angrebsvåben, som USA og Sovjetunionen besad i perioden 1962-72. Dvs., antallet af strategiske angrebsubåde, interkontinentale raketter og strategiske bombefly lagt sam-

men for USA og SOVJETUNIONENS vedkommende. Skal et sådant mål kunne bruges til en sammenligning mellem supermagternes styrke, så forudsætter det bl.a., at de to magters våben har samme kvalitet. På dette felt har USA været, og er førende, men indtil begyndelsen af 70'erne har denne forskel dog ikke været af afgørende betydning. (Dvs., man indtil begyndelsen af 70'erne kan anvende det samlede antal strategiske våben til at sammenligne supermagternes styrke, hvis man korrigerer for kvalitetsforskellen). – Tager man forskellen i kvalitet i betragtning, så herskede der nogenlunde ligevægt på det strategiske felt i begyndelsen af 70'erne, idet Sovjetunionen havde nogle flere strategiske våben, medens USAs var bedre.

den 1962–1972, det samlede antal strategiske angrebsvåben hver af supermagterne besad. Dvs., antallet af strategiske raketter, strategiske angrebsubåde (dvs. ikke jagtubåde) og strategiske bombefly lagt sammen.

Skal et sådant samlet mål kunne bruges som sammenligningsgrundlag for styrkeforholdet mellem de to supermagter, så forudsætter det, at de forskellige typer strategiske våben giver nogenlunde lige meget styrke. – Samtidig med de forskellige våbentyper findes i et vist forhold hos begge supermagter. (F. eks. giver det ikke et land meget mere styrke at få yderligere 100 landbaserede raketter, hvis det i forvejen har 5.000. Derimod giver det meget mere styrke at få 1.000 ubådsbaserede raketter, hvis et land ikke i forvejen har nogle. Det skyldes at de ubådsbaserede raketter har andre kvaliteter end de landbaserede: ubådene er hele tiden i bevægelse, hvilket betyder, at det er vanskeligere at ødelægge de ubåds-

baserede raketter end de landbaserede, der konstant er på en fast position i siloer).

En anden forudsætning for at kunne anvende det samlede antal strategiske våben til en sammenligning af supermagternes styrke er, at de to supermagters våben har samme kvalitet. – Her har USAs våben stort set været teknisk mere avancerede end Sovjetunionens, men indtil begyndelsen af 70'erne har denne forskel dog ikke været af afgørende betydning.

Tager man forskellen i kvalitet i betragtning, så herskede der nogenlunde lighed mellem supermagterne omkring 1972, idet Sovjetunionen havde nogle flere strategiske våben end USA, men til gengæld var USAs bedre.⁵

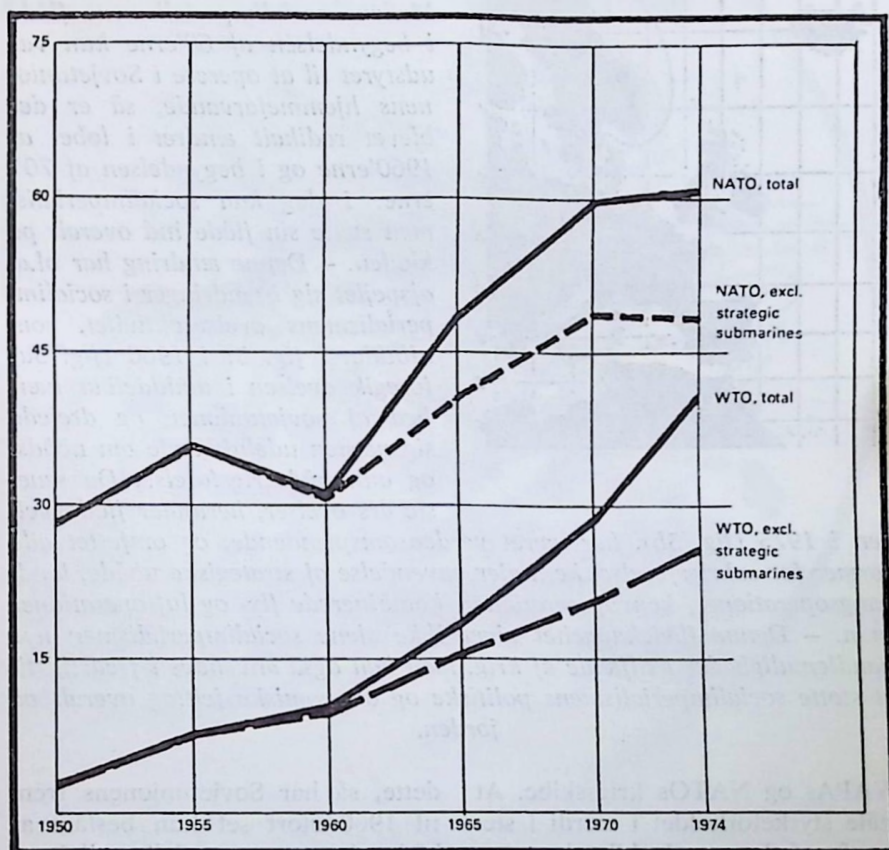
II.2 Socialimperialismen forsøger at vinde frem overalt på kloden

Luftvåbnets rækkevidde blev bl.a. forøget med indførelsen i 1965 af

en ny, svær transportmaskine med en lastekapacitet på 45 tons og en rækkevidde på næsten 10.000 km.⁹

Men især indenfor flåden fore-

gik der en voldsom forøgelse af investeringerne i 1960'erne og 70'erne, jvf. figur 2. Figuren viser udviklingen i den samlede værdi af

Figur 2: NATOs og WAPAs krigsskibes værdi i billioner US dollar.
Kilde: SIPRI 75, side 290.

Figuren viser, at der har været en væsentlig indsnævring af forskellen i værdien af NATOs og WAPAs flåder i begyndelsen af 70'erne. – At måle flåders styrke i værdi i stedet for f.eks. at måle antallet af skibe, har den fordel, at man derved også inddrager den yderligere styrke, som bedre teknisk udstyr giver. At inddrage dette i et styrkemål er så meget mere vigtigt, som netop det avancerede tekniske udstyr får stadig større betydning for supermagternes krigsførelse.

Figur 3a: Socialimperialismens flådeøvelse 1960.

Kilde: NATO-nyt okt. 1970.

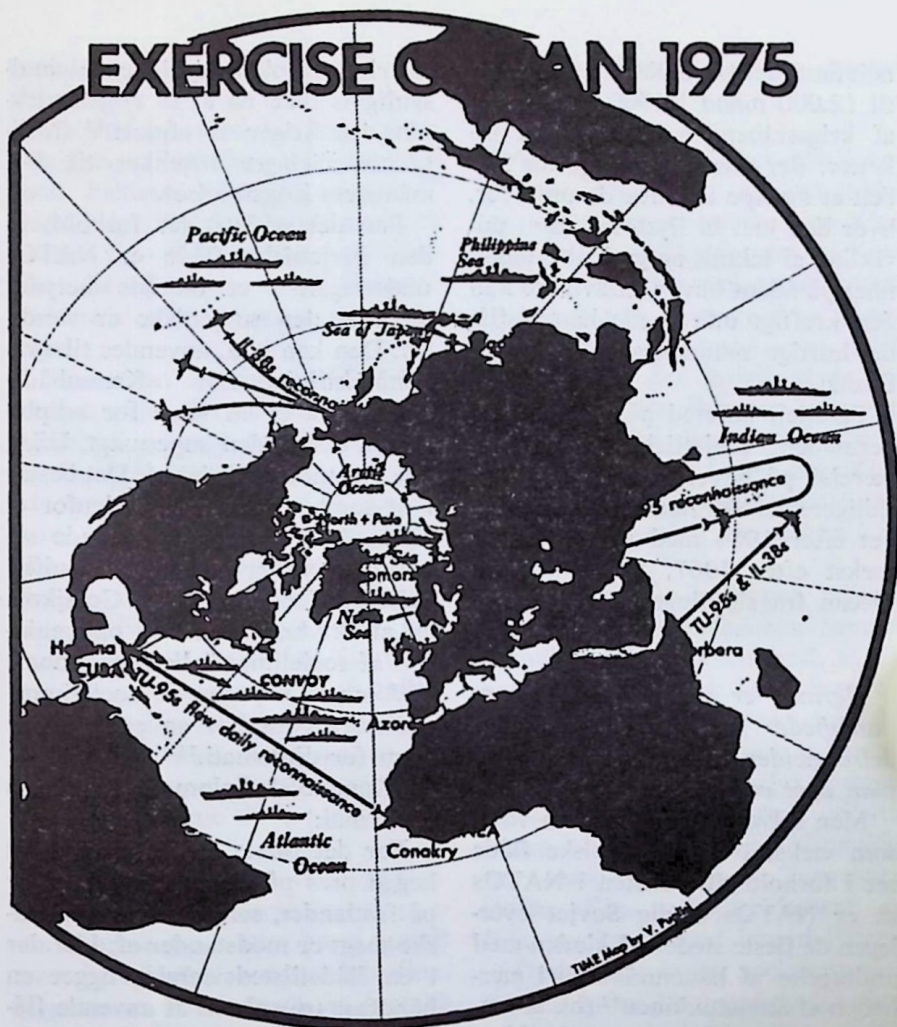
Medens socialimperialismens flåde i begyndelsen af 60'erne kun var udstyret til at operere i Sovjetunionens hjemmefarvande, så er det blevet radikalt ændret i løbet af 1960'erne og i begyndelsen af 70'erne: I dag kan socialimperialismen sætte sin flåde ind overalt på kloden. – Denne ændring har bl.a. afspejlet sig i ændringer i socialimperialismens øvelsesaktivitet, som afbildet i fig. 3: i 1960 (fig. 3a) foregik øvelsen i umiddelbar nærhed af sovjetunionen og drejede sig næsten udelukkende om ubåds- og antiubådskrigsførelse. De seneste års øvelser, herunder flådeøvel-

sen i 1975 (fig. 3b), har været verdensomspændende, og omfattet alle former for søkrigsførelse, herunder anvendelse af strategiske ubåde, landgangssoperationer, konvojoperationer, kombinerede fly- og luftoperationer m.m. – Denne flådekapacitet giver ikke alene socialimperialismen nye handlemuligheder i tilfælde af krig, men kan også anvendes i fredstid til at støtte socialimperialismens politiske og økonomiske felttog overalt på jorden.

WAPAs og NATOs krigsskibe. At måle styrkeforholdet i værdi i stedet for f.eks. antal skibe har den fordel, at man hermed også inddrager betydningen af det tekniske udstyr, skibene er forsynede med. Det er så meget mere nødvendigt, da netop teknikken får stadig større betydning i moderne krigsførelse mellem de imperialistiske stater.

Hvad figuren derimod ikke viser, er sammensætningen af de to supermagters flåde. Med hensyn til

dette, så har Sovjetunionens frem til 1960 stort set kun bestået af både, der var anvendelige til kystbevogtning, såsom små patruljebåde og ubåde med kort aktionsradius. Efter 1960 påbegyndtes opbygningen af en stor flåde af langt-rækkende, atomdrevne ubåde beregnet til at afskære forsyningerne til de vestlige lande.⁷ Endvidere blev antallet og typerne af overfladeskibe stærkt forøget. For første gang i den sovjetiske flådes histo-

Figur 3b: Socialimperialismens flådeøvelse 1975.
Kilde: TIME 5/5/75.

rie blev der taget hangarskibe⁸ i brug, i første omgang til helikoptere, senere til jetjagere. Disse hangarskibe er beregnet til anti-ubåds-krigsførelse, men der er intet til hinder for, at de kan anvendes som flydende baser med henblik på ind-

sats mod et fastland, når der bliver behov for det – på samme måde, som de amerikanske hangarskibe blev anvendt under Vietnamkrigen.

Bemærkelsesværdigt er også udbygningen af landgangskapaciteten, indbefattet en fordobling af mari-

neinfanteriet fra 6.000 mand i 1966 til 12.000 mand i 1969,⁹ udstyring af krigsskibene med sø-til-luft raketter, der gør det muligt for flåden at kæmpe udenfor de områder, hvor den kan få flystøtte, samt udvikling af teknik og grej til optankning på åbent hav.¹⁰ Endvidere kan den kraftigt udbyggede handelsflåde hurtigt omdannes til militære formål.

Parallelt hermed påbegyndtes en permanent sovjetisk flådetilstedeværelse på have, hvor Sovjet ikke tidligere havde været: I Middelhavet efter 1964 med særlig kraftig vækst efter 1967, i Det Indiske Ocean fra slutningen af 60'erne.¹¹

Hermed er socialimperialismens muligheder for at gøre sin indflydelse gældende militært på globalt plan øget voldsomt.

Men selvom der er sket en voldsom vækst i den sovjetiske flåde set i forhold til væksten i NATOs så er NATOs stadig Sovjet overlegen de fleste steder på kloden med undtagelse af havområderne i nærheden af Sovjetunionen¹² (bl. a. omkring Nordeuropa). – Imidlertid er denne underlegenhed på det sømilitære område ikke afgørende, set ud fra flere aspekter:

De konventionelle flådestyrkers virkning i tilfælde af krig vil først gøre sig gældende på længere sigt, f.eks. i form af afskæring af olieforsyninger til Europa. Da en evt. 3. verdenskrig sandsynligvis vil blive meget kortvarig, vil en sådan af-

skæring af olieforsyningerne sandsynligvis ikke nå at få nogen virkning før krigen er afgjort.¹³ (Militærets olielagre strækker til 3–4 måneders krigsførelse).

For det andet: det forhold, at den sovjetiske flåde er NATOs underlegen i et område betyder ikke, at den sovjetiske er værdiløs. Den kan bl.a. anvendes til »kanonbådsdiplomati«. »Kanonbådsdiplomati« er en form for »diplomati«, den anden supermagt, USA, har betjent sig flittigt af. Det består i at samle flådestyrker udenfor et fastland, hvor den pågældende supermagt ønsker at gøre sin indflydelse gældende. Admiral Gorsjkov, en af drivkræfterne bag opbygningen af socialimperialismens globale flådemagt, påpeger at socialimperialismen også bør anvende denne form for diplomati.¹⁴

»Kanonbådsdiplomati« kan have to formål:

For det første er det med til at lægge pres på de politiske kræfter på fastlandet, som den imperialistiske magt er modstander af, idet der i en flådetilstedeværelse ligger en håndfast trussel om at anvende flåden til direkte indgriben på fastlandet.

Et andet aspekt af kanonbådsdiplomati er, at skræmme den anden supermagt fra indgriben i konflikten på fastlandet. Flådetilstedeværelsen skal antyde, at en indgriben fra den anden supermagts side kan betyde en krig mellem de to supermagter.

Denne form for »diplomati« har

socialimperialismen anvendt i flere tilfælde.

Da Indien, med Sovjetunionens velsignelse, indledte en angrebskrig mod Pakistan, lå den sovjetiske flåde i det Indiske Ocean, parat til indsats.¹⁵ – Det samme var tilfældet, da Cunhals revisionistparti kæmpede om statsmagten i Portugal.

Selvom en underlegen flåde kan bruges, så er det selvfølgelig at fortrække at være overlegen – det er da også gentagne gange påpeget af den førmtalte admiral Grosjov, senest i hans nyudkomne bog, »Statens sømagt«. Heri anvender han de gamle zarer til at angive perspektivet for de nye zarer, idet han roser zar Peter den Store for hans: »... beslutsomme handlinger, som på overbevisende måde viste hans forståelse for tanken om overherredømme over havområderne, og hans evne til at omsætte den i praksis.«¹⁶

Med henblik på overherredømme over havområderne mangler socialimperialismen især baser spredt over hele jorden – derfor har Sovjetunionen i de senere år søgt så febrilsk at skaffe sig nogle – i: Ægypten, hvor Sovjet har haft base fra 1971, men hvor socialimperialismen blev smidt ud efter få års forløb. Endvidere har de forsøgt på Cuba, i Vietnam, Somalia, Bangla Desh, Angola, og sidst i Jugoslavien – endnu er det ikke lykkedes, så vidt vi har kunnet konstatere (måske med undtagelse af i Somalia).

II.3 Socialimperialismens trussel mod Kina

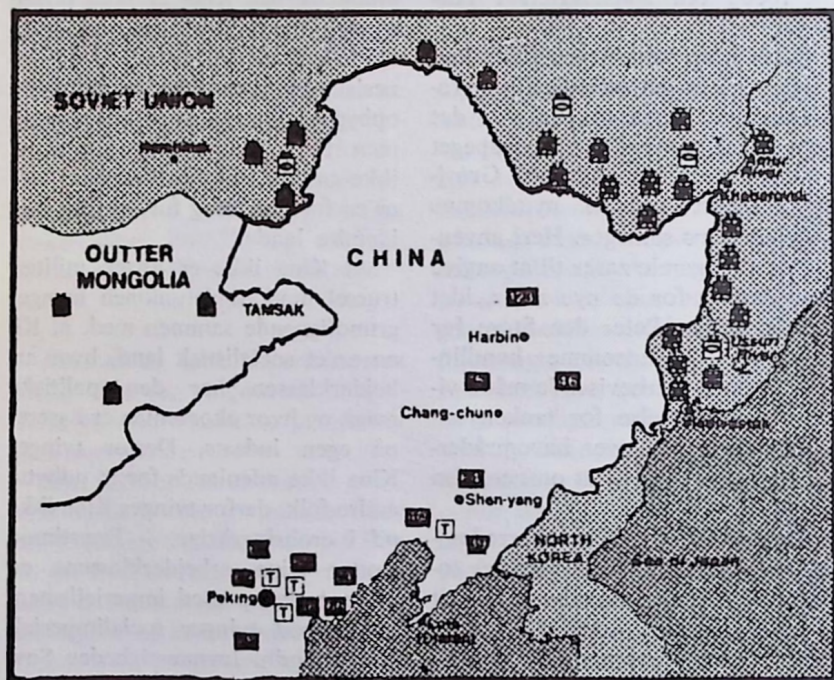
Sovjetunionen har efter 1969 opmarcheret næsten 1 million soldater¹⁷ klod op ad grænsen til Kina (se figur 4). – Skyldes det, at Kina er en militær trussel mod Sovjetunionen? Nej Kina er ikke nogen trussel mod Sovjetunionen militært alene af den grund, at det kinesiske militær ikke er udrustet, opbygget eller trænet til angreb, men til forsvar; f.eks. har Kina ikke en stor transportkapacitet, der er en forudsætning for, at føre krig i andre lande.¹⁸

At Kina ikke er nogen militær trussel mod Sovjetunionen hænger grundliggende sammen med, at Kina er et socialistisk land, hvor arbejderklassen har den politiske magt, og hvor økonomien er baseret på egen indsats. Derfor tvinges Kina ikke udenlands for at udbytte andre folk, derfor tvinges Kina ikke ud i erobningskrige. – Tværtimod støtter Kina arbejderklassens og folkenes kamp mod imperialismen.

Derimod tvinger socialimperialismens indre lovmæssigheder Sovjetunionen udenlands for at skaffe billige råvarer, arbejdskraft, markeder og investeringsmuligheder. – Derfor har socialimperialismen opmarcheret næsten 1 million soldater udrustet til angrebskrig ved Kinas grænser. Disse soldater er beregnet til indsats, når borgerskabet i Sovjetunionen mener, der er en lejlighed til at omdanne Kina til et udbytningsområde for socialimpe-

rialismen på linie med de østeuropæiske stater. – En sådan lejlighed kunne f. eks. være en skærpet klassekampssituation i Kina. En sådan lejlighed er allerede blevet benyttet til et angreb: ved Ussurifloden under kulturrevolutionens sidste fase.¹⁰

Hvad angår Sovjetunionens muligheder for på kort sigt at få en ren militær sejr i en erobrerkrig mod Kina, så er de sandsynligvis forpasset.²⁰ (Dette sagt under forudsætning af, at socialimperialismen ikke anvender sit arsenal af strategiske våben, hvilket jeg ikke anser

Figur 4: Placeringen af socialimperialismens og Kinas styrker.
 Sovjet: Boks med oval angiver panserdivision, boks med kryds (desværre nogle steder helt sort boks) for mekaniseret infanteridivision.
 Kina: Sort boks angivelser en arme, boks med et »T«, en panserdivision.
 Kilde: INFORMATION 12/11/75.

Placering til angreb eller forsvar? Kinas tropper er placeret langt inde i Kina og er ikke udrustet til at føre krig udenfor Kinas grænser. – Socialimperialismens tropper er placeret klods op ad grænsen til Kina, og fuldt udrustet til offensiv lynkrig ud over Sovjetunionens grænser.

for sandsynligt på nuværende tidspunkt, idet det i så fald ville betyde, at Sovjetunionen blev fuldstændig åbent for et angreb fra USA-imperialismen, da meget store dele af Sovjets strategiske våben ville være brugt). – Dette hænger sammen med flere forhold: Kinas luftvåben er blevet væsentligt udvidet, hæren er blevet moderniseret, og hele folket trænet i at føre folkekrig. Dette styrker Kinas forsvarsstrategi, der bygger på langt tilbagetrukne forsvarslinier (se figur 4), kombineret med en langvarig folkekrigsstrategi. Tilsammen vil det tage brodden af socialimperialismens lynkrigsstrategi (se afsnit IV.2): Kinas langt tilbagetrukne forsvarslinier vil betyde, at de sovjetiske hære vil få meget lange forsyningslinier, inden de når det kinesiske forsvar. Det vil i sig selv give store problemer: ammunition, fødevarer og lignende skal transporteres over meget store afstande. – Samtidig vil disse forsyningslinier let kunne udsættes for guerilla- og luftangreb fra det kinesiske luftvåben i og med de skal bevæge sig over så lange afstande i områder, som er fremmede for dem.

Som følge heraf vil socialimperialismen ikke kunne opnå en hurtig militær sejr. – Det vil give Kina bedre muligheder for at udnytte den afgørende fordel Kina i en sådan situation har i forhold til socialimperialismen, nemlig: at Kina er et angrebet socialistisk land, medens Sovjetunionen er et imperialistisk land på erobringstogt.

Endelig skal det nævnes, at et angreb på Kina heller ikke på kort sigt vil være omkostningsfrit: parallelt med, at landet har satset på at føre en langtrukken folkekrig, så har Kina også satset på at udvikle strategiske våben; disse vil, hvis Kina angribes, kunne nå mål i Sovjet eller USA. (Socialimperialismens 1 million soldater ved Kinas grænse kan ikke anvendes mod denne form for våben – dvs. Kinas strategiske våben kan ikke begrunde socialimperialismens placering af så mange soldater ved Kinas grænse.

Virkningen af den sovjetiske militærbygning for styrkeforholdet i Europa:

Socialimperialismens voldsomme militærbygning ved Kinas grænse har ikke medført nogen mindskelse af socialimperialismens militæropbud i Europa, idet tropperne ved Kinas grænse er blevet dannet dels af reserver, dels ved at øge antallet af indkaldte værnepligtige.²¹

Da Kina ikke er nogen militær trussel mod Sovjetunionen, så betyder det, at Sovjetunionen, med tropperne ved Kinas grænse, har fået en uhyre kampklar reserve, der kan sættes ind i andre områder, f.eks. Europa. – At det kan lade sig gøre framgår af en øvelse, hvori det civile sovjetiske luftfartselskab, Aeroflot, deltog. I denne øvelse transporterede *dette selskab alene* 130.000 mand i løbet af 21 dage.²²

II.4 Europa, brændpunktet for supermagternes rivalisering

Selvom begge supermagter har store interesser overalt på jorden, så er Europa fortsat det område i verden, som er af absolut størst interesse for begge supermagter, da Europa har en meget stor produktionskapacitet, hvilket er af afgørende økonomisk og militær betydning.²³

Derfor har supermagterne heller ikke skåret ned på deres enorme militæropmarch i Europa de sidste 10 år, men tværtimod styrket den ved at modernisere troppernes udrustning og intensivere deres træning i anvendelse af de mest avancerede våben, herunder atom-, kemiske- og bakteriologiske våben.²⁴

Militæropbuddets omfang kan illustreres med nogle tal: Der er 2,5–4,5 millioner mand i hæren og luftvåbenet hos både NATO og WAPA (usikkerheden i talangivelserne skyldes usikkerhed med hensyn til at vurdere, hvor mange af de tropper, der er stationeret udenfor Europa, som i en krigssituation i Europa kan overføres hertil). Ca.: tanks: 10.300 (NATO) og 27.700 (WAPA). Taktiske kampfly: 3.000–5.230 (NATO) og 5.500 (WAPA). Taktiske atomvåben: 7.000 (NATO) og 3.000 (WAPA).²⁵

Selvom man har sådanne tal, er det meget vanskeligt at vurdere styrkeforholdet mellem NATO og WAPA i Europa for de konventionelle styrker indbefattet de taktiske atomvåben. – Det afspejler sig i, at

vurderingerne svinger fra nogenlunde balance,²⁶ til at WAPA er NATO langt overlegen.²⁷ – Usikkerheden skyldes, at der spiller mange vanskeligt vurderbare faktorer ind: de to pagters styrker er forskelligt trænet, sammensat og udrustet, der er forskel i kampmoral, i mulighederne for at få forstærkninger, hvor sammmentømrede alliancerne er. NATO har dobbelt så mange taktiske atomvåben som WAPA, medens WAPA har flere konventionelle styrker.

Men, generelt kan man sige, at WAPA er NATO talmæssigt overlegen på næsten alle felter med undtagelse af de taktiske atomvåben, medens NATO's våben hidtil har været bedre. Denne kvalitetsforskel er dog i de senere år blevet stærkt reduceret.²⁸

Sandsynligvis gælder det, at der i Europa som helhed ikke er en afgørende forskel i styrkeforholdet mellem NATO og WAPA.

I centraleuropa er det vanskeligt at sige, om det er NATO eller WAPA, der er stærkest. På sydflanken er NATO WAPA talmæssigt overlegen, men dels er NATOs styrker spredt, dels er den politiske situation meget usikker (det drejer sig om Grækenland, Tyrkiet, Italien, Portugal og Spanien), hvad der gør den militære position meget usikker.

*På nordflanken er der imidlertid ingen tvivl om, at WAPA er NATO langt overlegen.*²⁹

Samtidig må man gøre sig klart, at det er af begrænset værdi at se

isoleret på styrkeforholdet mellem NATO og WAPA i Europa løsrevet fra en vurdering af styrkeforholdet på de strategiske våbens plan, uden samtidig at vurdere, hvilken slags

krig, en evt. 3. verdenskrig vil blive. Dette spørgsmål behandles i afsnit IV, som det ovenstående afsnit følgelig må forstås i nær tilknytning til.

III. Den seneste teknologiske udvikling øger faren for krig

I 1960'erne og i begyndelsen af 70'erne var ingen af supermagterne i stand til at ødelægge modpartens strategiske våben ved et overraskelsesangreb. – Begge parter var sikker på, at have så mange strategiske våben i behold, selv efter at være udsat for et overraskelsesangreb, at de tilbageblevne strategiske våben kunne anrette helt uakceptable skader på angriberen.

Imidlertid er supermagternes enorme angrebsforskning med USA i spidsen ved at underminere denne terrorbalance, idet supermagterne er ved at udvikle våben, der er i stand til at udrydde modpartens strategiske våben ved et overraskelsesangreb.

For det første er *antiubådsteknikken* dvs. midlerne til at lokalisere og uskadeliggøre fjendens strategiske ubåde, blevet stærkt udbygget: USA har nedsænket bøjer i havene omkring USA.⁸⁰ Disse bøjer er forsynede med lytteapparatur, således at de kan registrere ubåde i fart. Desuden har USA lige taget de første hurtigtgående hydrofoilfregatter i brug.⁸¹ Disse fregatter, der kan

sejle med en fart af op til 160 km/timen, er meget velegnede til ubådsjagt. Endvidere har begge supermagter en mindre flåde af jagtubåde, hangarskibe og andre overfladeskibe beregnet til at opspore og uskadeliggøre ubåde.

For det andet MIRV, dvs. interkontinentale raketter, der er forsynet med flere sprænghoveder, som kan styre mod hvert sit mål. Med en MIRV interkontinental raket kan supermagterne ramme flere af fjendens silo'er, hvor de interkontinentale raketter opbevares – hvilket også øger muligheden for at slå fjendens strategiske styrker ved et overraskelsesangreb. På dette felt har USA et lille forspring.⁸²

For det tredje er *træfsikkerheden for de interkontinentale raketter* (både de land- og ubådsbaserede) blevet væsentligt øget: i midten af 50'erne var træfsikkerheden for en sådan raket, der blev affyret fra en verdensdel til en anden 5 miles. I dag er den under 10 meter for de mest præcist styrede raketter. – Dette øger i væsentlig grad mulighederne for at slå fjenden ud i et slag,

idet det øger mulighederne for at uskadeliggøre fjendens interkontinentale raketter, selvom de er placerede i superhærdede siloer.³³ – I denne forbindelse skal det nævnes, at det er meget mere effektivt at ødelægge sådanne siloer ved at forbedre den angribende rakets træfsikkerhed (et felt, hvor USA i dag er førende) end det er at øge den angribende rakets sprængkraft (et felt, hvor socialimperialismen i dag er førende).

Sammenfattende kan det siges, at ingen af supermagterne er på nuværende tidspunkt i stand til at ødelægge modpartens strategiske styrker i et første angreb, og det vil sandsynligvis heller ikke blive tilfældet indenfor en overskuelig årrække. Men sammenlignet med situationen i 1960'erne, så er supermagterne meget tættere på at kunne ødelægge modpartens strategiske styrker ved et overraskelsesangreb.

IV. En tredje verdenskrig

IV.1 Hvilken type krig?

For at vurdere styrkeforholdet mellem supermagterne og faren for krig, må man vurdere, hvilken type krig, der evt. kan blive tale om. F.eks. om en evt. 3. verdenskrig vil blive ført alene med de strategiske våben, alene med konventionelle eller med både konventionelle og strategiske.

Skal man besvare disse spørgsmål, må man tage udgangspunkt i årsagerne til krigsfaren: rivaliseringen mellem de imperialistiske magter om verdensherredømmet, og anvende det til en undersøgelse af de konkrete forhold i dag.

Dvs., mit udgangspunkt for at besvare de ovennævnte spørgsmål vil være, at en evt. 3. verdenskrig ikke er forårsaget af en tilfældighed (f.eks. ved at en af socialimpe-

rialismens soldater kommer til at skyde en af USA-imperialismens), men vil ske på baggrund af, at den ene supermagt vurderer, at den med fordel kan føre en krig, herunder at en sådan krig ikke vil få helt uacceptable konsekvenser for dets eget borgerskab. At dette udgangspunkt er korrekt støttes af udtalelser fra talsmænd fra både social- og USA-imperialismen (se f.eks. de to, der er refereret i næste afsnit af denne artikel).

På det ovennævnte grundlag mener vi, der kan opstilles flg. muligheder for en 3. verdenskrig:

1. *Den ene af supermagterne har opnået evnen til at ødelægge den anden supermagts strategiske styrker ved et overraskelsesangreb* (om sandsynligheden heraf: se afsnit V) samtidig med, at den angribende supermagt har et yderligere antal

strategiske våben, som kan true modpartens civile områder.

I denne situation vil den angrebne sikkert opgive yderligere kamp, idet denne kamp i så fald må foregå ved hjælp af konventionelle våben incl. taktiske atomvåben. Da den angrebne ikke vil have nogen chance for at vinde en krig med de konventionelle våben, så vil krigen sandsynligvis ophøre, når overraskelsesangrebet med de strategiske våben er forbi. Dvs., det vil i så fald næsten udelukkende blive en krig på de strategiske våbens plan. – De konventionelle våben vil sandsynligvis knap nå at komme i anvendelse.

Hvis det er USA, der først opnår evnen til at ødelægge Sovjetunionens strategiske styrker, så vil krigsområdet først og fremmest blive Sovjetunionen og havområderne, hvor de sovjetiske strategiske ubåde befinder sig. Krigsskaderne på Europa, vil hidrøre fra fejlstyrede strategiske raketter, nedstyrtede strategiske raketter, nedstyrtede strategiske bombefly og radioaktivt nedfald fra strategiske atombomber.

Hvis Sovjetunionen først opnår evnen til at udslette NATOs strategiske våben, så vil en krig få meget alvorlige følger også for Europa. Det skyldes, der i Europa findes en del strategiske våben og taktiske atomvåben, der evt. kan bruges som strategiske. Uskadeliggør socialimperialismen disse vil det også få helt uoverskuelige konsekvenser for den europæiske befolkning, bl.a. fordi Europa er så tætbebygget.

2. Den ene supermagt indleder en krig ud fra en opfattelse af, at den er i stand til at ødelægge modpartens strategiske styrker med et overraskelsesangreb, men hvor denne antagelse ikke holder stik. I den situation vil krigen sandsynligvis blive ført med alle typer våben, idet de strategiske våben ikke har bragt en afgørelse, dvs. i en sådan krigssituation vil styrkeforholdet på de konventionelle våbens plan få betydning.

De to ovennævnte krigstyper er tænkte ydertilfælde. I realiteten vil en evt. 3. verdenskrig sandsynligvis blive en mellemform. – F.eks. hvor den angribende supermagt er klar over, at den ikke kan uskadeliggøre alle modpartens strategiske våben ved et overraskelsesangreb dvs., at den angrebne kan forvolde meget store ødelæggelser hos angriberen, men dog ikke større, end angriberen anser det for fordelagtigt at føre krig.

En krig indledt på et tidspunkt, hvor begge supermagter ved, at ingen af dem har mulighed for at uskadeliggøre størsteparten af den anden supermagts strategiske våben ved et overraskelsesangreb, anser jeg ikke for sandsynlig. Det skyldes, at de strategiske våben er så ødelæggende, at næsten alle byer og næsten hele befolkningen i USA og Sovjetunionen ville blive udslettet.³⁴ Det samme vil sikkert også være tilfældet på andre steder af kloden, specielt i Europa. Dvs., at der vil være meget lidt at vinde efter krigen. Disse konsekvenser er

borgerskabet orienteret om, hvad jeg mener vil afholde dem fra at angribe i en sådan situation. – Ud fra de tilgængelige oplysninger er det situationen nu, og vil være det i en overskuelig årrække. Imidlertid kan det ikke fuldstændig udelukkes, at en af supermagterne er tæt på at opnå evnen til at uskadeliggøre modpartens strategiske våben. – At det ikke helt kan udelukkes skyldes, at det ikke er helt umuligt, at en af supermagterne har kunnet skjule, at de er ved at opnå denne evne. Imidlertid er dette ikke så sandsynligt, idet det dels skal lykkes den pågældende supermagt at skjule udviklingen i mange forskellige våbensystemer (f.eks. både anti-ubådsvåben og forbedring af træfsikkerheden af de interkontinentale raketter), dels fordi supermagterne via satellitter er i stand til at følge meget nøje med i, hvad modparten foretager sig.

Europa:

I en krig af den sidstnævnte type vil *Europa blive den centrale slagmark*, idet begge supermagter her har den største samling af konventionelle styrker.

I en sådan situation vil *alle typer våben sandsynligvis blive taget i brug*, indbefattet taktiske og strategiske atomvåben, kemiske og bakteriologiske våben, alle våbentyper som både NATO og WAPA over sig i at anvende.³⁶ Det skyldes flere forhold:

For det første er Europa af så afgørende økonomisk og militær betydning, at ingen af supermagterne kan acceptere, at Europa tages af den anden. – Dette er der direkte taget højde for i NATOs plan for krigens eskalering, den såkaldte »fleksibel svar«-strategi: ifølge denne strategi, skal NATO gå over til at anvende stadigt kraftigere våben, hvis der er fare for, at centrale dele af Europa er ved at falde til WAPA.³⁶

For det andet er NATOs og WAPAs styrker forskelligt sammensat: NATO er WAPA underlegen mht. konventionelle våben. I tilfælde af krig, vil det betyde, at NATO hurtigt må gå over til at tage taktiske atomvåben i brug, da NATO ikke kan klare sig med de konventionelle våben.

For det tredje er den moderne krigsteknik så effektiv, at afgørelsen af krigen vil falde meget hurtigt. Det betyder, at begge parter vil være stærkt tilskyndet til at tage alle typer våben i brug hurtigt, med henblik på ikke at give modparten en afgørende fordel. – Dette er direkte indbygget i WAPAs strategi, se IV.2.

Under et sådant ragnarok vil Europa sandsynligvis blive næsten fuldstændigt smadret, indbefattet meget store dele af befolkningen.³⁷ – Dels fordi våbnene er så ødelæggende, dels fordi de borgerlige regeringer i de europæiske lande praktisk talt intet har gjort for at beskytte befolkningen mod en 3. verdenskrig. – Også en meget stor

del af civilbefolkningen i USA og Sovjetunionen vil blive udslettet i en sådan krig, ligesom den vil få meget alvorlige konsekvenser for resten af jordens befolkning i form af radioaktivt nedfald m.m.

VI.2 WAPAs og NATOs operationsplan for den 3. verdenskrig

Socialimperialismens samlede krigsstrategi, således som man kan udlæde den af deres egne oplysninger (se især Sokolovsky og Gorsjkov), deres øvelser, militærets placering og udrustning og fra afhoppere, er:

De strategiske styrker skal ødelægge fjendens styrker og »genstande i fjendens bagland«. ³⁸ – Hvilket betyder, store befolkningscentre og vigtige militære mål.

Med *flåden* skal NATO »skæres i småstykker«: Med en ring omkring Europa skal forbindelsen mellem USA og Europa afskæres, og socialimperialismens flåde i Østersøen og Atlanten skal sammen med landgangstropper landet i Danmark afskære Norge (Sverige og England) fra resten af NATO. Ringen omkring Europa skal endvidere tjene til at afskære Europa fra olieforsyninger fra Mellemøsten. ³⁹

WAPAs planer for *landkrigsfø-*

relsen er en lynkrigsstrategi, der understreger betydningen af overraskelsesmomentet, ⁴⁰ hvilket bl.a. betyder, at hvis WAPA tror NATO vil angribe, skal WAPA angribe først for at udnytte overraskelsesmomentet. ⁴¹ – Noget andet WAPA lægger vægt på, er chokvirkningen, som skal opnås ved massive beskydninger af NATOs atomvåben, militærbaser, hærenheder, luftvåben m. m. De huller, der derved skabes i fjendens rækker, skal hurtigt udnyttes med fremstød i fjendens territorium med tanks, pansrede mandskabsvogne og luftbårne tropper.

For NATOs vedkommende er operationsplanerne nogenlunde de samme, dog er der visse forskelle:

USA har efter 1974 opereret med planer om angreb med strategiske styrker, der alene er rettet mod Sovjetunionens strategiske styrker (mere herom i afsnit V).

Desuden er NATOs operationsplaner for de konventionelle våben noget mere defensive: det afspejler sig bl.a. i udstyret, hvor WAPA er NATO langt overlegen med hensyn til f.eks. tanks og pansrede mandskabsvogne, som er velegnede til fremrykning, medens NATO er forholdsvis bedre forsynet med artilleri, som ikke så godt kan flyttes omkring.

V. Krigsudløseren

Som nævnt i afsnit I, er årsagen til krigsfaren i dag rivaliseringen mellem de to supermagter om verdensherredømmet.

Her er USA den gamle imperialistiske supermagt på retur politisk og økonomisk, der må kæmpe for at bevare sin udbytning af verdens

folk i kamp mod den unge imperialistiske supermagt Sovjetunionen, der er i opadstigen politisk og økonomisk.

Denne modsigelse rummer i sig krigsfaren, som den amerikanske generalløjtnant, Daniel Graham, udtaler: »...Faren er, at jo større militærmagt de (socialimperialismen, Red.) får, desto større risiko vil de tage, og det kan drive os til det punkt, hvor en storkrig kommer.«⁴²

Eller, som en gruppe sovjetiske officerer udtrykte det i slutningen af 60'erne, da det sovjetiske borgerskab troede, at Sovjetunionen stod umiddelbart overfor at blive USA militært overlegen: at Sovjetunionen ikke burde udelukke anvendelsen af at føre kernevåbenskrig, når de blev i stand til at vinde den. (Se nærmere herom i afsnit VI).

Om denne modsigelse mellem supermagterne vil finde sin løsning i form af, at en af dem udløser en 3. verdenskrig, vil *bl.a.* afhænge af den militære situation. Dvs., om den ene supermagt bliver i stand til at gennemføre et angreb mod den anden, uden et sådant angreb vil få helt uacceptable konsekvenser for den selv. – I dette afsnit vil jeg vurdere sandsynligheden af, at henholdsvis USA- og socialimperialismen når til dette punkt.

V.1 USA-imperialismen

Af afsnit III fremgår det, at USA i dag har et mindre forspring tek-

nologisk på næsten alle strategiske felter. – Dvs., teknologisk set er USA i dag nærmest det punkt, hvor den amerikanske imperialism vil blive i stand til at ødelægge Sovjetunionens strategiske styrker ved et overraskelsesangreb.

Samtidig giver de amerikanske strategiske våbens store træfsikkerhed USA mulighed for at begrænse et angreb mod Sovjetunionen til Sovjetunionens strategiske styrker. (Dvs. undgå at ramme den sovjetiske civilbefolkning – i det omfang, de amerikanske raketter ikke bliver forstyrret undervejs).

Denne mulighed indgår allerede nu i den overordnede amerikanske krigsstrategi som én valgmulighed, hvor en anden mulighed er totalkrig mod Sovjetunionen med de strategiske våben.⁴³

Denne nye mulighed for krigsførelse kan på det politiske plan medføre en svækkelse af arbejderklassens og folkenes kamp mod en 3. verdenskrig, og dermed øge faren for en sådan krig. Det hænger sammen med, at krig med strategiske våben tidligere har været ensbetydende med angreb på byer og tætbeboede områder, fordi raketterne ramte upræcist. Det har samtidig medført en bred modstand mod en 3. verdenskrig. – Denne modstand vil USA nu søge at bekæmpe ved at henvise til, at våbnene kan ramme så præcist, at man undgår at ramme beboede områder (i realiteten vil adskillige beboede områder uden tvivl blive ramt: dels fordi adskillige af Sovjetunionens strategiske

våben er placeret i nærheden af tætbeboede områder, som også vil blive ødelagt af tryk- og varmebølgerne fra atomsprængningerne af de sovjetiske raketsiloer, dels fordi der stadigvæk er en fejlmargen, dels fordi nogle af raketterne vil blive forstyrret undervejs). Forudsætter man samtidig, at USA opnår eller er tæt på at have opnået evnen til at ødelægge Sovjetunionens strategiske våben med et overraskelsesangreb, så vil der være en situation, hvor der er stor fare for, at to af de væsentligste faktorer, der hidtil har modvirket krigen ville være svækket. Det drejer sig om konsekvenserne af en krig med strategiske våben i form af masseødelæggelser i USA (som ikke vil ske, hvis USA opnår evnen til at slå socialimperialismens strategiske styrker ud med et overraskelsesangreb), og masseødelæggelser i Sovjetunionen, herunder civilbefolkningen (hvor USA vil kunne undgå at ramme civilbefolkningen, hvis USA kan indskrænke angrebet til Sovjetunionens strategiske styrker). – Dvs., i en sådan situation vil der set ud fra den militære situation være stor fare for, at USA-imperialismen vil starte en 3. verdenskrig mod den opadstigende supermagt, Sovjetunionen.

V.2 Socialimperialismen

Det forhold, at USA i dag har et lille teknologisk forspring i forhold til Sovjetunionen, samt Sovjetunionens snak om fred og sikkerhed og dets forsøg på at fremtræde som

progressiv, får mange til at tro, at man kun bør bekæmpe USA-imperialismen.

Intet er imidlertid mere forkert og farligt: Sovjetunionen er i sit væsen lige så imperialistisk som USA, og viser det hver gang der er mulighed for det: se f.eks. Tjekkoslovakiet, udplyndringen af Indien⁴⁴ og andre lande i den 3. verden,⁴⁵ og udplyndringen af de østeuropæiske lande.⁴⁶ – I og med, at Sovjetunionen er imperialistisk så vil Sovjetunionen ikke vige tilbage for at udløse en 3. verdenskrig, når dets borgerskab kan have fordel af det, jævnfør de ovenfor refererede russiske officerers synspunkter.

Desuden må man tage i betragtning, at USAs teknologiske forspring ikke er stort, samt at det har vist sig, at socialimperialismen har været i stand til næsten at indhente USA på et væsentligt felt (MIRVede raketter) hurtigere end de vestlige eksperter havde ventet det,⁴⁷ samt at Sovjetunionen på et par felter er foran USA: socialimperialismens raketter har større bæreevne end USAs⁴⁸ og socialimperialismens ubådsbaserede raketter er mere langtrækkende.⁴⁹ Når (hvis) socialimperialismen får indhentet USAs forspring på de øvrige felter, så vil især den større bæreevne få stor betydning; den vil betyde, at Sovjetunionen vil kunne udstyre sine raketter med flere sprænghoveder, dvs. væsentligt øge socialimperialismens muligheder for at slå USAs strategiske styrke ved et overraskelsesangreb.

ødelægges ved et overraskelsesangreb er større, jo flere der er inden angrebet sætter ind. – Samtidig betød fastfrysningen af antallet af fremføringsmidler, at *supermagterne kunne koncentrere sig om udvikling af våbentyper, der kunne sikre dem evnen til at ødelægge modpartens strategiske styrker ved et overraskelsesangreb*, dvs. antiubådsvåben, øgelse af de interkontinentale raketters træfsikkerhed og MIRV raketter.

Samtidig er det helt sikkert, at hvis en eller begge supermagter får brug for at bryde aftalerne vil de gøre det.

Det er f.eks. sket med en aftale om ikke-spredning af atomvåben, som de to supermagter indgik i 1970. Ifølge denne aftale skulle supermagterne tage effektive skridt til nedrustning⁵¹ – i stedet ruster begge supermagter som aldrig før.

Ifølge samme aftale, skulle supermagterne ikke levere atomanlæg til tredje-lande, med mindre disse underskrev ikke-spredningsaftalen – denne bestemmelse har USA brudt med en leverance af atomanlæg til Israel og Ægypten, som ikke vil underskrive aftalen⁵² – socialimperialismen har sandsynligvis forstyrret den elektroniske overvågning af aftalens overholdelse, selvom gensidig overvågning er en del af aftalen. – Der kunne yderligere nævnes en lang række eksempler.⁵³

I grel modsætning til Sovjetunionens megen snak om fred og sikkerhed står socialimperialismens

sande natur, der tydeligt kom frem i slutningen af 60'erne: på det tidspunkt troede borgerskabet i Sovjetunionen, at det stod umiddelbart foran at blive USA militært overlegen.

På denne baggrund begyndte der en diskussion i en række sovjetiske militærtidsskrifter (Kommunist Vozrozhdeniya Sil no. 17, Krasnaia zvezda, juli 1966 og januar 67, og i antologien Metodologicheskii problem y voennoi teorii i praktiki, udgivet af Sushko og Kondratkov), hvor en gruppe officerer gik ind for yderligere bevillinger til opbygning af strategiske styrker, under henvisning til, at Sovjetunionen ikke burde udelukke anvendelsen af at føre kernevåbenkrig, når de blev i stand til at vinde den!!!⁵⁴

Dette viser, sammen med bl.a. socialimperialismens aggressive oprustning, hulheden i al socialimperialismens snak om fred og nedrustning.

– USA-imperialismen har allerede afsløret sin aggressive natur. – Det betyder, at freden ikke vil vare længere, end indtil den ene supermagt mener, den med fordel kan føre krig. – Alva Myrdal, en tidligere svensk minister, er nået til samme konklusion, efter mange års deltagelse i supermagternes »nedrustnings«forhandlinger.⁵⁵

Dette uanset at der er stor fare for, at en tredje verdenskrig vil blive endnu mere frygtelig for verdens folk end de to foregående. I dag repræsenterer alene supermagternes kernevåbenbeholdninger en

spærgekraft,svarende til 20 tons trotyl for hvert levende individ på jorden!¹⁵⁰

Det ovenstående og alle hidtidige historiske erfaringer viser at borgerskabet også i spørgsmålet om krig og fred kun vil lade sig lede af deres profitinteresser.

Skal denne erkendelse ikke lede til passivitet, og dermed til støtte til de to supermagters krigsforberedelser, så er det vigtigt, at holde sig for øje, at supermagterne ikke er evighedsmaskiner, men tværtimod kolosser på lerfodder, samfund der

bygger på udbytning, samfund, der i sig rummer grundlæggende modsætninger. – Modsætninger, der betyder, at de før eller senere er dømt til undergang gennem folkenes kamp med arbejderklassen i spidsen.

Det er i denne sammenhæng man skal forstå al supermagternes snak om fred og nedrustning: den skal tjene til at bremse folkenes kamp mod krigsfarens grundlæggende årsag: imperialismen, i dag på globalt plan i skikkelse af de to supermagter. P.

Ordliste

JAGTUBÅDE:	Ubåde, der er beregnet til at opspore og ødelægge fjendens strategiske ubåde.
MIRV:	(= Multiple Independently Targetable Re-entry Vehicle) – interkontinentale raketter, der er forsynet med flere sprænghoveder, der kan styres mod hvert sit mål.
INTERKONTINENTALE RAKETTER:	Raketter, der kan ramme mål i en anden verdensdel, end den de er affyret fra.
STRATEGI:	De overordnede militære operationsplaner, i modsætning til taktikken, der vedrører de enkelte operationer, ved planens iværksættelse.
TAKTIK:	Se under strategi.
KONVENTIONELLE VÅBEN:	Alle typer våben, der ikke er atom-, bakteriologiske- eller kemiske våben.
STRATEGISKE VÅBEN:	Våben, der anvendes mod mål bag fjendens linier, og våben, der er beregnet til at be-

kæmpe disse våben. I denne artikel vil begrebet kun blive anvendt om strategiske *kerne*våben (f.eks. jagtubåde) og våben til bekæmpelse af disse. De strategiske våbens sprængkraft varierer mellem 2–300 kiloton (hvor 1 kiloton er = 1.000 tons trotyls sprængkraft, Hiroshimabomben var på 20 kiloton) til 25 megaton (hvor en megaton er = 1 million tons trotyls sprængkraft).

TAKTISKE ATOMVÅBEN:

Atomvåben, der først og fremmest er beregnet til anvendelse ved fronten (som i tilfælde af en atomkrig vil være meget bred). Deres sprængkraft varierer mellem nogle hundrede tons trotyl til flere gange Hiroshimabombens styrke.

Noter

De her i noterne benyttede forkortelser henviser til litteraturlisten.

1 Kenin: a & b. Stalin: a & b.	23 MLF.
2 KT n. 5, Gustafson, Lundgren. Oktober (N).	24 Information 28/2/77, Miniavisen 17/3/77, s. 3, Schlesinger, a, Wolfe 198ff.
3 Wolfe 82–84, 140–44, SIPRI 74: 72–88.	25 SIPRI 74: 48–55.
4 SIPRI 74, s. 125–126.	26 Military Balance 75/76: 101, Kraske 248.
5 Martin 31.	27 Glimour 185.
6 Wolfe 192, note 148.	28 Se Military Balance.
7 SIPRI 75, s. 274, 284, Martin 110.	29 Holst.
8 Wolfe 446, SIPRI 75, s. 272, Military Balance 75/76, s. 9.	30 SIPRI 74: 303 ff.
9 Wolfe 450.	31 Janes.
10 Wolfe 441–51.	21 SIPRI 74: 55–72, SIPRI 75: 311–339.
11 Wolfe 444, SIPRI 75, s. 283 ff.	33 SIPRI 75: 311–39.
12 Martin 31, SIPRI 75, s. 288–92.	34 SIPRI 74: 55 ff.
13 Martin 110.	35 Som note 24.
14 Gorsjkov, a.	36 Schlesinger b: 237.
15 Survival 73, s. 289.	37 Kriegenfolgen.
16 Gorsjkov, b.	38 Sokolovsky 305
17 Spurr, Martin 176.	38 Martin 111
18 Military Balance, afsnittet om Kina	40 Schlesinger b: 236.
19 Maxwell, Neville: a, b.	41 Wolfe 437, note 45.
20 Spurr.	42 Information 9/2/77.
21 Martin 176.	43 SIPRI 75: 38.
22 Berlingske Aftenavis.	44 KT 4, s. 31 ff., Lundgren 82, Oktober (N) 160 ff.

45 Lundgren 78 ff.	51 SIPRI 75: 34.
46 Lundgren 70 ff., Oktober (N) 130 ff.	52 SIPRI 75: 36.
47 Kraske 347.	53 SIPRI 75: 483.
48 SIPRI 74: 111.	54 Wolfe 454, note 12.
49 SIPRI 74: 111.	55 Myrdal.
50 SIPRI 75: 416-26.	56 Myrdal.

Litteraturliste

Specielt med hensyn til dette emne må man forholde sig meget kritisk, også med hensyn til »rene fakta«: adskillige af de led, disse »fakta« passerer, kan være interesseret i at fordreje dem, desuden skal man være opmærksom på, at de samme ord kan dække over flere forskellige ting (f.eks. er der ret stor forskel på en amerikansk division og en sovjetisk, både med hensyn til størrelse og udrustning). SIPRI, dvs. det svenske fredsforskningsinstituts årlige publikation indeholder mange facts og er desangående det mest hæderlige, nøjterne og kritiske jeg er stødt på.

Fairhall, David: *Russia looks to the sea*. London 1971.

Forsvarskommandoens Presse- og Informationstjeneste ed.:

- a. *Danmark og Nato*, Kbh. 1976. Serien: Forsvaret i samfundet.
- b. *Danmarks Sikkerhedspolitik*, Kbh. 1976. Serien: Forsvaret i samfundet.
- c. *Fakta om forsvar*. Kbh. 1976.
- d. *Forsvarschefsskitsen 1975*. Kbh. 1975.

Glimour, Jan: Das militärische gleichgewicht in Europa. *Wehrkunde* no. 4, 1974.

Gorsjkov, S. G. (a): *Navies in War and Peace*. Udgivet i Moskva feb. 1972 –feb. 1973 i Morskoi sbornik.

Udgivet på engelsk af: United States Naval Institute Proceedings under titlen: Red power at sea (1975). Sammenfattet i *Survival* marts/april 1975.

Gorsjkov, S. G. (b): *Statens sømagt* (Moskva 1976).

Gustafson, Bo (red.): *Socialkapitalismen*, Stockholm.

Holst, Per: *NUPI-rapport* no. 16, okt. 1973. Ed.: Norsk udenpolitiske institut, Oslo.

I.I.S.S.: International Institute of Strategic Studies. Ed.: *Strategic Survey*. London.

Janex's: *Janex's Fighting Ships* (London) – årlig.

Kraske, Konrad: Eine neue strategie für die NATO, *Wehrkunde* no. 7, 1974.

Kriegensfolgen – und Kriegsverhütung (Munich 1972).

KT: *Kommunistisk Tidsskrift*, Kbh.

Lenin, V.: a. *Imperialismen, kapitalismens højeste stadium*. 1917.

b. *Krig og revolution*. 1917.

Lundgren, Kurt & Ek, Steven: *Sovjet i dag – förtryck och aggression i socialismens namn*. Stockholm 1974. – God kort indføring i statskapitalismen/socialimperialismen.

Martin, Laurance: *Arms and strategy*, an international survey of modern defense. London 1973.

Maxwell, Neville: (a) The Chinese Account of the 1969 Fighting at Chen Pao, i *China Quaterly* no. 56 okt./dec. 73, s. 730–40.

(b) A note on the Amur-Ussuri Sector of the Sino-Soviet Boundaries, i: *Modern China* Vol. I, no. 1, jan. 75, s. 116.

Military Balance. Ed.: Institute of strategic studies. London.

MLF: Marxistisk Leninistisk Forlag, ed.: *Norden mellem supermagterne*. Kbh. 1975.

Myrdal, Alva: *Spelet om nedrustningen*. (Stockholm 1976).

Notat: Kbh.

Oktober (DK), ed.: *Politisk magt vokser ud af geværløbet*. Kbh. 1976.

Oktober (Sv.), ed.: *Den nya supermagten*. Stockholm 1976.

Oktober (N), ed.: *Socialimperialismen* (Oslo 1975).

Røde Fane: AKPml's teoretiske tidsskrift. Se specielt 5/1975. Norsk Oktober.

Schlesinger, James 1): Report to the congress. *Survival*, maj/juni, London 1975.

Schlesinger, James (2): The theater nuclear force posture in Europa. *Survival* sept./okt. 1975. London.

SIPRI: Stockholms International Peace Research Inst. *World armaments and disarmaments*. Stockholm.

SKP: *Rustning för krig eller fred?* Stockholm 1976. Kort piece.

Sokolovsky, V. D.: *Soviet military strategy*. Santa Monica 1963.

Spurr, Russel: Den sovjetiske lynkrigstrussel ved Kinas grænse. *Information* 12/11/1975.

Stalin, J.V.: a. *Krisen i verdensøkonomien*, i: Centralkomiteens beretning til SUKP(b)s 18. kongres.

b. afsnit 5, 6, 7 i *Socialismens Økonomiske problemer*. (1952).

Survival: Udgivet af International Institute of Strategic Studies. London. Tidens Stemme: Kbh.

Wolfe, Thomas: *Soviet power and Europa 1945–70*. Baltimore 1970.

Hvad er kvindekamp og hvordan skal den føres?

I forlængelse af Forretningsudvalgets oplæg: »Om kvindekampen og dens organisering« i sidste nummer af **Kommunistisk Tidsskrift** bringer vi her oplægget til videreførelse af diskussionerne om, hvordan kvindekampen skal føres.

Oplægget forsøger at rette op på de svagheder, der har været i diskussionerne. Svagheder der har bestået i, at diskussionerne om grundlaget for kvindeundertrykkelsen har været adskilt fra diskussionerne om hvordan kvindekampen skal føres. Samtidig koncentrerede oplægget i sidste nummer sig ikke tilstrækkeligt om den konkrete udformning af en kommunistisk kvindepolitik; det har ført til at diskussionerne om kvindefrontens eksistensberettigelse er blevet ført delvist isoleret fra diskussionerne om en kommunistisk kvindepolitik.

Vi gentager opfordringen fra sidst om at komme med indlæg til denne debat. Dels ved at skrive indlæg til **ARBEJDERAVISEN**, og dels ved at skrive indlæg til **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT**.

Det strategiske mål for kampen mod kvindeundertrykkelsen

Det strategiske mål for kampen mod kvindeundertrykkelsen er kvindernes frigørelse. Konkret vil det sige, at kvinderne ikke mere er underkastet kapitalens undertrykkelse og udbytning, samt at de undertrykkesider i arbejdsdelingen mellem mænd og kvinder er blevet bekæmpet, og at kvinderne er blevet ligestillet med mændene.

Kvindeundertrykkelsen under kapitalismen

Kvindeundertrykkelsen under kapitalismen består af to elementer:

1. Arbejdsdelingen inden for arbejderklassen mellem mænd og kvinder
2. Kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne.

1. Arbejdsdelingen mellem mænd og kvinder har stået på og har udviklet sig gennem årtusinder. Den består i et kulturelt og ideologisk mønster, hvis indhold stort set er følgende.

Kvinderne passer hus og hjem og tager sig af børnene, mændene er forsørgere og skaffer pengene. Selv om kvinden er udearbejdende, har hun ansvaret for, at der ser pænt ud i hjemmet, at der bliver vasket op og lavet mad, og hun har ansvaret for, at børnene bringes til og fra

vuggestue, og at de bliver passet uden for institutionstid.

Kvinderne anses for bedst til at tage sig af børnene, hvilket hænger sammen med og bekræftes af, at de har ansvaret for dem og bliver bedre til det rent faktisk.

Undertrykkelsen af kvinden i forhold til manden inden for arbejderklassen indeholder også seksuel undertrykkelse og opfattelser af kvinden som seksualobjekt.

(Ovenstående er det generelle. Dette, at flere kvinder er kommet ud i produktionen har skabt betingelser for en udvikling i forhold til tidligere).

Når vi taler om *undertrykkelse* i denne forbindelse vil vi gøre opmærksom på, at det ikke er nogen *klasseundertrykkelse*, men en uligestilling inden for klassen, en uligestilling, hvor kvinderne er underordnet mændene. Arbejderklassens mænd har umiddelbart *tilsyneladende* kortsigtede interesser i at undertrykke arbejderklassens kvinder, men mænd og kvinder har fælles klasseinteresser og modsætningen mellem mænd og kvinder er af ikke-antagonistisk karakter.

2. Kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne i arbejderklassen bygger på arbejdsdelingen inden for klassen. Man kan også sige, at 1. element (arbejdsdelingen indenfor klassen) er en betingelse for 2. element.

Disse to elementer i undertrykkelsen er dialektisk forbundne og selv om vi har opstillet dem her i

to »kasser« for tydelighedens skyld, opfordrer vi ikke dermed til at se dem som to helt adskilte størrelser.

Hvordan kan så en stor del af kvinderne holdes uden for produktionen, uden at det betragtes som arbejdsløshed? Dette hænger netop sammen med, at udnyttelsen af kvinder som arbejdskraftreserve bygger på arbejdsdelingen inden for klassen.

En stor del af de gifte kvinder udnyttes i produktionen som deltidsarbejdere. Også dette bygger på arbejdsdelingen, hvor kvinden skal tage sig af hjem og børn, hvadenten hun har arbejde eller ej og hvor manden regnes for hovedforsørger.

Kvinderne i industrien er ansat inden for brancher, som traditionelt er knyttet til hjemmearbejdet. F. eks. fødevarerindustrien, tekstilindustrien, og mange kvinder *uddanner sig inden for de fag*, som traditionelt er knyttet til deres ansvar for børnenes opdragelse, deres ansvar for familiens ve og vel.

Kapitalen afleder opmærksomheden fra de manglende børnehaver og vuggestuer ved at understøtte opfattelsen af, at det egentlig er kvindernes ansvar. Gennem jobvurderinger i industrien lønnes kvindernes arbejde dårligere end mændenes og i traditionelle kvindeindustrier er lønningerne lavere end i traditionelle mandeindustrier.

Manglende ligeløn er dog ikke alene et spørgsmål om jobvurderinger, men også et spørgsmål om at kvinderne har færre kamperfaringer og lavere organisationsgrad end

mændene. Kvindernes lave uddannelsesgrad gør også, at kvindernes arbejdskraft gennemsnitligt har en lavere værdi.

Pornindustrien profiterer af kvinde-kroppen og kvindeundertrykkende forestillinger i arbejderklassen er med til at understøtte og reproducere dem.

Kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne virker tilbage på uligheden inden for klassen og er med til at understøtte og reproducere den. Hvis f. eks. en kvinde har lavere løn end manden, bliver hun hjemme og passer barnet, når det er sygt. Hvis en kvinde har ringere uddannelse, hvem holder så op med at arbejde, hvis man ikke kan få børnene passet?

Kapitalens vrængbilleder, dels af kvinden som mor, dels af kvinden som seksualobjekt understøtter de ovenfor nævnte mønstre i arbejderklassen.

Kvindeundertrykkelse betyder, at kvinderne i forhold til manden er dårligere stillet, både i produktionen og i hjemmet. Derfor bliver kampen imod kvindeundertrykkelsen en kamp for ligestilling med manden.

Denne kamp er dels en kamp imod kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne, dels en kamp imod uligheden inden for klassen.

Kampens karakter og dens elementer

Kampen imod kvindeundertrykkelsen er ikke alene indeholdt i de di-

rekte kampe for ligestillingskrav.

I kampen for fælles krav, hvor kvinder og mænd arbejder sammen, er der et gunstigt udgangspunkt for at styrke enheden i klassen og gøre op med forestillinger om kvinder som seksualobjekter, som dem, der ikke tager sig af faglige kampe men kun af mad, hjem, mand og børn. –

Overalt, hvor man arbejder, må man være opmærksom på de barrierer, der kan hindre kvindernes mobilisering. Dette gælder i det daglige arbejde såvel som i kampsituationer, f. eks. strejker. Man må f. eks. tage op, hvis kvinder undskylder sig med, at de har meget at lave derhjemme og derfor ikke kan komme til møder og deltage i arbejdet. I løbet af kampen kan også andre modsigelser inden for klassen tages op og bekæmpes, f. eks. hvis der er tendenser til, at mændene indtager en gal holdning over for kvinderne i arbejdet. Eksemplerne kan tages op senere som gode eksempler på, hvordan man bekæmper og overvinder modsætninger inden for klassen.

Kvindernes mobilisering til fælles kampe er en væsentlig opgave for partiet. Det er ikke alene i den faglige kamp, at mobiliseringsarbejdet blandt kvinder må prioriteres. I den antiimperialistiske kamp, i boligkampen og i forskellige andre frontorganiseringer må partiet gøre et særligt arbejde for at mobilisere kvinderne.

Man må være opmærksom på, om kvinderne har et andet udgangspunkt for den fælles kamp end

mændene. F. eks. kan de i boligspørgsmål måske særligt mobiliseres på kampen for flere og bedre legepladser til børnene.

Man må i sin agitation og propaganda fremhæve eksemplerne på, hvordan kvinder på forskellige områder deltager i fælles kampe.

Der må også lægges vægt på at skabe enhed med mændene i arbejderklassen omkring ligestillingskrav, der retter sig imod *kapitalens særlige undertrykkelse af kvinderne*.

KVINDERNE udgør hovedkraften i kampen imod den særlige kvindeundertrykkelse, og det betyder, at det er dem, som går i spidsen for kampen, og som partiet i sit arbejde imod kvindeundertrykkelse må satse på. Men det er vigtigt også at vinde mændene i arbejderklassen for denne kamp, ikke alene fordi man altid må samle så bredt som muligt for at kæmpe kravene igennem, men også fordi det er væsentligt, at man tager uligheden inden for klassen i betragtning og kæmper for at ophæve den.

Dette, at kvinderne i mange tilfælde vil kunne mobiliseres på fælles kampe, skyldes en tendens, som har gjort sig gældende under kapitalismen. Tendensen til at flere kvinder kommer ud i produktionen.

Denne tendens har skabt betingelserne for, at kvinderne har tilkæmpet sig en del formelle rettigheder, hvor kvinderne tidligere åbenlyst blev undertrykt. Kvinderne har bl. a. fået formel lige adgang til næsten alle uddannelser, der er blevet

indført ligeløn for samme arbejde, den frie abort er også blevet kæmpet igennem. Denne udvikling betyder også, at der kun findes meget få »rene ligestillingskampe«, det vil sige kampe, der kun indeholder kamp for ligestilling med mændene. Eksempler på sådanne ligestillingskampe kan være f.eks. kampen imod de kvindelige læringes diskriminering i ansættelsen; kampen imod at kvinder bliver afskediget og erstatet med mænd, som det skete på en tekstilfabrik i Jylland, hvor kvinderne derefter gik i strejke og fik genansat pågældende kontroldamer.

Kampen imod kvindeundertrykkelsen vil i langt de fleste tilfælde være et aspekt af andre kampe. Når sygeplejeeleverne kæmper for en bedre uddannelse, så indgår der i denne kamp en kamp imod kvindeundertrykkelsen, fordi sygeplejefaget er præget af at være et kvindeslag, hvor myten om den opofrende Florence Nigthingale har været brugt til at holde sygeplejerskerne nede lønmæssigt og hvad angår arbejdsforhold. Dette aspekt kan man inddrage i kampen, og det kan styrke forståelse for hvilke ting, man har at kæmpe imod for at føre kampen til sejr. Men dette, at forbedre uddannelsen og arbejdsforholdene, er ikke en kamp for ligestilling.

Generelt kan man sige, at de kvindespecifikke aspekter må tages op i forbindelse med de øvrige kampe, og at de netop hænger snævert sammen med gennemførelsen af dem. Det vil også sige, at kampen imod kvindeundertrykkelsen organi-

satorisk ikke kan adskilles fra de øvrige kampe.

Ligestillingskampen bliver en del af kampen inden for HK-området, blandt sygeplejeelever, blandt rengøringskvinder. Det er dér, kampen må styrkes.

Partiet må i sin agitation og propaganda fremhæve disse aspekter, igennem interviews og artikler bringe erfaringerne videre, og øge forståelsen for kampen imod kvindeundertrykkelsen.

Styrkeforholdet på det kvindepolitiske område

Der har i slutningen af 60'erne og i begyndelsen af 70'erne fundet et gevaldigt opsving sted i kampen mod kvindeundertrykkelsen. Denne bevægelse har i Danmark først og fremmest fået sit udtryk i Rødstrømpebevægelsen, omkring Kvindehuset og i uafhængige kvindegrupper i provinsen. Også forskellige partier har dannet kvindegrupper eller støttet allerede eksisterende. SF har dannet SF's kvindegrupper. Inden for VS har der været afholdt kvindekongresser for kvinderne.

Bevægelsen var en del af »det nye venstre«. Den havde først og fremmest sit udgangspunkt blandt de uddannelsessøgende kvinder på universitetet og inden for mellemuddannelserne. Den har betydet, at bevidstheden om *eksistensen* af kvindeundertrykkelsen er blevet større. Kvindeproblematikken er blevet taget op i teaterstykker, film, aktio-

ner, dameblade osv., og enkelte krav er blevet kæmpet igennem med succes i denne bevægelse, f. eks. den frie abort. Men dette betyder ikke, at kampen imod kvindeundertrykkelsen står stærkt.

Netop de organiserede udtryk omkring en samlet kvindepolitik har været og er udtryk for forskellige strategier. De er domineret af fejlagtige linjer for kvindekampen, som i deres væsen er classesamarbejds-linjer. Dette kommer til udtryk både i grundlaget, i opstillingen af kravene og i opfattelsen af hvordan kampen skal føres.

Ud fra erkendelsen af Rødstrømpebevægelsens anarkistiske opbygning og tydeligt feministiske træk støttede KFML dannelsen af Kvindefronten, uden forudgående diskussioner, og KFML'ere har arbejdet i Kvindefronten for derigennem at tage del i og udvikle den bevægelse, som man så få sit forkerte udtryk i Rødstrømpebevægelsen.

KFML har derigennem været med til at sætte sit præg på Kvindefronten, og det har givet partiet erfaringer med hensyn til grundlaget for kvindeundertrykkelsen og organisationen. Men udgangspunktet har været forkert, nemlig det udgangspunkt at ville samle bredt til kamp imod kvindeundertrykkelsen omkring et samlet kvindepolitisk program. Selv om politikken bliver korrekt, selv om den tager korrekt stilling til en række spørgsmål, så har en sådan organisering en væsentlig og afgørende begrænsning. Den kan ikke samle bredt omkring forskellige

kvindepolitiske krav, og den må nødvendigvis blive udtryk for en samlet strategi. Den må i sin *samlende politik vælge side*, her til fordel for en kommunistisk kvindepolitik i modsætning til en reformistisk og en revisionistisk politik.

Vi kan ikke her foretage en nærmere analyse af de forskellige organisatoriske udtryk, men blot nævne visse karakteristiske træk ved nogle af de forskellige linier indenfor kvindekampen.

Feminismen gør sig specielt gældende inden for *Rødstrømpebevægelsen*, men den er også udbredt i åbent borgerlige partier, blandt socialdemokrater og revisionister. Feminismen klargør uligheden imellem mænd og kvinder og klargør, at arbejderklassens mænd undertrykker arbejderklassens kvinder, men den klargør ikke, at denne undertrykkelse ikke er nogen klasseundertrykkelse, samt fremhæver ikke arbejderklassens mænd og kvinders grundlæggende samme klasseinteresser.

DKP's kvindepolitik kan ikke ses adskilt fra deres strategi, det statsmonopolistiske demokrati. Konkret kommer dette til udtryk i, at de afleder kampen igennem overbudskrav i de dagsaktuelle kampe, leder kampen ind i parlamentariske bæner.

Som eksempel kan nævnes, at DKP 8. marts opstillede parolen – »kvinder kræver arbejde til alle«. Sådanne krav skaber illusioner om det kapitalistiske samfund. Under

kapitalismen vil ikke alle kunne komme i arbejde. Et sådant overbudskrav afleder kampen fra det, man kunne mobilisere på i den aktuelle situation. Samtidig skal det ses i sammenhæng med, at DKP skaber illusioner om, at Socialdemokratiet kan presses til at føre en politik i arbejderkvindernes interesser. Et andet led i DKPs kvindepolitiske strategi er støtten til socialimperialismen bl.a. gennem Danmarks Demokratiske Kvindeforbund, som i sit program støtter Sovjets snak om »fredelig sameksistens«.

Når man nu ikke kan skabe enhedsarbejde omkring en samlet kvindepolitisk strategi, og når KAP's kvindepolitiske strategi har en så ringe udbredelse, skulle det så betyde, at KAP ikke er i stand til at styrke kvindekampen? – Nej, det gør det ikke. Vi må her, som i andre enhedspolitiske sammenhænge, tage vores udgangspunkt der, hvor masserne er. Enhedsarbejdet omkring en kvindepolitik må udvikles inden for de eksisterende masseorganisationer. Først og fremmest i fagforeningerne, i de uddannelsessøgendes organisationer. Her kan en konkret udmøntning af kvindepolitikken finde sted, ud fra en vurdering af, hvilke krav det er vigtigt at mobilisere kvinderne omkring.

En anden ting, det er vigtigt at holde sig for øje angående styrkeforholdet, er, at selvom de organiserede kvindepolitiske udtryk er dominerede af feminisme og revisionisme, så kan styrkeforholdet være

meget forskelligt både med hensyn til forståelsen for kampen for ligestilling og forståelsen for klassekampslinjen. Dette afhænger bl. a. af hvilket lag inden for arbejderklassen, man taler om. Om det er de udearbejdende kvinder, de hjemmearbejdende, om det er uddannelsessøgende eller tekstilarbejdere, pædagoger eller sygeplejersker. Det afhænger også af, hvilke kamptraditioner, der er på den pågældende arbejdsplads.

F. eks. omtalte vi i begyndelsen hvordan kampen imod kvindeundertrykkelsen i slutningen af 60'erne blussede op inden for de uddannelsessøgendes rækker (højere og mellemuddannelser), og at denne mobilisering har betydet en del hvad angår bevidstheden om at bekæmpe kvindeundertrykkelsen inden for familien, bevidstheden om den ideologiske/kulturelle undertrykkelse. Selv om denne mobilisering har smittet af på andre lag, må man tage sig iagt for at generalisere ud fra kendskab til niveauet her.

Netop ud fra en konkret vurdering af pågældende lags/arbejdsplads' niveau, vil man være i stand til at udarbejde en korrekt enhedspolitik i kampen mod kvindeundertrykkelsen.

Kampen for kvindernes frigørelse

Kampen for ligestilling er en kamp imod den særlige kvindeundertrykkelse og dermed en kamp for arbejderklassens enhed. Det er en del

af arbejderklassens samlede kamp for socialismen.

Kvindeundertrykkelsen kan ikke ophæves under kapitalismen. En række af de faktorer, som er karakteristiske for kvindeundertrykkelsen idag vil først kunne overvindes fuldt ud under socialismen. F. eks. vil reel ligeløn og lige adgang til alt arbejde være krav, der peger ud over det kapitalistiske samfund. Det forudsætter, at kvinderne er uddannet på lige fod med mændene, at de ikke har ansvaret for den private del af reproduktionen.

Nedenunder er opstillet en række ligestillingskrav, der er herunder også krav, der først kan indfries under socialismen. Det er således ikke noget forsøg på at opstille et dagsaktuelt program, men diskussionen af disse ligestillingskrav og den sammenhæng, de må ses i, skal danne baggrund for et handlingsprogram for kampen mod kvindeundertrykkelsen.

– Lige adgang til alt arbejde

Dette vil på langt sigt sige en ophævelse af opdelingen af kvindearbejde og mandsarbejde. Der er inden for visse områder af tidligere typiske mandefag en tendens til at kvinderne kommer ind (eks. buschauffører, kranførere o. a.) og til at mændene søger ind i typiske kvindeerhverv (eks. pædagogområdet, sygeplejefaget). Men stadigvæk er der ret skarpe opdelinger. Specielt inden for industrien er fagene opdelt i mande- og kvindefag.

I mange tilfælde hænger dette

også sammen med, at mænd og kvinder har søgt forskellige ufaglærte jobs og tager forskellige faglige uddannelser, som stemmer overens med det gældende mønster. Men der er også tale om, at kvinderne holdes ude fra mandefagene og omvendt, også selv om det objektivt set var muligt at klare dette arbejde og også selv om de søger det.

Kravet om lige adgang til alt arbejde må rejses overalt f. eks. blandt EFG-lærlinge. Netop inden for mange faglige uddannelser har kvinderne traditionelt været forment adgang.

Også blandt arbejdsløse kvinder kan kampen for lige adgang til alt arbejde rejses. (Dette gælder ufaglært arbejde).

Det spørgsmål har været rejst, om det i virkeligheden ikke var at tage arbejdet fra mænd at kræve adgang til disse job. Inden for mandefagene er der jo også arbejdsløshed. Vi mener ikke, at denne indvending er rigtig. Hvis kvinderne mobiliseres til kampen imod arbejdsløsheden, så kan det kun være en styrke i den samlede arbejdsløshedskamp. Indvendingen går i virkeligheden ud fra, at der er et samlet antal arbejdspladser at slås om.

Inden for områder, hvor kvinderne formelt har lige adgang til arbejdet, har de det ikke reelt, fordi kapitalen foretrækker mænd frem for kvinder. Specielt i arbejdsløshedstider er det vanskeligt for kvinder i den fødedygtige alder at få arbejde.

Her må man inden for fagforenin-

gerne kæmpe for, at kvinderne ikke diskrimineres i forhold til mændene. F. eks. kæmpe for, at fagforeningerne i arbejdsanvisningsarbejdet bliver ved med at anvise kvinder til de arbejdsgivere, der kun vil ansætte mænd. (Naturligvis forudsætter dette, at pågældende fagforening har arbejdsanvisningsarbejdet).

Allerede blandt de uddannelsessøgende inden for pågældende fag må denne kamp tages op. Det er en kamp, der må rejses blandt de kvinder, der selv er udsat for diskrimineringen og blandt mænd og kvinder inden for det fag, hvor den finder sted. Endvidere må partiet sprede oplysninger om denne kamp og arbejde for at skabe bredest mulig støtte til den inden for de andre masseorganisationer.

Inden for samme arbejdsplads er arbejdet som oftest inddelt i kvindearbejde og mandearbejde. Ofte er kvindearbejdet hårdt akkordarbejde til en lavere løn. Her vil kampen for lige adgang til alt arbejde i første omgang være en kamp imod jobvurderinger, en kamp for at hæve kvindernes løn til mændenes, hvad angår grundløn, forskellige tillæg samt betaling for akkordarbejde.

Det vil være forkert at starte med at gøre op med selve fordelingen af arbejdet, da det nemt vil føre til forringelse af mændenes forhold til »deling af elendigheden«.

Opdelingen i kvindearbejde og mandearbejde understøttes af, at kvinder og mænd er organiserede inden for hver deres fagforening. Rivaliseringen mellem de enkelte

fagforeninger og deres fagforbunds ledelser uddyber splittelsen mellem mænd og kvinder. De reformistiske ledere af fagforeningen inden for kvindefagene er ikke interesserede i at kæmpe for kvindernes ligestilling med mændene eller for at bekæmpe skellet mellem mænd og kvinder det pågældende sted. Kampen for lige adgang til alt arbejde må forbindes med kampen imod denne splittelse.

Dette at være i samme fagforening er ikke ensbetydende med, at kvindernes særlige krav bliver tilsidesat. Fælles fagforeninger kan skabe bedre basis for enhed om de fælles krav samt om de særlige kvindekra- v. Samtidig vil det sikkert være nødvendigt, at kvinderne holder særskilte møder, hvor de diskuterer hvilke krav, de skal rejse. Disse krav må så tages op bagefter i klubben og i fagforeningen for at mændenes støtte kan vindes omkring kravene.

– Reel ligeløn

De fleste steder er der nu indført formel ligeløn d.v.s. ligeløn for samme arbejde. Uligelønnen fremtræder derfor nu mest i form af forskelligt arbejde til forskellige lønninger, både hvad angår den enkelte arbejdsplads såvel som brancher. Kampen for reel ligeløn hænger derfor snævert sammen med den ovenstående kamp: lige adgang til alt arbejde.

Den må dels føres som en kamp imod jobvurderinger, dels som en kamp imod lavtlønnen inden for de særlige kvindefag.

Også lige adgang til uddannelser vil være en del af kampen for reel ligeløn.

– Nej til nedskæringer på børneinstitutionsområdet, sikring af vuggestue- og børnehavepladser til alle børn

Kvindernes ansvar for reproduktionen har betydning for kvindernes manglende ligestilling både inden for uddannelsessystemet som på arbejdsmarkedet, og en styrkelse af den samfundsmæssige varetagelse af reproduktionen er også af den grund vigtig for kvindernes ligestilling.

Samtidig er den en kamp imod, at kapitalen skyder spørgsmålet om arbejdskraftens reproduktion over på kvinderne og både materielt og ideologisk søger at fastholde en for kvinderne undertrykkende arbejdsdeling i hjemmet.

På grund af kvindernes traditionelle rolle som varetager af børne- nes pasning vil kvinderne være hovedkraften i denne kamp, men samtidig må man være opmærksom på, at denne kamp ikke gøres til kvindernes alene. Derved cementerer man jo i virkeligheden arbejdsdelingen.

Kampen må derfor samtidig føres imod, at den private reproduktion er kvindernes ansvar. Dette gøres bl. a. ved at understrege, at kampen imod nedskæringerne på daginstitutionsområdet er forældrenes kamp og ved også at aktivisere mændene i kampen.

Kampen må i den konkrete situation føres imod nedlæggelserne og

forringelserne af daginstitutionerne og styrkes inden for de organisationer, der står i centrum for kampen, forældregrupper, BIS og de forskellige pædagogorganisationer. Desuden må støttearbejdet prioriteres i det øjeblik, at nogen af organisationerne går i kamp. F. eks. kunne man godt have dannet støttegrupper, som bakkede op om forældrenes boycot og udbredte kendskabet til aktionen.

Man må desuden kæmpe for, at fagforeningerne rejser kravet. Her vil kvindefagforeningerne naturligvis være spydspidsen, men også i fagforeninger, hvor mænd og kvinder er organiseret sammen, eller hvor kun mænd er organiseret må det tages op.

– Ingen afskedigelser på grund af graviditet

Det at kvinderne føder børn vil stå i modsætning til kapitalens ønske om at udbytte dem, idet kvinden skal have barselsorlov fra arbejdet.

Kun styrkeforholdet mellem arbejderklassen og kapitalen kan bestemme om gravide kvinder skal afskediges eller nægtes adgang til arbejde.

– 6 måneders barselsorlov for både mænd og kvinder med fuld dækning af tabt arbejdsfortjeneste

Dette krav vil vi sætte under særlig diskussion, idet vi ikke mener, det er helt entydigt rigtigt.

Barselsorlov for både mænd og kvinder betyder, at man får et gunstigere udgangspunkt for at bekæm-

pe arbejdsdelingen lige fra begyndelsen.

Situationen med manglende vuggestuepladser betyder jo også, at det vil være så som så med en fysisk 'afslappende' orlov oven på fødslen, hvis kvinderne skal styrte rundt og skaffe vuggestueplads samtidig med at hun skal passe barnet, og det vil helt klart være hende, der fra begyndelsen tager sig af alt, hvad der har med barnet at gøre.

Som et argument imod kravet taler, at det legitimerer, at barnet er familiens ansvar, da det alene er til pasning at hans nærværelse kræves (faderen har jo ikke fysisk behov for at slappe af efter fødslen). I stedet for dette krav måtte man så styrke kampen for flere vuggestuepladser.

– Udbetaling af dagpenge i tilfælde af at faderen og moderen må blive hjemme for at passe et sygt barn

Dette krav tager sit udgangspunkt i, at kvinderne, som har hovedansvaret for børnenes pasning, ikke mister løn, fordi de må blive hjemme og passe de syge børn, samtidig må vi kæmpe for at det også bliver muligt for mændene at blive hjemme.

– Nej til kvindeundertrykkende pornografi

– Afskaffelse af prostitution

– Bekæmp kvindeundertrykkende ideologi i medier og i undervisning
Kapitalens undertrykkelse af kvinderne som seksualobjekter må man vende sig imod i sin agitation og propaganda. Partiet må tage initia-

tiv til eller bakke op om allerede igangværende aktioner, der vender sig imod dette, f. eks. en skønhedskonkurrence, særligt kvindeundertrykkende film. Samtidig må man inden for klassen bekæmpe disse tendenser, ikke alene gennem ideologisk kamp, men primært igennem fælles aktioner og aktiviteter, hvor nedvurderinger af kvinderne konkret bekæmpes.

– *Abort gøres dagpengeberettiget*

Organiseringen af kvindekampen

Som det er nævnt tidligere vil kampen mod kvindeundertrykkelsen foregå på mange forskellige niveauer og omkring forskellige krav.

I kampen mod kvindeundertrykkelsen på de forskellige områder vil en selvstændig organisering af kvinderne kunne styrke kampen.

Argumentationen mod en samlet kvindeorganisering er på ingen måde en argumentation imod en selvstændig organisering af kvinderne for deres egne interesser. Det er en samling af alle områder og kampe i en samlet front, der er forkert.

Som eksempel på kvindernes organisering kan vi nævne kvindegrupper på universitetet, der tager de uddannelsessøgende kvinders særlige krav op, kvindegrupper på en arbejdsplads, inden for en fagforening.

I kampen for et afgrænset ligestillingskrav vil en koordinering/organisering på tværs af arbejdspladser, uddannelsessteder, boligområder kunne styrke kampen. Man må i det konkrete tilfælde tage stilling til, hvilken organisering, der tjener kampen bedst.

Vi har i dette oplæg trukket de grundlæggende elementer i en kvindepolitik op. Vi har lagt vægt på at forklare hvordan de to elementer i kvindeundertrykkelsen har betydning for en konkret udmøntning af kvindekampen, og vi opfordrer Kommunistisk Tidsskrifts læsere til at styrke en videre konkretisering af partiets kvindepolitik. Det er herunder vigtigt at diskutere hvilke konkrete dagsaktuelle krav vi må opstille.

Kampen for boligvilkårene

Artiklen gør rede for hovedtrækkene i boligpolitikken siden 2. verdenskrig og erfaringerne fra kampen mod huslejestigningerne. På baggrund af disse erfaringer og analyser gennemført af KAP-ere aktive indenfor boligområdet fremlægges et forslag til enhedsgrundlag for kampen. Der gøres endvidere rede for hvordan Socialdemokratiet, DKP og til dels også nyreformisterne omkring bl.a. VS bremser og afleder kampen. Artiklen må ses som et første skridt til at systematisere KAPs erfaringer på boligområdet, således at det bliver muligt at rejse en diskussion om grundlaget for kampen på dette vigtige område.

Artiklen følger opfordringer fra lederen i sidste nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT op, idet den konkret vurderer styrkeforholdet på boligområdet og dets betydning for hvordan kampen skal føres.

Der rettes i dag hårde slag mod arbejderklassens boligvilkår: Overalt i udlejningsbyggeriet presses boligudgifterne i vejret. Der sker enorme huslejestigninger såvel i det nye sociale boligbyggeri som i ældre socialt byggeri, i privat og kommunalt udlejningsbyggeri samt på kollegierne. I det sociale nybyggeri slår huslejestigningerne hårdest, fordi de skal lægges oven i huslejer, der i forvejen er meget høje. Ved udstykning af ejerlejligheder i ældre udlejningsejendomme bliver boligudgifterne mangedoblede. Disse angreb er en forlængelse af en lang række af angreb på boligvilkårene siden 1950'erne, men indgår nu desuden som en del af den aktuelle krisepolitik.

Arbejderklassens kamp har ikke stået mål med angrebene. De vigtigste grunde til, at det omfattende an-

greb på boligvilkårene ikke har kunnet afværges, er reformismens og revisionismens stærke indflydelse i arbejderklassen (dvs. også i lejer- og beboerorganisationerne), samt arbejderklassens generelt svage stilling som følge af krisen og borgerskabets offensiv.

Reformismens og revisionismens indflydelse og mangelen på en revolutionær ledelse er også baggrunden for, at der stort set ikke har været rejst kamp for boligvilkårene i hele perioden siden 2. verdenskrig – trods stadige angreb med øgede boligudgifter til følge.

Først i begyndelsen af 70'erne har der været rejst kamp for boligvilkårene. Det har imidlertid været koncentreret til de største byer og har drejet sig om kamp mod dele af saneringspolitikken samt kamp for byforholdene, dvs. kamp mod

motorvejsanlæg, for bedre friarealer, for oprettelse af beboerhuse, børneinstitutioner m.m.

Men ved krisens gennemslag i Danmark i slutningen af 74 blev nødvendigheden af at føre kamp mod huslejestigningerne meget tydelig. Lønstigningerne holdt ikke længere trit med huslejestigningerne. Reformisterne og revisionisterne har derfor ikke kunnet hindre kampen helt. I flere bebyggelser er lejerne således gået ind i huslejestrejke for kravet om huslejestop.

Formålet med artiklen er at give en samlet skitse til KAP's linje for kampen mod huslejestigninger og øgede boligudgifter, samt at opridses, hvad der er baggrunden for og perspektivet i politikken.

Der fremlægges et forslag til grundlag for kampen i udlejningsbyggeriet, men der er endnu ikke udarbejdet noget forslag til grundlag for kampen mod øgede boligudgifter på parcelhusområdet. Det

skyldes naturligvis ikke, at vi ikke mener, at det er vigtigt, at arbejderklassen i denne del af boligbyggeriet bekæmper øgede boligudgifter, og at der bliver lagt en politik også på dette område.

Grunden til at vi er startet med udlejningsbyggeriet – og her specielt nybyggeriet – er, at vi vurderer, at det er her *hovedkampen* står i den nuværende situation. Borger-skabet retter i dag voldsomme angreb her. Samtidig har det i en række bebyggelser været muligt at rejse kamp mod angrebene på trods af og i kamp mod reformisters og revisionisters forsøg på at hindre det.

Det grundlag, der her lægges frem for kampen mod huslejestigningerne, er som sagt ikke vedtaget af KAP og ikke fuldt udviklet. Artiklens formål er derfor også at rejse diskussion om dette grundlag samt at indhente kritik.

Boligpolitikken siden 2. verdenskrig

Det følgende rids af udviklingen på boligområdet siden 2. verdenskrig skal ikke gøre det ud for en samlet analyse af den boligpolitiske udvikling, men skal tjene til at give et baggrundsmateriale for at forstå udviklingen i de seneste år, dels med hensyn til statsstøtten til boligbyggeriet og dels med hensyn til huslejepolitikken.

Afvikling af statsstøtten

I 1946 indførtes en statslig byggestøtteordning til boligbyggeriet, som i årene umiddelbart efter betød en fastlåsning af huslejen i det nye byggeri på 39-niveauet, dvs. den indebar lavere boligudgifter for arbejderklassen (relativt). Efter nogle år udhuledes denne ordning gradvist.

Indførelsen af byggestøtteordningen skal bl. a. ses i sammenhæng med at arbejderklassen på baggrund af modstandskampen stod styrket efter krigen. Samtidig skal den ses på baggrund af, at bolig-mangelen var vokset stærkt under krigen og at man forventede økonomisk krise. Samtidig med at byggestøtteordningen var udtryk for en styrkelse af arbejderklassens kamp, betød den en ændring i styrkeforholdet inden for borgerskabets rækker: den betød en styrkelse af den kooperative kapital på boligområdet på bekostning af den private kapital. I perioden 1934-44 udgjorde det sociale og kommunale nybyggeri ca. 5 % af boligbyggeriet, mens det i 1946-56 udgjorde 50 %.

Boligstøtteordningen skulle gælde i en 10-årig periode frem til 1956. Den indebar, at der ydedes statslån til 2 % rente til boligbyggeriet. Markedsrenten var omkring 4½ %.

Boligbyggeriet efter støtteordningen var gennemsnitligt 60 % statsfinansieret, mens 40 % af finansieringen skete ved private lån til markedsrente.¹

I perioden 1946-56 byggedes der gennemsnitligt 17.000 boliger årligt med støtte efter byggestøtte-loven. (Til sammenligning byggedes der i 1938-45 ca. 6.000 støttede boliger årligt med statslån til 4½ % rente).

I det byggeri, der blev opført i 1946-47 lå lejen på samme niveau som i nybyggeriet i 1939. Men ef-

ter 1947 steg huslejen ved nybyggeri med gennemsnitligt 10 % om året, og i 1956 var huslejen (målt i løbene priser) næsten dobbelt så høj i det nyopførte byggeri. Når der modregnes for inflationen, svarer det til, at huslejen er 60 % højere i 1956-byggeriet end i 1946-byggeriet.²

Huslejestigningerne skyldtes dels det fortsat voksende renteniveau samt prisstigninger (bl. a. i forbindelse med Koreakrigen), dels skete der gradvist en direkte udhuling af byggestøtteordningen.³

1 Statslånene ydes ikke alene til socialt byggeri, men også til kommunalt og privat byggeri. Lånegrænserne for statslånene var for socialt og kommunalt byggeri på henholdsvis 95 og 97 % af ejendomsværdien tilsammen med de private lån, der udgjorde de foranstående prioriteter. For private bygherrer var lånevilkårene ringere, idet lånegrænsen var på 85%. Bygherrerne søgte at begrænse de private lån for at opnå den størst mulige andel statslån til den lavere rente. Fra at have udgjort gennemsnitligt 40 % af finansieringen i 1946 faldt andelen af private lån til ca. 30 % i 1955.

2 Huslejen i nybyggeriet efter 1939 var omkostningsbestemt, hvilket betyder, at lejestigningerne nogenlunde afspejler inflationen. Huslejen i 1946-byggeriet var steget med 33 % frem til 1956. Huslejen i nybyggeriet i 1956 var ca. 60 % højere.

3 I 1950 ophævedes de 20 års afdragsfrihed på lånene. I 1951 blev den årlige ydelse sat op med ½-1 %. Samtidig forbedredes lånevilkårene for privat byggeri, idet lånegrænsen hæ-

I 1958 blev statslånene helt afskaffet og i stedet indførtes statsgaranti for private lån.

Op gennem 60'erne steg huslejen i nybyggeriet kraftigt, idet kapitalen øgede sin rente år for år. Der var begyndende udlejningsvanskeligheder i det sociale nybyggeri, og med 1966-forliget greb ind med en rentesikringsordning til det sociale boligbyggeri. Desuden blev der indført boligsikring for udlejningsbyggeriet generelt. Dette skulle dels sikre profitinteresserne i det fremtidige sociale boligbyggeri ved at sikre udlejningen i en periode frem til lejerne efter nogle år formodedes at kunne betale hele den »reelle« husleje i kraft af sine lønstigninger. Dels havde de til formål at støtte det sociale boligbyggeri, så at det kunne blive selvfinansierende efter en periode. Som et led heri oprettedes Boligselskabernes Landsbyggfond, hvis formål det skulle være at ophobe kapital (via huslejestigninger i ældre socialt boligbyggeri samt diverse overskud) for derefter at financiere nyt socialt boligbyggeri.

Efter 1966 voksede renten stadig og ved 1974-boligforliget blev rentesikringsordningen og de øvrige støtteordninger forlænget, men i forringet udgave.

Siden afviklingen af boligstøtte-loven i 1956 har statens boligpolitik betydet en svækkelse af den kooperative kapital på boligmarkedet. Det sociale boligbyggeri udgør således en stadig aftagende del af boligbyggeriet.⁴

Huslejen i nybyggeriet i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne blev til trods for statstilskuddene så høj, at mange lejligheder ikke kunne lejes ud; ikke fordi der ikke var boligmangel, men fordi ingen havde råd til at bo der. Det er også situationen i dag, så meget mere som afviklingen af statsstøtten er begyndt i mange bebyggelser, hvilket har kraftige lejestigninger til følge.

I 1976 var der således 5.000 lejligheder, der ikke kunne lejes ud på grund af den høje husleje.

Fra huslejestop mod frit boligmarked

Det huslejestop, som blev indført i 1939, er gradvist blevet gennemhullet lige siden. I årene 1951, 55,

vedes med 5 %.

I 1954 forringedes støtteordningen for alvor, idet renten på statslånene blev lavet om til markedsrente. Markedsrenten var steget og den effektive rente nærmede sig 6 %. Det sociale boligbyggeri fik nogle driftstilskud som delvis kompensation. I 1955 blev disse tilskud nedsat, og i 1956 nedsattes lånegrænsen for statslånene.

4 Efter 1966-forliget var den årlige kvote med statsstøtte på 12.000 boliger og med 1974-forliget blev kvoten sænket til 8.000 boliger. Ved det seneste boligforlig (feb. 77) er kvoten sat yderligere ned til 7.000 boliger årligt.

58, 62 og 65 blev der tilladt lejestigninger.⁵

Med 1966-forliget afskaffedes loven om huslejestop endeligt. Kaptalen stod styrket til at få sine interesser i fri huslejeansættelse igen.

1966-forliget skulle være en overgangsordning til totalt fri lejeansættelse. Huslejerne skulle således trappes op over 8 år, indtil den formodede frit-markeds-leje nåedes i 1974. Men der kunne ikke indføres fri lejeansættelse i 1974. Springet ville blive så stort, at arbejderklassens modstand ville blive for omfattende.

I stedet indførtes så den omkostningsbestemte husleje, som betyder, at huslejen stiger i takt med inflationen.

Ved 1966-forliget blev der derudover – som et led i forsøget på at indføre frit boligmarked åbnet op for udstykning af udlejningsjendomme til ejerlejligheder. I

1972 blev ejerlejlighedsloven ændret til kun at tillade udstykning i byggeri fra efter 1966, fordi ejerlejligheds-spekulationen i det aller elendigste slumbyggeri vakte for stor modstand. I 1975 genindførtes tilladelsen til at udstykke ejerlejligheder i ældre byggeri. Blot er det nu en forudsætning, at de elementære installationer er i orden (at der findes wc, bad mv.). Konsekvenserne heraf er mangedobling af arbejderklassens boligudgifter.

5 I 1951 forhøjedes lejen i førkrigsbyggeri med 6 %.

I 1955 forhøjedes huslejen med op til 115 % af 1939-huslejen og yderligere 8 % i løbet af 2 år.

I 1958 blev det tilladt at hæve lejen til 160 % af 1939-lejen.

I 1962 forhøjedes lejen i førkrigsbyggeriet med 25 % af 39-lejen ved første genudlejning.

I 1965 forhøjedes lejen i førkrigsbyggeriet generelt med 25 % af 39-lejen og noget mindre i nyere byggeri.

Aktuelle huslejestigninger i det sociale byggeri

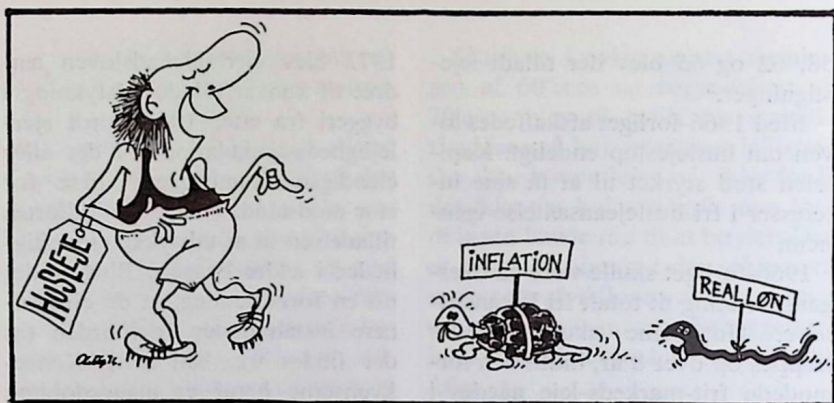
Huslejestigningerne rammer voldsomt i det sociale nybyggeri, fordi de lægges oveni huslejer, der i forvejen er meget høje.⁶

En familjelejlighed her koster for tiden mellem 2.000 og 2.500 kr. om måneden.

Huslejestigningerne er ofte på mellem 10 og 15 % årligt, hvilket svarer til en månedlig huslejestigning af en størrelsesorden på 200–400 kr.

Disse huslejestigninger har været indbygget i alt socialt boligbyggeri

6 Problemet optræder ikke i nyt privat udlejningsbyggeri af den simple grund, at der stort set ikke er opført privat udlejningsbyggeri siden sidst i 60'erne. Private bygherrer kan nemlig ikke få den statsstøtte, som de sociale boligselskaber får, og bygger derfor boliger med henblik på salg (ejerlejligheder og parcelhuse). Dette byggeri støttes indirekte ved hjælp af de skattefordele, der opnås ved køb (rente- og fradragets retten).

Tegningen er klippet fra Lejeraktions-avis nr. 1.

siden boligforligene i 1966 og 74 og vil følgelig ramme omkring 100.000 familjer. Staten har gennem disse boligforlig ydet store tilskud til det sociale boligbyggeri for at boligselskaberne kunne fortsætte deres boligproduktion, samt for at de kunne få lejet deres boliger ud. Boligforligene indebærer, at statsstøtten efter nogle år gradvist skal falde væk, og at huslejen i stedet skal stige tilsvarende.

Afviklingen af statsstøtten har for mange bebyggelses vedkommende allerede stået på gennem nogle år, andre påbegynder først afviklingen. Men fælles er, at huslejestigningerne lagt oven i de sidste års krisepolitik med lønstoppolitik og sociale nedskæringer betyder et omfattende angreb på reallønnen.

Renten langt den største del af huslejen

Rentens størrelse har afgørende be-

tydning for huslejens størrelse. Mange steder er det intet mindre end 90 % af huslejen, der er renter (denne %-del svinger alt efter til hvilken rente den pågældende bebyggelse er opført). For hver procent renten stiger, stiger huslejen ca. 10 %. En bolig i et byggeri, der er opført på et tidspunkt, hvor renten er 16 %, er ca. dobbelt så dyr som en bolig, der er bygget til en rente på 6 %.

Rentesikringsordningen

Det er først og fremmest den såkaldte rentesikring, der er med til at holde lejen i nybyggeriet »nede«.

Rentesikringsordningen blev indført i 1966 og videreført i 1974 og indebærer, at staten betaler den del af renten, som ligger over 6 %. Efter en årrække skal rentesikringen så gradvist afvikles. 1966-forliget indebar, at aftrapningen skulle begynde efter 6 år. Ved 1974-forliget

blev ordningen forringet, idet perioden med fuld støtte forkortedes til 4 år.

Renten lå først i 60'erne på omkring 6 %, men steg kraftigt fra midt i 60'erne og til i dag, hvor den er på 15½ % (i perioder har den været endnu højere).

Rentesikringsordningen betyder således, at huslejerne i det sociale nybyggeri er betydeligt lavere end den »reelle« leje.

I højrentebyggeriet kan rentesikringen eksempelvis være lige så stor, som den husleje lejerne betaler. Afviklingen af rentesikringen, som skal ske over en periode på 5–10 år afhængigt af rentens størrelse, vil således mange steder betyde huslejestigninger på over 100 %.

I højrentebyggeriet vil huslejen stige til det dobbelte på 7 år, som følge af rentesikrings-aftapningen.

Driftslån

Ud over rentesikringen er der andre statstilskud, som også skal afvikles – med yderligere huslejestigninger til følge. Det drejer sig om de driftslån og driftstabslån, som staten indførte for at begrænse boligselskabernes udlejningsvanskeligheder og for at bøde på underskud i boligselskabernes bebyggelser som følge af underbudgettering. Underbudgettering vil sige, at byggeomkostningerne beregnes for lavt, sådan at lejen fra starten bliver sat for lavt i forhold til de virkelige

omkostninger. Underbudgettering er ret udbredt og benyttes bevidst af boligselskaberne for at få lejen så lav ved indflytningen, at folk kan lokkes til at flytte ind. Når bebyggelsen er udlejet, søges lejen sat op for at få kradset den »reelle« leje ind.

Statsstøtten, dvs. både rentesikring og driftslån, blev indført for at tjene boligselskabernes interesser i en tid med højt og stigende renteniveau. Den skulle ikke tjene til at sænke arbejderklassens boligudgifter. Det ses tydeligt af, at det var forudset, at lejerne efter nogle års forløb skulle bruge eventuelle lønstigninger til at betale den fulde husleje (uden statstilskud).

Beboerindskudslån

Kommunerne yder lån til lejere, der ikke er i stand til at betale indskuddet ved indflytning i socialt boligbyggeri. Indskuddene er ofte på omkring 10.000 kr. I byggeri efter 1974 er det 3 % af ejendomsværdien.

Tilbagebetalingen af disse lån betyder en yderligere stigning i boligudgiften for lejere i nybyggeriet.

Omkostningsbestemt leje

Foruden statsstøttens afvikling skyldes huslejestigningerne i det sociale boligbyggeri, at der er omkostningsbestemt leje. Det har altid været gældende og rammer således

ikke alene det nyere, men *alt* socialt boligbyggeri. Den omkostningsbestemte leje indebærer, at øgede driftsomkostninger lægges oveni huslejen år for år.

Ældre socialt boligbyggeri

I det ældre sociale boligbyggeri, dvs. det, der er bygget før 1965, er der også sket forringelser af boligvilkårene, som følge af boligforligene i 1966 og 74. Den så kaldte udligningsordning var indeholdt i begge forlig. Den indebærer, at lejerner her gennem huslejestigninger skal financiere nyt socialt boligbyggeri. Stigningen skulle ophobes i Boligselskabernes Landsbyggefond. Den første stigning var sat efter, at Landsbyggefonden dermed skulle kunne stille med 8 % af lånene til opførelsen af 8.000 boliger i 1975.

Det betød i 1975 lejestigninger på 6 kr. pr. m² i alle sociale boligbebyggelser fra før 1965. For en lejlighed på 70 m² er det altså godt 400 kr. i årlig stigning i 1975. Det nye forlig stiller yderligere lejestigninger i udsigt.

Kollegierne

De uddannelsessøgendes boligvilkår forringes også pga. stadige lejestigninger.

Kollegianerne skal dels tilbagebetale forskellige kriselån (driftslån), som staten har ydet til kollegier med udlejningsvanskeligheder. Dels er der også på kollegieområdet indført en udligningsordning, der indebærer, at lejere i kollegiebyggeri fra før 1965 skal betale til finansieringen af nyt kollegiebyggeri.

Aktuelle huslejestigninger i privat byggeri

Afviklingen af huslejerestriktionerne i det private og kommunale udlejningsbyggeri tog for alvor fart med boligforliget i 1966.

Over 8 år skulle lejen trappes op til den anslåede frit-markedsleje. Herefter skulle det stå frit for ejerne at fastsætte lejens størrelse.

Formålet med 1966-forliget var at etablere en glidende overgang til helt fri lejeansættelse. Den hastigt voksende rente betød imidlertid, at frit-markeds-lejen blev meget større end beregnet. Ophævelse af re-

striktionerne ville derfor betyde, at der med ét slag ville komme kolossale huslejestigninger.

Da det ville være vanskeligt (for såvel staten som classesamarbejdsfolkene) at dæmme op for arbejderklassens modstand ved gennemførelse af så omfattende huslejestigninger, blev det fri marked ikke indført i 1974 som oprindeligt planlagt.

Den omkostningsbestemte leje

I stedet for fri huslejeansættelse

blev den så kaldt omkostningsbestemte husleje indført i 1974. Den tildeler ejerne et årligt afkast på 7 % af den 15. ejendomsvurdering og betyder derudover, at lejen stiger med inflationen, idet øgede driftsomkostninger lægges på lejen.⁷

Den omkostningsbestemte leje fik til umiddelbar følge, at der skete lejestigninger på *mindst* 25 kr. pr. m² i hele det private udlejningsbyggeri. For en lejlighed på 70 m² er det altså en årlig stigning på mindst 1750 kr.

Gennemsnitligt skete der stigninger på 40 %.

Ejerlejlighedslovene

Blev huslejerestriktionerne ikke totalt ophævet, så lykkedes det til gengæld at åbne op for det frie boligmarked på en anden måde.

En hel del af den private boligmasse (omkring 10 %) blev således reelt totalt frigivet umiddelbart efter 1966-forliget, da den første ejerlejlighedslov blev gennemført. Der blev givet helt frit slag for ejerlejlighedsudstyknings og -salg. I 1972 blev ejerlejlighedsloven midlertidigt ophævet for byggeri fra før 1965, fordi der var for stor modstand mod ejerlejlighedsspekulationen i det værste slumbyggeri. I 1975 kom loven igen i moderniseret udgave i forbindelse med Miniboligforliget. Der blev åbnet op for udstykning af alt byggeri – bortset fra de aller elendigste slumlejligheder uden wc og bad.

Ved ejerlejligheds-salg kapitali-

seres ikke alene »frit-markeds-prisen«; også skattefordelen ved egen bolig kapitaliseres i prisen.

Husejerne indhøster enorme profitter – ofte på mellem 500 og 1000 %, fordi lejen hidtil har været holdt nede på grund af huslejerestriktionerne. Derudover presses profitten ved ejerlejligheds-salg i vejret på grund af mangelen på relativt billige boliger.

I 1976 udstykkedes 85.000 lejligheder med en gennemsnitlig fortjeneste på 125.000 kr. pr. lejlighed.

Perspektivet i ejerlejlighedsloven er, at størstedelen af det private udlejningsbyggeri sælges som ejerlejligheder med kæmpeprofitter til husejerne og mangedoblede boligudgifter for arbejderklassen til følge. Hvis ikke gennem ophævelse af huslejerestriktionerne, så vil det frie boligmarked blive gennemført gennem udstykning til ejerlejligheder. Det er ikke ejerformen – altså om arbejderne køber deres boliger i form af ejerlejligheder eller parcelhuse eller om de lejer deres boliger, der er afgørende for kapitalen. Det, der er afgørende er, at frit-markedsprisen slår igennem også i udlejningsbyggeriet.

Selv om der var fri lejeansættel-

⁷ Der er stor sandsynlighed for, at loven vil blive ændret, så at den 15. ejendomsvurdering bortfalder som beregningsgrundlag for kapitalafkastet, og det i stedet bliver den »til enhver tid gældende« ejendomsvurdering, som afkastet skal beregnes af. Det er indlagt i hele princippet om omkostningsbestemt leje.

se, ville det imidlertid være en fordel for den private kapital at *sælge* boliger, så længe som skatteforde-

lene ved køb af fast ejendom fastholdes og kan kapitaliseres i højere priser.

Angrebene og krisepolitikken

De enorme huslejestigninger, der er sket i de seneste år, er ikke direkte resultat af den aktuelle krisepolitik. De er resultatet af boligforligene i 1966 og 74.

Men selv om angrebene således har været planlagt længe før krisen satte ind, må de nu ses i sammenhæng med krisepolitikken og den aktuelle klassekampsituation.

Staten og monopolkapitalen har udvidet deres offensiv mod arbejderklassen og søger nu at skaffe kapitalens krise ud af verden ved at skærpe udbytningen og undertrykkelsen. Krisepolitikken viser sig som lønstoppolitik, statsindgreb i overenskomsterne, massearbejdsløshed, tempoposkruning, overarbejde, omfattende sociale nedskæringer, forringelse af uddannelsesmulighederne, afgifts- og skatteforhøjelser på forbrugsvarer mv. Disse angreb følges op med forsøg på at undergrave strejke- og aktionsretten: blokadecirkulæret, cirkulæret om reduktion af hjælpen fra bistandskontorerne til arbejdere i ulovlig konflikt og inddragelse af de manglende penge ved forældrebetalingssboykotten direkte fra arbejdsgiveren ved hjælp af skattevæsenet m. fl.

Det, at staten og monopolkapitalen har kunnet gennemføre et sådant generalangreb på arbejder-

klassens levevilkår, viser klart hvilket jerngreb, reformismen og revisionismen har om arbejderklassen, og hvordan de dermed hindrer og bremser enhver kamp for at forsvare levevilkårene.

Krisen har nødvendiggjort en videreudvikling af indkomstpolitikken. Det seneste udslag heraf er, at boligpolitikken bliver direkte integreret heri. August- og februarforligene er udtryk for denne skærpelse af indkomstpolitikken. Det boligforlig, der er indeholdt i februarforliget indebærer således, at de oprindeligt planlagte huslejestigninger som følge af boligforligene i 1966 og 1974 begrænses i 1977 og 78, sådan at de kommer til at »harmonere« bedre med augustforligets lønrammer.

Februarforligets konsekvenser

Med februarforliget har staten bremset lidt op for huslejestigningerne i det sociale byggeri. Afviklingen af rentesikringen er blevet forlænget, og driftslåneordningen er blevet forlænget (med 35 mio. årligt) til 1979.

Rentesikringen skal afvikles med 7 kr. pr. m² om året i 77 og 78, hvilket i overensstemmelse med augustforligets lønramme skulle svare til årlige stigninger på 6 %.

Forliget garanterer imidlertid ikke mod endnu højere stigninger. Således vil bebyggelsen Måløv Park få stigninger på 14 % i stedet for 28 %.

Forliget sætter ingen begrænsninger for lejestigningerne i det underbudgetterede byggeri.

Der er med forliget givet muligheder for, at de sociale boligselskaber kan optage yderligere driftslån og driftstabslån enten som kommune-lån eller kreditforenings-lån. Disse lånemuligheder har til formål at sikre det sociale boligbyggeri mod truende økonomiske faldtiter. Samtidig indebærer loven dermed forbedrede muligheder for, at lejerne kan tilkæmpe huslejestop lokalt ved at gå i huslejeboykot.

Efter forligets udløb i 1979 er

der imidlertid udsigt til, at angrebene skærpes, idet den oprindeligt planlagte aftrapning af rentesikringen så skal fortsætte, samtidig med at de nye driftslån skal betales tilbage.

Februarforligets boligafsnit skal foruden at bidrage til, at augustforligets lønramme overholdes også sikre den fortsatte profitrealisering i det sociale boligbyggeri. En uddybning af udlejningskrisen i det sociale boligbyggeri skal afværges. Endelig skal forliget tjene som statens redskab til at bremse og afspore lejernes kamp for huslejestop i det sociale boligbyggeri.

Februarforliget indeholder ingen begrænsninger i lejestigningerne i det private og ældre sociale boligbyggeri eller på kollegierne.

Kapitalen, staten og boligforholdene

Boligproduktionen er underlagt samme grundlæggende vilkår som anden kapitalistisk produktion – den skal afkaste profit. Uanset hvem der bygger, skal der kradses penge hjem til profiler til byggematerialeindustrien, entreprenører og lign. Jordejerne skal have profiler ved salg af byggegrunde. Bankerne skal have profit af lånekapital til byggeriet i form af rente. Endelig skal der for ejere af udlejningsejendomme være profit at hente i forbindelse med udlejningen og ved salg af ejerboliger.

Den private kapital på boligområdet har interesse i, at boliger lejes ud eller sælges på et så kaldt frit

marked, fordi profitten da kan blive størst.

De sociale boligselskaber blev i sin tid startet med det erklærede formål først og fremmest at fjerne husejerprofitten i forbindelse med selve udlejningen. Samtidig var det sociale boligbyggeri et velegnet instrument til at udbygge socialdemokratiets økonomiske positioner.

Selv om det sociale boligbyggeri stadig er underlagt en lang række statslige regler, der gør boligselskabernes handlefrihed begrænset sammenlignet med f. eks. brugsforeningerne og lignende kooperative foretagender, gælder det at boligselskabene nødvendigvis må fungere på

kapitalismens præmisser. De sidste årtiers udvikling har vist, at de sociale boligselskaber i stadig højere grad kommer til at fungere som andre kapitalistiske virksomheder, der må ophobe kapital for at kunne fortsætte og udvide produktionen og for at styrke de ledende administratorers økonomiske og politiske stilling.

Boligselskaberne tilhører fjenden

Det er nødvendigt at gøre mere udførligt rede for boligselskabernes klasseinteresser, så meget mere fordi både reformister, revisionister og delvis nyreformisterne har den opfattelse, at boligselskaberne er »kræfter«, der står på lejernes side – eller som kan bringes til det – i kampen mod lejestigningerne – og i andre boligkampe.

Den boligproduktion, som de så kaldt almenyttige eller sociale boligselskaber iværksætter og administrerer, er et integreret led i statens boligpolitik:

Statens boligpolitik har op gennem 60'erne og først i 70'erne støttet det sociale boligbyggeri ret kraftigt, selvom antallet af støttede boliger har været aftagende. Det er faldet fra omkring 14.000 boliger årligt sidst i 60'erne til knap 6.500 i 1976. Samtidig er det private boligbyggeri vokset.

Statsstøtten er efter 1974-forliget blevet forringet, idet aftrapningen af rentesikringen skal begynde efter 4 år mod tidligere efter 6 år.

Desuden har 1974-forligets ændring af finansieringsformen for socialt byggeri virket yderligere bremsende på opførelsen af socialt byggeri. I 1974 opførtes 11.400, i 1975 8.700 og i 1976 6.500 boliger (loven havde virkning fra midten af 1975).⁸

Boligselskaberne er formelt selvejende institutioner, der ikke må give overskud. Det overskud, som så alligevel opstår, f. eks. når et byggeri er ved at være afbetalt (efter som lejen fortsat opkræves i fuldt omfang) og f. eks. som følge af stigende husleje skal ifølge loven indsættes i Boligselskabernes Landsbyggefond, som staten har oprettet med den hensigt at gøre det sociale boligbyggeri selvfinansierende på længere sigt.

Hvert enkelt boligselskab, dvs. ledelserne i boligselskaberne, råder over store kapitalmængder.

Alt dette betyder, at boligselskaberne er kapitalistiske foretagender, der fungerer efter grundlæggende de samme principper, som andre kapitalistiske virksomheder.

Boligselskabernes ledelser (centralt) og ledelsen af Boligselskabernes Landsbyggefond udgør en bu-

8 Det er blevet en forudsætning for at et socialt boligbyggeri kan opføres, at staten og den lokale kommune yder rentefrie lån, som også er afdragsfrie i op til 50 år. Staten skal yde 10 % af ejendomsværdien og kommunen 5 %. Endelig skal Boligselskabernes Landsbyggefond yde 8 %. Kommunerne er den første bremse, idet det er en forudsætning for statsstøtte, at kommunen har givet tilsagn om lån.

reaukratkapitalistisk fraktion af borgerskabet. Som sådan har de interesser i, at det sociale boligbyggeri udvides og styrkes, og at staten yder så stor en økonomisk støtte

som muligt, fordi det styrker deres egne klassepositioner. De står således i et skarpt konkurrenceforhold til den private monopolkapital på området.

Det var Hans Andersen, der til lejerbevægelsens motto: VÆRN DIT HJEM føjede: OG BYG DET SELV. Ingen troede på den tanke, men i dag har »Lejerbo« opført og administrerer 10.000 lejligheder – og efter 25-års jubilæet i marts overlader Hans Andersen formands- og direktorstolen til næste generation

De dristigste drømme blev virkelighed, da LEJERBO blev skabt...

Da skulle betænke dig to gange, for du interviewes en sådan tyver ston rug. Hank dog på, at jeg er en karer, at jeg er en operer, der skrig har lynt til sagkundikaben og ikke blind og skruet tror på disse hersens camd politier. Jeg smækker bare som en ganske skindblik håndvasker, og det er nu endang min religion, at man skal sige, hvad man mener, og mene, hvad man siger. Men nu er du advare!

Med denne salur blev jeg mødt, da jeg for tre år siden første gang kom til »Lejerbo« for at interviewe Hans Andersen, Lejerbevægelsens formand og igennem en generation og »Lejerbo«'s formand og direktør. Og Hans Andersen er vedig den samme. Agitationen fra minidat af møder forberedt til et nyt interview. Han ser på mig ud, som om han skal betinge en eksport og tale til en stor forsamling. Og på denne måde har de sin praksis for »Beboerbladets« læser. Hans Andersen er en charmerende begavelse. Han er den fælle politiker og ufærdig, at Socialdemokratiet, der har været ham som medlem i mere end

50 år, ikke har udnyttet disse venter i partiets tjenestet men måske var det Rødt i 1940'erne og 1950'erne bevegelsefrihed nok i partiet til en type som ham. For det kommer man ikke udenom – hvor Hans Andersen er, skal der være høj til loften og vilde til sagene. Hans mening skal ingen diktere ham, og hans vilje til at udtænke dem skal ingen stoppe. Den 15. marts 1969 har »Lejerbo« 25 års jubilæum, og umiddelbart efter foråret Hans Andersen formand og direktørstolen har at give plads for yngre kræfter. Men får denne farsverige personlighed forlader lejerbevægelsen og boligbevægelsens kampplads, vil vi se om tiden tilbage for at få rede på, hvordan det gik til, da der startede.

– Jeg skal ikke have æren for at have opfundet den tanke, at lejerbevægelsen skulle have et eget byggeri og boligelskab. Det har lejerbevægelsen altid følt drømt om gennem hele dens historie. Der er altså en arv, jeg har bygget på, en arv, der har spiret i årevis. Det lykkes dem blot ikke at realisere drømmen. Jeg havde

Ved VERNER JORGENSEN

3

Klipet fra Beboerbladet Boligen, der udgives af Lejernes LO, febr. 1969.

Lejernes LO er domineret af socialdemokratisk reformisme. Ifølge Lejernes LO skal lejerne ikke kæmpe, men i stedet dels samarbejde, dels betale sig ud af boligproblemerne. Toppen af Lejernes LO deltager direkte i udformningen af statens boligpolitik, og i 1944 startede Lejernes LO sit eget boligselskab, Lejerbo, som led i linjen med at betalelbygge sig ud af boligproblemerne.

Boligselskabernes interesser står iøvrigt udtalt i den boligpolitiske hvidbog, som Boligselskabernes Landsforening har lavet sammen med Lejernes LO, LO, Det kooperative Fællesforbund og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Hvidbogen viser, at der er enhed inden for Kooperationen om en boligpolitik, der sikrer boligselskabernes positioner og dermed styrker den kooperative kapital som helhed.

Endelig har boligselskaberne interesse i, at det byggeri, de opfører, kan lejes ud.

Boligselskaberne står for øjeblikket i en klemt situation, efter at staten under den socialdemokratiske administration har skåret ned på det sociale boligbyggeri og givet det mindre støtte. Den kooperative kapital er svækket, fordi der er en masse underskudsforretninger i det sociale byggeri som følge af den høje rente siden slutningen af 60'erne. Den høje rente er årsag til, at byggeriet er så dyrt, og at mange lejligheder ikke kan lejes ud.

Boligselskaberne er, som det ses af Hvidbogen, nært knyttet til den socialdemokratiske Kooperation. De står i modsætning til den statsbureaukratiske del af borgerskabet, der undergraver deres positioner. Det socialdemokratiske statsbureaukrati har ikke interesser i, at der skæres ned på det sociale boligbyggeri, da det betyder en svækkelse af den kooperative kapital, der står det nær. Som administrator af den samlede monopolkapitals interesser må staten imidlertid indgå

forskellige kompromisser mellem kapitalfraktionerne. Det er det, der er baggrunden for, at det socialdemokratiske statsbureaukrati som forvalter af statsmagten (dvs. som regering) forringer støtten til boligselskaberne.

Samtidig med at det socialdemokratiske statsbureaukrati presser boligselskaberne, har bl. a. Fremskridtpartiet og de Konservative talt for en total afskaffelse af det sociale boligbyggeri og foreslået, at det eksisterende udstykses og sælges som ejerlejligheder.

Det er imidlertid ikke sandsynligt, at det vil komme til at ske i større målestok, fordi det betyder udslettelse af en del af monopolborgerskabet.

Hvordan hænger denne karakteristik af boligselskaberne som en del af kapitalen sammen med, at Boligselskabernes Landsforening har nedsat et Koordineringsudvalg, der skal koordinere lejernes kamp på landsplan, og der som middel til at bekæmpe huslejestigningerne propaganderer landsomfattende boykot af april måneds husleje?

Det hænger sammen som fod i hose: Boligselskabernes Landsforening (BL) søger at udnytte lejernes kamp til at fremme deres egne klasseinteresser.

Boligselskabernes Landsforening vil således ikke slås for huslejestop, men for at aftrapningen af statsstøtten skal ske over en lidt længere periode, så at udlejningsmulighederne ikke helt forsvinder, som det ville ske, hvis aftrapningen

skulle følge den oprindelige plan.

Dette ses af det grundlag, som BL har lagt frem for kampen:

»1. Huslejerne skal ikke stige mere end indkomsterne,

2. Huslejerne skal ikke stige mere end ejernes boligudgifter.«

Det ses desuden af, at den boykot-aktion, som Koordineringsudvalget har søgt at vinde tilslutning til, går ud på boykot og deponering af april måneds husleje og derefter indbetaling af det deponerede beløb til boligselskaberne – altså BL selv – lige inden terminen, så at boligselskaberne ikke rammes!

Men slagkraften i boykot-aktionen ligger netop i, at det rammer kapitalen økonomisk. I første række rammes boligselskabet og i sidste instans rammes også finanskapitalen og staten.

Det er altså først når kapitalen rammes økonomisk, at staten tvinges til at tage affære og, afhængigt af styrkeforholdet enten at sikre det sociale byggeris fortsættelse gennem statstilskud, eller at overlade til finanskapitalen, hvordan den vil sikre sin profit (ved tvangsauktion eller ejerlejlighedsudstyknings).

Størstedelen af de beboerrepræsentanter, som Koordineringsudvalget havde samlet på de 2 landskonferencer, sluttede op om grundlaget og april-aktionen.

Nu da det seneste boligforlig har skåret noget af toppen af huslejestigningerne, så at de svarer bedre til augustforligets lønrammer, er der ikke længere så meget grund

for boligselskaberne til at søge april-aktionen gennemført.

At boligselskaberne vender sig mod de tidsubestemte huslejeboykotter for huslejestop fremgår direkte af deres oplæg til landskonferencerne, hvor de siger:

»Ved flere af de allerede etablerede huslejeaktioner har der været konflikter mellem boligselskabernes ledelse og lejerne. Sådanne konflikter er med til at tilsløre de virkelige boligpolitiske modsætninger, at skabe forvirring blandt lejerne om forskellen mellem almen-nyttigt og privat byggeri og med til at lette det politiske pres mod de partier i Folketinget, der står i vejen for en rimelig løsning af vores problemer. Disse problemer må derfor tilstræbes undgået.«

Mange steder, hvor beboerne er gået i huslejeboykot, er det blevet understreget, at det ikke er målet med boykotten at ramme boligselskabet, men at ramme staten.

Der er udbredte illusioner om, at boligselskaberne er »vores egne«, tjener arbejderklassens interesser osv.

Det er rigtigt, at eftersom det er staten, som giver de retningslinjer og støtteordninger, som boligselskaberne kører efter, er det også staten, som kampen skal rettes. Men det må netop gøres ved at rejse kampen lokalt mod følgerne af statens boligpolitik. Lokalt står boligselskaberne som håndhævere af statens boligpolitik – og kan ikke gøre andet.

Eftersom boligselskaberne er ka-

pitalistiske og deres ledelse tilhører monopolkapitalen, kan de ikke vinde for arbejderklassens interesser.

Staten er hovedfjenden

Det er staten, der via lovgivningen angriber arbejderklassens boligvilkår. Derfor er det klart, at kampen må rettes mod staten. De angreb, som staten kommer med, er imidlertid udtryk for forskellige kapitalinteresser på boligmarkedet. Derfor er en kamp mod staten også indrikte en kamp mod de kapitalinteresser, der står bag statens politik.

Et eksempel på, at det er kapitalistklassens interesser, der er styrende for statens boligpolitik, er, at statsstøtten til det sociale byggeri er indført for at støtte både boligselskaberne, finanskapitalen og byggematerialeindustrien. Det er indbygget i støtteordningerne, at støtten skal afvikles, når den ikke længere er nødvendig for at sikre den umiddelbare profit.

Den private kapital, der opererer på boligmarkedet, har interesser i overgang til frit boligmarked. Det er for det første fordi, der ved selve overgangen til frit marked er store profiler at hente, da ejendomspriserne længe har været holdt nede via forskellige huslejerestriktioner. For det andet fordi den gennemsnitlige boligpris vil komme til at ligge på et endnu højere og stadigt voksende niveau under frit boligmarked.

De aktuelle angreb på arbejder-

klassens boligvilkår viser at statens boligpolitik grundlæggende er et redskab for kapitalens profitinteresser. I kampen mod lejestigningerne og det frie boligmarked står staten som hovedfjenden.

Statens splittelsesforsøg

Staten søger at holde vejen fri for angrebene på arbejderklassens boligvilkår ved stadige forsøg på at splitte og uskadelliggøre lejernes kamp mod huslejestigningerne.

- Gennem kampagnen for at få lejerne i det almindelige udlejningsbyggeri til at klage til huslejenævnene afledte staten kampen mod 1974-forliget.
- Med Decemberforligets 3 måneders løn-, »pris- og huslejestop« såede staten splittelse i kampen. Det viste sig konkret ved at en del af beboerne i Farum Midtpunkt faldt fra at deltage i huslejeboykotten. Det fik desuden til følge, at der blev rejst forslag om, at boykotten skulle vente til 1. marts i stedet for at starte som først besluttet d. 1. januar. Denne nederlagslinje blev afvist af et flertal af beboerne.
- Med det seneste boligforlig (Februarforliget 77) søger staten at bremse kampen for huslejestop. Det sker ved at skære toppen af lejestigningerne i det sociale nybyggeri – angiveligt for at de kan »harmonere« med Augustforligets 6%-lønnramme. Der er imidlertid ingen garanti for, at stig-

ningerne kommer til at holde sig på 6 %. (I Måløv Park-bebyggelsen vil stigningen som nævnt blive på 13-14 %).

- Staten har søgt at splitte kampen ved taktisk at ignorere, at huslejeboykotterne i det sociale nybyggeri faktisk er et slag mod staten.

Boligselskabet AKB har søgt at overgive til staten at tage stilling til, hvad det skulle stille op med huslejeboykotten i Hedemarken. Boligminister Helge Nielsen afviste at tage sig af sagen og foreslog i stedet selskabet at spare sig ud af det underskud, der opstår som følge af boykotten.

Hermed rettes med andre ord et modangreb mod lejerne, der får til følge, at der slækkes på vedligeholdelse, reparationer mv. i bebyggelserne, hvis det gennemføres.

Hvor står kommunerne i kampen?

Kommunerne har tilsynspligt overfor, hvordan boligselskaberne kører. De statslige støtteordninger ydes kun forudsat, at boligselskaberne drives efter lovens bestemmelser for sociale boligselskaber (mht. økonomi og organisaton).

Kommunerne skal desuden være repræsenteret i bestyrelserne for selskaberne.

Siden 1974-forliget har kommunerne skullet yde lån til opførelse

af socialt boligbyggeri, og kommunerne har desuden også før 1974 ydet lån til boligselskaber i økonomiske vanskeligheder.

Kommunerne fungerer således som lokal forvaltning af statens boligpolitik.

Dette er baggrunden for, at nogle af de kommuner, hvor lejerne er gået i huslejeboykot, er gået meget aktivt til værks for at splitte lejernes kamp.

I Albertslund har kommunen søgt at bremse lejernes huslejeboykot ved at nægte dem økonomisk bistand på bistandskontoret. Det hænger bl. a. sammen med, at borgmesteren i Albertslund kommune samtidig er formand for et af de boligselskaber, hvor lejerne boykotter.

I Karlebo Kommune truede kommunen med at tilbageholde boligsikringen for at splitte den stigningsboykot, som lejerne ville indlede i bebyggelsen Niverød III.

Kommunerne angriber med andre ord lejernes aktionsret ved at angribe retten til bistand og boligsikring.

Staten (Socialministeriet) har fulgt kommunernes angreb op ved et »retningsgivende svar« til kommunernes socialforvaltninger i december 76. Socialministeriet anviser her, at huslejetilskud kan indbetales direkte til boligselskabet, hvis »klienten« er truet af opsigelse eller fogedsag, f. eks. som følge af deltagelse i boykot.

Erfaringer fra kampen mod huslejestigningerne

Som helhed har arbejderklassens modstand mod statens og kapitalens angreb på boligvilkårene ikke kunnet slå angrebene tilbage.

Borgerskabet har styrket sin stilling gennem angrebene på arbejderklassens boligvilkår. Arbejderklassen står svækket. Men det er ikke ensbetydende med, at der ikke er blevet rejst kamp mod huslejestigningerne.

Kampen er først og fremmest rejst i det sociale nybyggeri, hvor angrebene slår hårdst, og hvor borgerskabet samtidig står delvis svækket, idet det er klemmt af både den private monopolkapital, af staten og af lejerne.

Flere steder i det sociale nybyggeri har lejerne rejst kamp, som objektivt retter sig mod de konkrete angreb og dermed fjenden, og som tager de midler i brug, som også rent faktisk *slår imod* angrebene.

Men kampen for at forsvare boligvilkårene er kun blevet rejst på trods af stadige splittelses- og afledningsforsøg – ikke alene fra statens og boligselskabernes side, men også fra tolaget i Lejernes LO og fra reformister og revisionister i lejer- og beboerorganisationerne.

Reformister og revisionister afleder kampen *dels* ved, at de stiller krav, der intet har med kampsituationen at gøre (enten det nu er overbudskrav eller det modsatte), og *dels* ved at de drejer kampen ind i parlamentariske baner, og en-

delig ved at de benytter aktionsmidler, som ikke er nogen som helst trussel mod fjenden – tværtimod. Foruden i det sociale nybyggeri indledes der nu igen huslejeaktioner på kollegierne.

I kampen mod huslejestigningerne i det øvrige udlejningsbyggeri samt i kampen mod ejerlejlighedsudstyknungen står arbejderklassen i dag splittet og svagt, bl. a. fordi kampen fra første færd er blevet afledt af reformister, revisionister og nyreformister.

Lejerne i det sociale nybyggeri går i spidsen

I 74-75 blev der for første gang rejst kamp mod lejestigningerne. På en lang række kollegier landet over indledte beboerne huslejeboykot. Det lykkedes gennem denne kamp at få begrænset lejestigningerne. Det var dog kun en delvis sejr, idet aktionen var blevet svækket på grund af nyreformisternes overbudspolitik.

I 1976 blev kampen rejst i det sociale boligbyggeri. I en række sociale boligbebyggelser er reformisternes og revisionisternes greb blevet brudt sønder, og lejerne har indledt huslejeboykot for kravet om huslejestop. Den reformistiske politik kunne ikke længere holde modstanden tilbage mod lejestigninger, der er så voldsomme, at de

i modsætning til tidligere år ikke kan dækkes af lønstigninger – i og med at krisepolitikken med lønstop er slået igennem. Kampen mod huslejestigningerne er endnu kun blevet rejst i en forholdsvis lille del af det sociale boligbyggeri. En halv snes ud af flere hundrede bebyggelser har taget kampen op. Dette viser meget om reformismens styrke.

Galgebakken

Kampen mod lejestigningerne i det sociale nybyggeri blev første gang rejst i april 76, da beboerne i bebyggelsen Galgebakken gik i huslejeboykot på kravet om huslejestop.

Siden da har beboerne kun betalt den hidtidige leje og boykottet selve stigningen, som de konsekvent beholder i deres egne lommer – i modsætning til, som det er blevet gjort andre steder, at indbetale den på en spærret konto. Ved at indbetale på spærret konto, kommer man alligevel til at gå ind på at indskrænke sit forbrug, selv om det var det man ville bekæmpe.

I Galgebakken gik revisionisterne fra begyndelsen imod at indlede huslejeboykot, men skiftede af opportunistiske grunde over til at slutte op som halehæng til boykotten, da de så, at der var stor tilslutning til boykot blandt beboerne.

Farum Midtpunkt

I januar 77 indledte beboerne i Farum Midtpunkt total huslejeboykot

af den hidtidige leje og samtidig boykot af stigningen på kravet om huslejestop i 77 og 78, hvor der er bebudet stigninger på 15 % begge år.

Beboerne greb således her til det mest slagkraftige og konsekvente middel til at få kravene opfyldt. Boligselskabet blev øjeblikkeligt ramt – og var ikke sent til at give indrømmelser for at få boykotten indstillet. Det var også vigtigt for boligselskabet at standse boykotten for at hindre den kom til at danne eksempel for andre bebyggelser. Boligselskabets første »tilbud« var 10 % stigninger i stedet for 15 %. Det næste var garanti for at huslejen i 77 ikke skulle stige mere end 3,5 %. Beboerne afslog begge dele og fastholdt kravet om, at der blev givet garantier for både 77 og 78.

Det lykkedes således beboerne at få afværget de oprindeligt afkrævede stigninger på over 30 % og istedet få dem ned på 2,9 % i 77 og 3,5 % i 78.

Farum Midtpunkts oprindelige krav var huslejestop, men alligevel må resultatet ses som en stor sejr for beboerne. Farum Midtpunkts eksempel viser, hvad der er vejen frem. Det viser, at det er muligt gennem lokal kamp at bekæmpe huslejestigningerne og i princippet tilkæmpe huslejestop lokalt. Aktionen viste sin slagkraft i forhold til Galgebakkens. Ikke så snart var aktionen besluttet og iværksat, før den gav resultater. Galgebakken har nu været i aktion i 1 år, og det vil kunne vare længe endnu før bo-

ligselskabet føler sig presset til at give indrømmelser.

I Farum Midtpunkt bekæmpede socialdemokraterne aktionen med næb og klør, men uden held. Revisionisterne dannede halehæng til aktionen. Nyreformisterne (VS og dele af SF) sluttede fuldt op om en korrekt linje.

Hedemarken

I bebyggelsen Hedemarken indledte beboerne boykot af huslejestigningerne i 1976. De gjorde det ved at indbetale 1 måneds leje – svarende til lejestigningen i 76 og lidt af 77 – på en spærret konto. Denne aktionsform har den svaghed, at beboerne går ind på reallønstilbagegang og ligesom på forhånd tager udgangspunkt i et nederlag. En anden svaghed er, at de, der ikke har råd, udelukkes fra at deltage i aktionen og måske må flytte. De boykottede stigninger bør derfor *ikke* opkræves af de aktionerende.

Vejlby Vest m.fl.

I bebyggelsen Vejlby Vest i Århus er der indledt stigningsboykot. (Stigningen indbetales ikke på spærret konto, trods boligselskabets anmodninger herom).

I Niverød III, Askerød samt Resedavej og Lupinvej (begge i Silkeborg) er beboerne også gået i stigningsboykot i kampen mod huslejestigningerne.

Brøndby Strand og Fosgården-Bækgården

I nogle bebyggelser har reformister og revisionister vundet tilslutning om aktioner, som ikke retter sig mod fjenden i huslejekampen, men som søger at styrke klassesamarbejdet.

I en afdeling af Brøndby Strand-bebyggelsen har revisionisterne i snævert samvirke med socialdemokraterne fået en beslutning om punkt-boykot igennem – og derved afværget eventuelle tilløb til tidsubestemt huslejeboykot. Punkt-boykotten går ud på boykot af april måneds husleje og indbetaling af denne til boligselskabet igen lige inden terminden, så at boligselskabet ikke rammes.

Det har op til Februarforliget som nævnt været Boligselskabernes Landsforenings taktik for at bremse reelle boykotaktioner og samtidig opsuge lejernes modstand til brug for deres egne interesser: at få sikkerhed for fortsat at kunne leje sine boliger ud ved at få skåret toppen af huslejestigningerne.

I bebyggelsen Fosgården-Bækgården i Vridsløslille har en klassesamarbejdslinje af socialdemokratisk tilsnit vundet overtaget.

Beboerne har besluttet at acceptere de stigninger, der ligger under 6 % samt at betale den resterende del af lejeforhøjelsen ved at tage pengene fra boligbebyggelsens konto til henlæggelser. Denne linje retter sig altså ikke mod lejestigningerne og disses undergravning af

reallønnen. Der er ovenikøbet tale om en direkte opbakning om augstforliget, der i sig selv betyder reallønsnedgang: begrundelsen for at standse ved en 6 % lejestigning er, at det svarer overens med augstforligets lønramme.

Total boykot det mest effektive

I de bebyggelser, hvor kampen mod huslejestigningerne er blevet rejst, er det sket i kamp mod reformister og revisionister.

Lejerne i Farum Midtpunkt har gennem konsekvent kamp – ved at gå i total huslejeboykot for kravet om huslejestop i 77 og 78 – tilkæmpet en kraftig begrænsning af stigningerne i 77 og 78. Beboerne i Farum Midtpunkt har således vist vejen frem. De har direkte vist, at det er muligt gennem lokal kamp at begrænse stigningerne *afgørende* og i princippet gennemkæmpe huslejestop lokalt.

Farum Midtpunkt-bebyggelsen er imidlertid endnu den eneste, hvis kamp har sejret. De øvrige bebyggelser har alle taget mindre hårdtslående midler i brug, nemlig stigningsboykot i modsætning til totalboykot, som beboerne i Farum Midtpunkt tog i anvendelse. Det vil vare længere tid, at få gennemført kravene ad den vej, fordi der går længere tid før stigningsboykottene rammer boligselskaberne så hårdt, at de tvinges til at give indrømmelser.

Det gør dog ikke stigningsboykot

mindre rigtig. Aktionsformen må afhænge af, hvad det er muligt at vinde opbakning bag blandt beboerne.

Ledelsen for det sociale byggeri svækket

Baggrunden for, at det er lykkedes lejerne i det sociale byggeri i Farum Midtpunkt at afværge de enorme stigninger på de i forvejen høje huslejer, er, at den del af borgerskabet, der sidder på de sociale boligselskaber er delvis svækket i den nuværende situation.

I forhold til begrænsningerne i arbejderklassens købekraft stiger huslejerne i det sociale byggeri med en sådan hastighed, at det skaber både økonomiske og politiske problemer for borgerskabet. For det første medfører det, at arbejderklassen ikke får råd til at bo i det nyere sociale boligbyggeri. Det betyder, at udlejningsvanskelighederne skærpes. For det andet medfører det, at grænsen for arbejderklassens »tålmodighed« i dette byggeri nås flere og flere steder. Huslejeboykottet er spiret frem, og omfattende boykotaktioner vil blive resultatet, hvis ikke staten griber ind med afledningsforsøg.

En anden grund til, at den kooperative kapital er delvis svækket på boligområdet, er, at der er kamp om markedet mellem denne kapitalfraktion og den private monopolkapital. Disse fraktioner er forenet mod arbejderklassen, hvilket

august- og februarforligene viser. Men *indbyrdes* på boligområdet fører de hård kamp. Den kooperative fraktion ønsker det sociale boligbyggeri styrket gennem statslige finansieringsordninger, der vil begunstige deres position på boligområdet.

Men i dag er boligselskaberne hårdt trængt og det sociale boligbyggeri delvis truet af udslettelse af den private monopolkapital, som vil fastholde og udvide parcelhus- og ejerlejlighedsbyggeriet, og som

gerne ser, at det sociale boligbyggeri udstykkes til ejerlejligheder.

Som følge af sin klemte situation er den kooperative kapital (med det socialdemokratiske statsbureaukrati i ryggen) tilbøjelig til at give efter over for huslejeboykotter for at sikre sit fodfæste på boligmarkedet.⁹

9 Nedsættelsen af lejestigningerne i Farum Midtpunkt finansieres gennem lån fra Boligselskabernes Landsbyggefond, som igen for en stor dels vedkommende udgøres af statslige bevillinger.

Enhedsgrundlaget for kampen i det sociale byggeri

Enhedsgrundlaget for arbejderklassens kamp mod huslejestigningerne må opstilles på baggrund af vurderingen af den generelle klassekampssituation og det specifikke styrkeforhold i den pågældende del af udlejningsbyggeriet.

Med udgangspunkt i den vurdering, som er fremlagt i de foregående afsnit, kan det slås fast, at det vigtigste kampspørgsmål er *forsvaret af de hidtidige boligvilkår mod forringelser*.

Hovedkravet fælles for hele udlejningsbyggeriet er derfor *kravet om huslejestop*.

Det sociale nybyggeri

Følgende grundlag kan opstilles for forsvarskampen i det nye sociale boligbyggeri:

- *Forsvar levevilkårene – fastfrys huslejen.*
- *Huslejestop finansieret gennem statsstøtte.*
- *Nej til udligningsløsninger.*
- *Nej til standard-forringelser.*

Parolen »Nej til udligningsløsninger« må opstilles for at afvise, at et huslejestop i det sociale nybyggeri skal betales af lejerne i det ældre sociale boligbyggeri. Sådanne løsninger foreslås af kooperationen under navnet »solidarisk boligpolitik« (se iøvrigt afsnittet om den reformistiske politik, s. ??).

»Nej til standard-forringelser« stilles for at afvise, at et huslejestop finansieres gennem forringelse af vedligeholdelsen mv.

Kravet om huslejestop generelt for alt socialt boligbyggeri finansieret gennem statsstøtte er ikke gen-

nemførligt i den nuværende situation. Det er et lidt længere sigtet krav. Gennemførelsen af dette krav forudsætter, at der indledes huslejestrejke for kravet i langt større omfang, end det er tilfældet i dag. Det forudsætter med andre ord en omfattende mobilisering.

relsen af dette krav forudsætter, at der indledes huslejestrejke for kravet i langt større omfang, end det er tilfældet i dag. Det forudsætter med andre ord en omfattende mobilisering.

I dag må kampen for huslejestop først og fremmest rejses lokalt, men parallelt hermed må der arbejdes for opbygning af en landskoordinering på kravet om generelt huslejestop finansieret gennem statsstøtte.

Beboerne i Farum Midtpunkt aktionerede lokalt på kravet om huslejestop i 77 og 78. Dette krav er en taktisk udmøntning af det generelle krav om huslejestop. Kravets gennemførelse lokalt – enten helt eller delvis – støtter kampen for det længere sigtede krav om generelt huslejestop.

Statsfinansiering af boligbyggeriet til fast, lav rente??

Både revisionister, reformister og delvis nyreformister rejser i den aktuelle situation kravet om statsfinansiering af boligbyggeriet til fast, lav rente som en løsning på problemet med de høje og stigende huslejer i nybyggeriet.

Især reformister og revisionister

hævder, at gennemførelsen af dette krav vil sikre en stabil fast lav husleje fremover og dermed være *en varig løsning* af arbejderklassens husleje problemer.

Det er noget vrøvl. Forestiller man sig, at kravet blev kæmpet igennem i forbindelse med kravet om huslejestop – ved en omfattende mobilisering, ville man, så snart mobiliseringen blot faldt en smule, se huslejeforhøjelser igen. Staten ville prøve at hæve huslejerne for at sikre gennemsnitsprofit på sin investering, monopolerne i byggeindustrien ville hæve materialepriserne og grundejerne ville hæve grundpriserne.

Ingen varige løsninger på boligproblemet under kapitalismen

Kapital og stat vil på alle måder prøve at sikre profitten. Derfor vil arbejderklassen også igen og igen blive angrebet på boligområdet med højere huslejer mv. Dagskampen under kapitalismen indebærer aldrig nogen *endegyldige* sejre. Derfor er kravet om »statsfinansiering til fast, lav rente« *ingen varig løsning*. Sådanne findes ikke under kapitalismen. Kun den socialistiske revolution kan sikre grundlaget for en varig løsning på boligproblemerne for arbejderklassen.

Statsfinansiering betyder ikke i sig selv lav husleje

Men vil kravet om »statsfinansiering af boligbyggeriet til fast, lav

rente« ikke kunne sikre et *midlertidigt* huslejestop eller en *midlertidig* huslejenedsættelse? Og vil det så ikke være et rigtigt krav at rejse i forbindelse med kravet om huslejestop, som parole for kampen på længere sigt?

Før vi ser nærmere på det, må det slås fast, at kravet overhovedet ingen interesse har i *sig selv*. Hvis det skal have nogen mening, må det altså stilles *underordnet* kravet huslejestop eller huslejenedsættelse. Ellers vil dets gennemførelse blot betyde en simpel omfordeling af profitterne inden for borgerskabet og stigende huslejer for arbejderklassen i øvrigt.

Staten skal financiere et huslejestop

Lad os da se på kravet som et krav, der er underordnet kravet om huslejestop. Skal et huslejestop kæmpes igennem i større målestok, for eks. i hele det sociale boligbyggeri, er det klart, at det kræver, at staten som fælleskapitalisten tvinges til at indføre dette ved lov. Ligeså klart er det, at det kun kan ske ved, at staten skyder penge i det *på den ene eller den anden måde*. Ellers vil den private kapital trække sig ud af byggeriet og søge hen, hvor der kan opnås højere profitter. Derfor er det rigtigt at stille kravet om huslejestop finansieret ved statsstøtte som et krav for kampen i det sociale boligbyggeri på længere sigt.

Denne statsstøtte kan imidlertid antage forskellige former. De to hovedformer er:

1. Statsfinansiering af boligbyggeriet:

Dvs. at staten låner penge ud til boligbyggeriet, og disse lån betales tilbage med en vis ydelse over et antal år. Hvor meget den påvirker huslejen direkte afhænger af graden af statsfinansiering (0–100 %), rentens størrelse (0–lidt over markedsrenten) og lånenes løbetid (5, 10, 20, 40, 60 år). Når revisionisterne snakker om det, mener de *100 % statsfinansiering til fast, lav rente på 4 %* (den effektive obligationsrente var i 1975 ca. 16 %).

2. Statsstøtte til boligbyggeriet:

Den kan bestå i mange former. Nogle af de vigtigste er: rentesikring, driftslån, momsrefusion, diverse kontanttilskud. Disse kan gives med og uden tilbagebetalings- og forrentningskrav. Hertil hører også boligsikringsydelse.

Lige efter krigen var statsfinansiering den dominerende form. Den bestod dengang i ca. 60 % statsfinansiering til 2 % rente. Denne form er siden blevet totalt afviklet, og i dag er den dominerende form rentesikring, driftslån og boligsikring.

Finansieringsformen er underordnet

Det, revisionisterne siger i denne forbindelse, er, at statsfinansiering til fast, lav rente er den form, vi skal kræve, fordi det giver en løsning »en gang for alle« på husleje-

problemerne i modsætning til de andre støtteordninger. Men det er på ingen måde rigtigt. Vi har ovenfor vist, at der ikke findes en løsning »en gang for alle« på husleje-problemerne under kapitalismen.

Men vi kan *heller ikke* sige, at statsfinansiering til fast, lav rente er en lidt *bedre eller længerevarig løsning* end andre former for statsstøtte. Der findes ingen finansierings-tekniske finesser, der kan begrunde det. Hvor længe et huslejestop kan opretholdes, hvad enten det sker ved statsfinansiering til fast, lav rente eller ved anden form for statsstøtte, afhænger udelukkende af arbejderklassens mobilisering og kamp på dette område.

Når revisionisterne er så forhippede på dette krav og bakkes venligt op af socialdemokraterne (og kooperationen), er det heller ikke reelt huslejestop/huslejenedsættelse, der er det vigtige for dem. Socialdemokraterne er interesserede i øget statsfinansiering, fordi det vil styrke den kooperative kapitals indflydelse på boligområdet, og det er også i DKP's interesse som et led i gennemførelsen af deres »anti-monopolistiske« strategi for statsmonopolkapitalismen.

Huslejestop finansieret ved statsstøtte er det langsigtede

Vi må altså konkludere, at statsfinansiering til en fast, lav rente ikke er et rigtigt krav at stille for kampen for huslejestop på lidt længere sigt. Fordi det indgyder illu-

sioner om, at være en *lidt længerevarig »løsning«* end andre former for statsstøtte, og fordi det primært tjener til at så illusioner om, at husleje-problemerne kan løses »en gang for alle« under kapitalismen.

Det rigtige krav er i stedet »huslejestop finansieret ved statsstøtte«. Et langsigtet krav, som vil betyde et slag *mod* kapitalens krisepolitik – for et forsvar af levevilkårene på boligområdet. Men samtidig et krav, som må ses i perspektivet af, at der ikke findes nogen varig løsning på arbejderklassens boligproblemer under kapitalismen.

Kampen mod lejestigningerne i det ældre sociale byggeri

I det ældre sociale boligbyggeri er kampen mod lejestigningerne stort set ikke rejst. Det skyldes først og fremmest reformismens enorme indflydelse i arbejderklassen og desuden skyldes det, at det generelt endnu er forholdsvis små stigninger, der er tale om.

I 1976 lykkedes det kommunalbestyrelse og boligselskab at afværge en beslutning om huslejeboykot i bebyggelsen Beatesmindevej/Hellevangen i Ålborg (fra 1961) ud fra argumenter om, at det ikke var ad den vej, problemerne skulle løses, men gennem samarbejde.

I begyndelsen af 77 har beboerne imidlertid besluttet en 3 måneders stigningsboykot af stigninger på 40 % Stigningerne indsættes på spærret konto.

Efter 3 måneder vil beboerne tage situationen op til fornyet overvejelse.

Det enhedsgrundlag, som vi i dag kan opstille for kampen i det ældre sociale boligbyggeri, indeholder kun de generelle overordnede krav, som det er det længere sigtede mål for kampen at få gennemført.

Der er ikke udviklet nogen mere kortsigtede delkrav, hvilket hænger sammen med, at kampen endnu ikke er rejst lokalt.

- *Forsvar levevilkårene – fastfrys huslejen*
- *Huslejestop – afskaffelse af udligningsordningen*
- *Nej til standard-forringelser*

Udligningsordningen indebærer, som vi tidligere har påpeget, at lejerne i ældre socialt boligbyggeri skal financiere opførelsen af nyt socialt boligbyggeri gennem stadige huslejestigninger.

Huslejestop skal heller ikke i det ældre sociale boligbyggeri gennemføres på bekostning af vedligeholdelsen mv.

Kollegiekampen

På kollegierne rejstes kampen mod lejestigningerne allerede kort efter boligforliget i 1974.

På en lang række kollegier indledtes total lejeboykot på kravet om huslejestop, stop for afvikling af statstilskuddene samt afskaffelse af udligningsordningen, der betyder, at kollegier fra før 1965 skal stige i leje for at financiere nyt kollegiebyggeri.

Det var således kollegierne, der gik i spidsen for at rejse kampen mod huslejestigningerne. Kollegierne viste vejen frem for det øvrige udlejningsbyggeri.

Kollegiekampen resulterede i en delvis sejr sidst i 1975, hvor de oprindeligt krævede stigninger blev trukket tilbage. Udligningsordningen blev begrænset, og der blev givet driftsstøtte til huslejenedsættelser samt driftslån.

Aktionen splittedes undervejs på grund af nyreformisternes overbudspolitik. Ud over det korrekte krav »afskaffelse af udligningsordningen« blev nyreformisternes overbudskrav »en rimelig husleje i forhold til indtægten« koblet på grundlaget. En del kollegier gik ind på at aktionere på denne parole og definerede en »rimelig« husleje som 300 kr. om måneden. Endelig kom overbudslinjen til udslag i, at nogle så det som aktionens formål at mobilisere *alle andre lejere* til kamp mod lejestigningerne, snarere end at få afskaffet udligningsordningen for kollegierne.

Da statens »tilbud« kom, var der stor enighed om at afvise det, men der kunne ikke etableres enighed om grundlaget for fortsat kamp. Aktionen faldt således fra hinanden. I dag er kampen igen ved at blive rejst på kollegierne. Trillegårdkollegiet og Skjoldhøjkollegiet i Århus har indledt huslejeboykot på kravet om huslejestop. D.I.K. og Øresundskollegiet forbereder sig kraftigt til kamp.

Der er to linjer i kollegiekam-

pen: den linje, som opstiller kravet om huslejestop og vil kæmpe for det ved huslejeboykot *på den ene side*, og den linje, der i ord går ind for huslejestop, men som underordner dette krav under kravet om statsfinansiering af boligbyggeriet samt en række andre krav *på den anden side*. Den sidstnævnte linje, som DKP står for, har siden aktionen i 74-75 vundet indpas og har

nu ledelsen af kollegianernes landskoordinering.

Der kan opstilles følgende enhedsgrundlag for kollegiekampene:

- *Forsvar levevilkårene - fastfrys huslejen*
- *Huslejestop finansieret gennem statsstøtte*
- *Nej til udligningsløsninger*
- *Nej til standard-forringelser*

Enhedsgrundlaget for kampen i det øvrige udlejningsbyggeri

De to vigtigste kampe i det øvrige udlejningsbyggeri er kampen mod huslejestigningerne og kampen mod ejerlejligheds-udstyknngen.

Kampen er som helhed meget lidt udviklet til trods for at angrebene har betydet en voldsom forringelse af boligforholdene. Der er flere grunde til dette.

Hvad angår lejestigningerne, så skyldes det, bl. a., at staten fra samme øjeblik, forliget (74) var vedtaget, satte en omfattende kampagne i gang i pressen. En kampagne, der havde det ene formål at aflede arbejderklassens kamp imod overgrebet.

Den blev kørt frem som en oplysningskampagne. Hovedvægten blev lagt på at understrege lejernes ret til at klage over lejestigningerne til huslejenævn, ankenævn og boligret. Klageretten blev banket op, som var det en ny demokratisk retlighed! Desuden blev der lokket

med, at hvis man klagede, så skulle man kun betale 15 kr. pr. m² i stedet for 25. kr. i huslejeforhøjelse.

Hensigten hermed var at give arbejderklassen det indtryk, at stigningerne kunne afværges ved klager til huslejenævne, for dermed at afværge en kamp rettet direkte mod loven om den omkostningsbestemte leje og huslejestigningerne som følge heraf. Det eneste, som kan forhindres gennem klager til huslejenævne, er, at ejerne henter *ekstra* lejeforhøjelser hjem, dvs. forhøjelser ud over, hvad loven tillader.

For at bekæmpe den omkostningsbestemte husleje må kampen rettes mod selve den lov, som er grundlag for stigningerne, dvs. mod staten.

Gennem huslejeboykot kan boligforliget i første omgang brydes lokalt. Over for den enkelte ejer vil det være muligt at gennemtvinge

huslejestop – ved at boykotte stigningerne. I anden omgang må boykotaktionerne koordineres og rettes ind mod staten direkte.

Staten gjorde som sagt en kraftig indsats for at få forliget igennem så glat som muligt. Men hvad gjorde Lejernes LO, hvad gjorde beboeraktionerne og hvad gjorde de øvrige lejerforeninger (uden for LLO)?

Lejernes LO

Lejernes LO har ikke rejst kamp mod lejestigningerne af den simple grund, at LLO-toppen og den dominerende (reformistiske) linje i LLO ikke er imod lejestigninger! LLO-ledelsen har selv været med til at udforme og godkende principper om omkostningsbestemt leje.

Også i LLO's basis, de lokale afdelinger, samt i andre lejerforeninger, der står uden for LLO, eller som er tilsluttet Lejerforeningernes Fællesråd, er kampen mod lejestigningerne blevet hindret lige fra begyndelsen. De kørte alle – under ledelse af reformister og revisionister – frem med den samme linje som staten: »klag til huslejenævnene«.

Det viser med al tydelighed, at reformismen har stærkt rodfæste i lejerforeningerne.

Men det er ikke ensbetydende med, at kampen ikke kan og skal rejses lokalt i lejerforeningerne.

Det er vigtigt at rejse kampen i de masseorganisationer, som findes

lokalt. For at rejse kamp mod lejestigningerne må kampen også rejses i lejerforeningerne, hvor arbejderklassen traditionelt er organiseret. Det må være målet, med organisatorisk udgangspunkt i lejerforeningerne, at mobilisere lejerne til kamp mod boligforligets lejestigninger og dermed slå den dominerende reformistiske klassesamarbejdslinje tilbage.

Nyreformisternes og revisionisternes afledning af kampen

I København har beboeraktionerne og beboerforeningerne bekæmpet den omkostningsbestemte leje efter parolen »drukn huslejenævnene i klager«.

Disse beboerorganisationer er for de flestes vedkommende under nyreformistisk og revisionistisk ledelse. De er dannet inden for de seneste 6–7 år, og er netop oprettet som følge af lejerforeningernes manglende evne til at føre boligkamp.

Den nyreformistiske og revisionistiske politik i kampen mod huslejestigningerne har imidlertid været den samme, som den, de reformistiske lejerforeninger står for. Nyreformister og revisionister har med andre ord vist sig konsekvent afledende i kampen.

I dag – ca. 2 år efter de første huslejestigninger – hvor de fleste af klagerne er afgjort ved huslejenævnene, er det ganske klart, at klagerne ikke har kunnet standse stigningerne. Dette forhold, og ikke mindst

den huslejekamp, som er rejst i nybyggeriet, har vist, at vejen frem er en anden.

Det er grunden til, at huslejeboykot nu diskuteres i beboeraktionerne og også er blevet diskuteret på FKB-seminaret i 1976 (FKB=Fælleskoordinationen af Københavnske Beboerforeninger). Det er også grunden til, at nyreformisterne har ændret linje til en i hovedsiden rigtig linje, der propaganderer huslejeboykot for kravet om huslejestop.

VS i Vesterbro Beboeraktion har f.eks. aflagt offentlig selvkritik for sin fejlagtige linje.

Kampen i det private byggeri kun ringe udviklet

Imidlertid er kampen stadig på et meget lavt plan: der har stort set ikke været rejst nogen – og kører stadig ingen – huslejeboykotter i denne del af udlejningsbyggeriet. Borgerskabet står meget stærkt her – og arbejderklassen svækket på grund af boligforligene.

Vilkårene for at få startet en huslejeboykot op i det private (og kommunale) udlejningsbyggeri er meget vanskeligere end i det sociale nybyggeri. Det gør ikke kampen mindre rigtig, men det gør det til en mere langsigtet opgave at få rejst kampen bredt.

Årsagen til de vanskelige vilkår er *dels*, at der er tale om mange forholdsvis mindre husejere, hvad der let får til følge, at lejerne også står splittet op ejendom for ejen-

dom, *dels* at de lejestigninger, der er sket, er forholdsvis mindre end i det sociale byggeri, samtidig med at de lægges oven i huslejer, der i forvejen er forholdsvis lave (i fht. nybyggeriet).

Endelig er boligmangelen en vigtig årsag til, at det er vanskeligere at iværksætte huslejeboykot i ældre udlejningsbyggeri. Der er mange, der står i kø for at få en bolig – og især en af de billigste i det gamle udlejningsbyggeri.

Dette er ikke noget problem for lejerne i det sociale nybyggeri, hvor lejligheder står tomme på stribe, fordi ingen har råd til at bo der.

Kampen mod huslejestigningerne er også vigtig i det perspektiv at bekæmpe ejerlejlighedsudstykningsne der er en sikker, men mere langtrukken undergravning af boligvilkårene i denne del af udlejningsbyggeriet.

Kampen mod ejerlejligheds-udstykningsne

Denne kamp er rejst på et meget lavt niveau. Den er blevet hindret gennem LLO's og revisionisternes afledningsmanøvrer.

LLO har propageret, at lejerne skulle »udnytte« lovens »tilbud« om at overtage ejendommen på andelsbasis. Denne opfordring går endda ikke specielt på, hvordan lejerne kan kæmpe mod ejerlejlighedsudstykningsne. Det er simpelt: LLO-toppens generelle linje for, hvordan arbejderklassen skal skaffe sig bedre boligvilkår:

den skal ikke kæmpe, men betale sig ud af problemet!

Det er også denne (reformistiske) ideologi, der ligger bag, at LLO i 1944 startede boligselskabet Lejerbo.

Men arbejderklassen kan ikke betale sig ud af sine problemer, heller ikke boligproblemet!

Arbejderklassen må altid *kæmpe* for sine levevilkår: først for at sælge sin arbejdskraft så dyrt som muligt og dernæst for at forsvare lønnen ved at kæmpe imod udplyn-dringsforsøg fra stat og kapital: skattestigninger, afgifter, stigende boligudgifter, stigende madpriser osv.

Overtagelse af ejendommen som andelsboliger efter lovens bestemmelser kan ikke være midlet til at bekæmpe ejerlejlighedsloven. Det er desuden mere ufordelagtigt for lejerne end det var tidligere, idet prisen ifølge loven skal være mindst *en ny* ejendomsvurdering + 25 %.

Revisionisterne i Nørrebro's Beboeraktion (Tømrergade) kører en aktivistlinje med det erklærede formål at bekæmpe udstykningen af ejerlejligheder.

De laver »militante« besættelsesaktioner af lejligheder, der *er* udstykket til ejerlejligheder og *er* fraflyttet af lejerne. Det er nederlagspolitik, fordi kampen kun rejses, når lejlighederne allerede er udstykket, og fordi det er »professionelle« aktivister, der besætter. Det er aldrig lejerne, der bor eller boede i de pågældende ejendomme, der mobiliseres. Konsekvensen heraf er bl.

a., at det er meget nemt for politi og foged at udsætte aktivisterne fra lejlighederne, netop fordi der ikke er tale om en bred mobilisering af lejerne lokalt.

Med disse aktioner som hovedmiddel bekæmpes ejerlejlighedsudstyknin-gen ikke. Tværtimod har de en demobiliserende virkning. For at bekæmpe ejerlejlighedsudstyknin-gen må der først og fremmest mobiliseres bredt blandt lejere, der rammes af udstyknings-trusler.

Allerede når en ejerlejligheds-udstykning er på trapperne, må der rejses kamp imod den – mest slagkraftigt ved at lejerne går i husleje-boykot. Betingelserne for at rejse denne kamp er vanskelige dels pga. arbejderklassens generelt svækkede stilling, dels pga. reformisters og revisionisters direkte afledningsforsøg ved *henholdsvis* at foreslå et andet onde, nemlig at lejerne køber sig ud af problemet, og ved udelukkende at lave aktivist-besættelser. Kampen mod ejerlejligheds-udstyknin-gen er vanskelig at rejse af de samme årsager som gælder kampen mod lejestigningerne. Borgerskabet står i offensiven med deres ejerlejlighedslov. Arbejderklassen står demobiliseret og desorganiseret pga. reformismen. Det er derfor også en langsigtet opgave at få rejst denne kamp.

Konklusion om kampen i det øvrige udlejningsbyggeri

Det grundlag, der kan opstilles for kampen mod huslejestigningerne,

består af generelle, længeresigtede krav, der sigter mod at kæmpe de tidligere vilkår tilbage. Dette grundlag er:

- *Forsvar levevilkårene – Fastfrys huslejen*
- *Bekæmp huslejestigningerne – Bekæmp den omkostningsbestemte leje – Generelt huslejestop*
- *Stop for udstykning og vidersalg af ejerlejligheder*

- *Nej til overtagelse på andelsbasis*
- *Bekæmp fupmoderniseringer*

Kampen mod fup-moderniseringer er en direkte støtte til kampen mod ejerlejligheds-udstyknings. Fup-moderniseringer foretages ofte med henblik på udstykning. Lykkes det lejerne at afvise fup-moderniseringer, står de stærkere til at kæmpe imod ejerlejligheds-udstyknings.

Klassesamarbejdet og forsvaret af boligforholdene

Kapitalen og dens stat retter hovedangrebene mod arbejderklassen. – Klassesamarbejds-linjen i arbejderklassen selv gør efterarbejdet med at hindre, at der rejses kamp mod disse angreb.

I ord vender reformister og revisionister sig mere eller mindre imod overgrebene, men i praksis søger de at aflede kampen imod dem, for at bruge den til deres egne formål. Parallelt med den spirende kamp mod huslejestigningerne i nybyggeriet har reformisterne og revisionisterne udviklet en taktik til at føre kampen ind i baner, der tjener deres egne formål.

Boligselskabernes Landsforening, der er domineret af socialdemokratisk reformisme, har således stablet et landsdækkende Koordineringsudvalg på benene, hvorigennem de søger at opsure lejernes modstand

mod huslejestigningerne og anvende den efter deres egne interesser: at sikre den kooperative kapital. Revisionisterne har tilsvarende oprettet deres »landsledelse«, Boligaktion 76.

Kampen i det private udlejningsbyggeri samt kampen mod ejerlejlighedsudstyknings er fra starten blevet ledet ind i parlamentariske baner af såvel reformister som revisionister og nyreformister.

Den reformistiske politik

Den politik, som Lejernes LO står for, er rendyrket reformistisk. Den har tydeligt vist sig som afledning og bremse for lejernes kamp mod huslejestigningerne.

Lejernes LO har for det første selv deltaget i udformningen af de boligforlig, der er baggrunden for

huslejestigningerne. Desuden deltager LLO som dommere i de statslige boligdomstole sammen med grundejerrepræsentanter og »neutrale« repræsentanter fra staten.

Indholdet i dette er renlivet klas-sesamarbejde og en anerkendelse af og dermed underlæggelse under den lovgivning og de domstole, som til enhver tid vil være redskaber for borgerskabet i det kapitalistiske Danmark.

LLO-ledelsen afledte kampen mod lejestigningerne i det almindelige ud-lejningsbyggeri ved at opfordre lejerne til at klage til huslejenævnene, og hindrede kampen mod ejerlejlighedsloven ved at propagandere, at lejerne skulle købe sig ud af problemet ved at overtage ejendomme som andelsboligselskaber.

Hvad angår de voldsomme an-breb på lejerne i nybyggeriet, så har LLO (reformisterne) også her hin-dret kampen.

De har via Koordineringsudvalget søgt at mobilisere lokalt på deres classesamarbejdsgrundlag. Det vi-ser noget om den skærpede situa-tion, at de har været nødt til at mo-bilisere lokalt for at bevare kontrol-len.

Lejernes LO har lagt deres linje frem i Hvidbogen, hvoraf det frem-går, at de absolut *ikke* er mod leje-stigninger. Hvilbogen tilslører effek-tivt alle klasse modsætninger i bolig-spørgsmålet og arbejder i stedet på at så splittelse i arbejderklassen ved at gøre modsætningerne mellem dem, der (formelt) ejer deres egen bolig og dem, der er lejere, samt

Den »Boligpolitiske Hvidbog« er udarbejdet af LLO, LO og kooperationen i skon forening. Kooperationen i Danmark med tilknytning til Socialdemokratiet omfatter foruden Boligselskabernes Landsforening bl.a. Arbejdernes Landsbank, Arbejderbevægelsens Kooperative Finansieringsfond, Byggefagenes Kooperative Landssammenslutning, De Sammensluttede Fællesbagerier og en lang række andre virksomheder. Der er også forbindelse til Fællesorganisationen af Danmarks Brugsforeninger.

modsætningen mellem dem, der bor i nyt (dyrt) henholdsvis gammelt (billigt) byggeri til de vigtigste modsætninger i boligspørgsmålet – til »en grundlæggende ulighed«.

Det der følgelig bankes op som reformisternes (kooperationens) boligpolitiske program – eller *kernepunktet* i det – er, at denne »grundlæggende ulighed« på boligmarkedet

skal udlignes. Det skal ske gennem en såkaldt »solidarisk boligpolitik«, hvis indhold er en koncentreret classesamarbejds-essens. Den lægger ikke alene op til en ændret statslig boligpolitik, den lægger også op til en mere forfinet indkomstpolitik (skatte- og omkostningspolitik).

Med hensyn til det sociale nybyggeri kræver reformisterne/kooperationen:

»Obligatorisk ny statslig formidlet finansieringsordning for alt boligbyggeri, der sikrer lavere startudgift i nye boliger, harmonisk udvikling af boligudgiften i forhold til indkomsten og en ensartet finansieringsstøtte til ejer- og lejerboliger til erstatning for rentefradrag og rentesikring«. (s. 60 i Hvidbogen).

Det er med andre ord i orden med lejestigninger, når blot de er »harmoniske« i forhold til lønningerne, og det skal være *lige dyrt* at bo i al slags byggeri.

Med hensyn til lejestigningerne i nybyggeriet foreslår reformisterne/kooperationen derfor, at de skal *dæmpes ned*: »I realiteten kan problemerne i 1970'ernes byggeri kun løses rationelt ved *dels* en massiv indsats gennem øget driftsstøtte for at forhindre aktuelle stigninger i den allerede – sammenlignet med ældre byggeri, meget høje leje, og *dels* garantier for, at rentesikringen afvikles i et langsommere tempo, der tager hensyn til den afdæmpede indkomstudvikling – og som sikrer parallelitet i boligudgifternes udvikling i ejt og lejet byggeri.« (Hvidbogen s. 45-46)

LLO-toppens klasseinteresser

LLO-toppen tilhører klassemæssigt den bureaukratkapitalistiske del af borgerskabet, og har som sådan egne, selvstændige klasseinteresser i en boligpolitik, der styrker dens positioner.

Det er ikke lejernes interesser, LLO-toppen kæmper for, men dens egne klasseinteresser. De går på at styrke dens økonomiske basis. Det vil *for det første* sige LLO's »boligforretning«, boligselskabet Lejerbo, som har opført over 10.000 boliger over hele landet. *For det andet* er der de omkring 100.000 lejere, der er medlemmer, og som indbringer mellem 5 og 10 mio. kr. om året.

LLO-toppen disponerer via Lejerbo over kapital i samfundsmæssig målestok og tilhører således borgerskabet (den kooperative del).

LLO-toppen hæver med andre ord at kunne varetage kapitalist- og lejerinteresser på samme tid. Det er naturligvis umuligt. Der er således tale om, at det er borgerskabets interesser (LLO-toppens), som bliver sikret. LLO-toppen hverken kan eller vil bekæmpe lejestigningerne eller de øvrige angreb på boligvilkårene. De har tværtimod interesser i dem og er selv med til at gennemføre dem.

Den revisionistiske politik

Revisionisterne står for en noget mere raffineret form for afledning af kampen. De tilslutter sig således

i ord kravet om huslejestop. De går sågar ind for huslejeboykot som middel. I en udtalelse fra DKP's centralkomité (Land & Folk, 23. nov. 76) siges der således følgende:

»Det går ikke længere. Nu gør lejerne oprør. En boligfront, der omfatter alle lejere, er ved at blive svejset sammen. Der lægges op til landsomfattende aktioner. Det er ikke alene forståeligt, men nødvendigt, hvis der skal ske et afgørende brud med den hidtil førte boligpolitik. Kommunisterne støtter lejernes protester og aktioner imod husleje-forhøjelserne, når et flertal af lejerne deltager i boykotten. Målet må være: Huslejestop samt en ny boligpolitik – en demokratisk og social boligpolitik, hvor al spekulation i boligen er udelukket.«

I praxis støtter DKP imidlertid ikke kampen for huslejestop, men søger at hindre huslejeboykotter for dette krav. I stedet søger de at dreje kampen ind på en opslutning om deres antimonopolitiske strategi.

DKP's boligpolitik kommer samlet til udtryk gennem topplans- og papiroorganisationen, Boligaktion 76, der består af repræsentanter fra en række DKP-dominerede fagforeninger, det DKP-dominerede centrale arbejdsløshedsudvalg, forskellige DKP-dominerede afdelinger af Lejernes LO m. fl.

DKP's formål med Boligaktion 76 (B76) er at samle en opposition til det socialdemokratisk dominerede Lejernes LO. Det er ikke hensigten at danne et alternativ til LLO, men at styrke DKP's positioner i LLO

– uden at jukke socialdemokraterne over tærerne.

B-76's program

Kravet om huslejestop indgår som et blandt andre i Boligaktion 76's program. Det er altså ikke prioriteret som hovedkravet, selvom det netop er kampen mod huslejestigningerne, der er den absolut vigtigste kamp – både i dag og i de kommende år.

Det krav, DKP opstiller som hovedkravet er »statsfinansiering af boligbyggeriet til fast, lav rente« og »omprioritering af det sociale boligbyggeri til statsfinansiering«. At opstille disse krav som overordnet over og uafhængige af kravet om huslejestop er ensbetydende med at stille krav om en omfordeling af profitterne inden for borgerskabet. Det er et led i DKP's antimonopolistiske strategi at styrke den statslige og kooperative kapital.

Som påvist tidligere er kravet om statsfinansiering forkert, dels fordi det ikke i sig selv fører til lavere husleje, dels fordi statsfinansiering ikke er hverken værre eller bedre end andre finansieringsformer.

B-76's program indeholder foruden hovedparolen om statsfinansiering det »rabiate« krav: »Øjeblikkelig indgriben, så huslejerne bringes tilbage til niveauet fra før boligforligene i 1974«. Det er et overbudskrav at stille i den nuværende defensive situation, hvor det først og fremmest må dreje sig om at afvær-

BOLIGAKTION 76.

som har taget initiativet til denne samlende boligkonference, er en koordinerende komité, sammensat af faglige organisationer, boligforeninger, lejerforeninger og beboerrepræsentationer samt uddannelsessøgendes organisationer:

Kbhvns. Huslejerfor. Vesterbro afd, LLO Slagelse afd, LLO Vest-sjællands Amt, LLO Holbæk afd, LLO Farum afd, LLO Voldsmose afd, LLO Fredericia-Middelfart afd, LLO Odensekredsen, Lejerforeningen Vognmandsparken, Boligforeningengen Amagerbro, Andelsboligforeningen Absalonsgade 15, Rymarksvængets Beboerforening, Hedemarkens Beboerforen. Albertslund, Boligselskabet af 1951 afd 2 Ålborg, Lejerforen. Bløkhuse, Glumsøparken, AAB afd 55 Ishøj Planen, BOSLs lokalklub Vodskov, Løllilhus Brønshøj, Lejerforen. Tikøb, Beboerrep. Matr. 121 Nørrevold, Tranemosegård Glostrup, Lejerforen. Parken, Brøndby Strand, Lejerforen. Wolthersgade, Højvang afd XI Århus, Lystruplund andelsboligforen., Beboerrep. Brigadevej 28, Lejerforen. Ejboparken Roskilde, Lejerforen. Thor, De ansatte ved Fiolteatret, Beboerklubben Islevtoften 1 Rødovre, Rubjergparken, Langaa afd 5, Boligselsk. af 1946 afd 2 Langaa, Boligselsk. af 1946 afd 3 Langaa, Boligforen. af Thekla Hus, Beboerforen. Jægerparken Skive, Klub 243 Sterling Airways, Nørrebro Beboeraktion, Børneforsorgs- og Omsorgspædagogstuderendes Landsorg., Faglig Ungdom Esbjerg, Pædagogstuderendes Landsråd Ikast, De sturende Råd/Den Sociale Højskole, DUS Nordsjælland, Faglig Ungdom Nordsjælland, Murerforbundets Odense afd, Bogbindernes Fagforen., Fotografernes Fagforen. Kbh, Dansk Metal afd. 13, Dansk Metal afd 14, Arbejdernes Fællesorg. i Kbh., Skibsværftsarb. Forbund, Det Centrale Arbejdsløshedsudvalg, Byggefagernes Samvirke, Nørrebrobev. mod Boligforliget, Beboerforen. Birkesvinget, LLO Albertslund, Danske Gymnasieelevers Sammenslutn., Galgebakkens Beboerhævn, Brøndbyernes Samarbejdende Lejerforen., Lejerforen. Rytbo. i Kastrup, Pædagogstuderendes Landsråd, De Uddannelsessøgendes Samarbejdsudvalg, Bygningssnedkernes Fagforen., Bygningstapetserernes Fagforen., Elektrikernes Fagforen. afd 1, Hustømrrernes Faglige afd, Isoleringsarb. Fagforen., Jord- og Betonarb. Fagforen., Lino-leumsarb. Fagforen, Malernes Fagforen, Murerarbejdsmændenes Fagforen, Murersvendenes Fagforen, Rør og Blikkenslagernes Fagforen., Tapetserernes Fagforen.

Hvor mange af medlemmerne i disse organisationer er mon klar over, at de tilslutter sig Boligaktion 76 og dets boligpolitiske program? Bemærk at mange af organisationerne er DKP-styrede, ikke mindst de uddannelsessøgendes organisationer!

ge den næste stigning ved at kæmpe for huslejestop.

Desuden stilles kravet: »Annullering af loven om ejerlejligheder«. Kravet er rigtigt, og også vigtigt at kæmpe for i dag – og i de kommende år. Den måde DKP i praksis kæmper for dette krav på, fører

imidlertid kun til demobilisering af lejerne. Som nævnt tidligere sker det udelukkende i form af paradebesættelser af tomme ejerlejligheder.

Samlet betragtet er B-76's program et overbudsprogram, der tjener til at hindre forsvaret af bolig-

for DKP er blandt andet kommet til udtryk i forbindelse med den nævnte Lejeraktionskonference i 1976. Det var nyreformister, der var initiativtagere, og som stod for konferencens grundlag. Her fastholdt nyreformisterne ikke det grundlag og formål, som de havde lagt for konferencen, ved at sætte resolutionsforslaget til afstemning, men tilsluttede sig DKP's resolution om (principløs) enhed med Lejernes LO og dets klassesamarbejdspolitik.

Nyreformisternes overbudspolitik kommer klart til udtryk i det forslag til koordinering af kampen mod huslejestigningerne på landsplan, som Kontaktudvalget for de aktionerende bebyggelser (der er domineret af nyreformister), har udsendt til diskussion.

Grundlaget er:

1. Øjeblikkelig huslejestop for alt socialt boligbyggeri
2. Huslejestop finansieret gennem statsstøtte
3. Huslejestop indtil der er gennemført en acceptabel løsning af de langsigtede boligpolitiske problemer.

Som det fælles aktionsgrundlag for kampen mod huslejestigningerne i nybyggeriet er de 2 første paroler

rigtige at stille, fordi de tager præcist sigte på at bekæmpe de konkrete angreb på boligvilkårene.

Den sidste parole »Huslejestop indtil der er gennemført en acceptabel løsning af de langsigtede boligpolitiske problemer« må derimod afvises. Den er upræcis og åbner således op for splittelse. Den går langt ud over at forsvare boligvilkårene mod de konkrete angreb – og må derfor afvises som en overbudsparole.

Det er *huslejestop*, der er det langsigtede mål for kampen. Dette mål nås ikke umiddelbart, det vil kræve mange års hård kamp. Det er derfor overbudspolitik at sætte det op som et kortsigtet krav, som parolen gør.

Parolen kan også forstås som, at beboerne skal huslejeboykotte indtil der opnås en »acceptabel, langsigtet løsning«. Det ville betyde, at Farum Midtpunkt-beboerne, selvom de næsten har ført deres krav om huslejestop igennem *lokalt*, skulle fortsætte deres boykot indtil der var gennemført en »acceptabel, langsigtet løsning« for *alt* socialt byggeri.

Endelig vil der være mange forskellige opfattelser af, hvad der er en »acceptabel, langsigtet løsning«. Det vil derfor være ensbetydende med at indbygge splittelse i kampen at have parolen med i grundlaget.

Afsluttende bemærkninger

Boligproblemet kan ikke løses under kapitalismen, men det er muligt at tilkæmpe sig bedre vilkår på boligområdet. Idag må kampen føres som en forsvarskamp, hvor det umiddelbare og vigtigste mål er huslejestop. Det mest effektive middel til at opnå dette mål er i den nuværende situation total og tidsubestemt huslejeboycot gennemført ved lokale aktioner.

Hvis kampen for huslejestop skal vindes er det nødvendig samtidig at tilbagevise de linier som Socialdemokratiet, DKP og tildels også nyreformisterne står for. Der må tages afstand fra tidsbegrænsede paradeboycotter, der ikke rammer bolig-

selskaberne. Der må tages afstand fra at koble en begrænsning af huslejestigningerne sammen med indkomstpolitiske rammer, hvad der er en anerkendelse af indkomstpolitikken som sådan. Der må tages afstand fra den såkaldte solidariske boligpolitik som bl. a. LLO og Boligselskabernes Landsforening står for.

DKP's linie der lægger hovedvægten på at rejse kravet om statsfinansiering er også en afledning af kampen, ligesom DKPs og nyreformisternes overbudspolitik.

Følg istedet Farum Midtpunkts eksempel!

V.

Fagkritik og studenterkamp

Vi bringer her et oplæg til diskussion om grundlaget for den ideologiske klassekamp blandt studenterne. Artiklen er et første indlæg i debatten om en kommunistisk politik på dette område. Det er altså ikke en gennemdiskuteret linje, vi her lægger frem. Bl.a. trænger spørgsmålet om evt. enhedspolitiske niveauer i den ideologiske kamp til en yderligere uddybning, og det samme gælder vurderingen af de fagkritiske rapporter. Vi opfordrer til at dette tages med ind i den videre debat, og at den grundlæggende diskussion forbindes med de erfaringer og vurderinger, man har på de enkelte uddannelsessteder af fagkritisk arbejde og fagkritiske rapporter.

Foråret 1968 betegner et vendepunkt i studenterbevægelsens udvikling i Danmark som i de øvrige vesteuropæiske, kapitalistiske lande. Studenteroprøret indledes, og det er i kølvandet på dette, at fagkritikken opstår. Vi vil her kort beskrive hovedtrækkene i den fagkritiske linjes udvikling frem til i dag. Det er altså ikke studenterbevægelsen i sin helhed, vi beskriver, men den del af studenterne, der har sammenhæng

med »det nye venstre«.

I en periode har den fagkritiske linje konsolideret sig som den dominerende linje på universiteterne. Det er den fortsat, men der er tegn på ændringer i den fagkritiske linje. På Århus Universitet har man f. eks. set tegn på et selvkritisk opgør mod fornægtelsen af studenternes interessekamp, og i DSF ses der med større skepsis på parolen om studier i arbejderklassens interesser.

Fagkritikkens udvikling

Studenteroprøret og fagkritikken har placeret sig inden for det »nye venstre«, som vi har beskrevet i forhold til KFML's udvikling i lederen i KT nr. 7/8. Det anbefales at læse denne artikel i sammenhæng hermed.

Studenteroprøret var en antiautoritær protestbevægelse, der rettede sig mod den forældede styring af

universiteterne: Professorvældet og den verdensfjerne akademiske borgerlighed. »Nej til professorvælde« og »For medbestemmelse« var parolerne. Kampen drejede sig videre om en ret til at bestemme over undervisningens form og indhold.

Og medbestemmelse fik man. Statsmagten indvilligede i at oprette

studienævn: En slags statslige samarbejdsudvalg. Senere formaliseredes det gennem en egentlig styrelseslov for de højere uddannelser i 1970. Der var tale om en modernisering af det borgerligt-socialdemokratiske »nærdemokrati«.

Borgerskabet og dets stat havde samtidig interesse i denne modernisering. Deltagelsen i de statslige samarbejdsorganer udvikler værdifulde egenskaber som samarbejdsevne, planlægning, administration mv. hos den kommende arbejdskraft. Det vigtigste var dog at få sat en udvikling i gang af undervisningen og forskningen i forhold til kapitalens ændrede behov. Universiteterne haltede bagefter den udvikling og de krav, som blev skabt gennem 60'ernes højkonjunktur. Produktionsprocessen gennemløb en hastig udvikling. Nye produktions- og administrationsmetoder blev taget i anvendelse. Arbejdsdelingen øgedes ikke blot inden for den direkte produktion. Der udskillede ligeledes en lang række erhvervsfunktioner af teknisk, administrativ, formidlende og servicemæssig art. Produktivkræfternes udvikling og udviklingen af statsmonopolkapitalismen stillede ændrede krav til det akademiske arbejde. Der var voksende behov for en velkvalificeret og flexibel arbejdskraft som følge af den stadig hurtigere takt, hvori arbejdsprocessen udvikler sig. Der var behov for en arbejdskraft, der har indsigt i planlægning, samarbejde, kommunikation mv. Den hidtidige verdensfjerne åndsbeskæftigelse og traditionelle

embedsmandsuddannelse blev utidsvarende. Uddannelsen af en flexibel og specialiseret arbejdskraft blev væsentlig for en stadig fornyelse og drift inden for den kapitalistiske produktions- og cirkulationsproces inden for stadig flere områder.

Styrelsesloven var således et resultat både af studenternes kamp og af borgerskabets interesser i at ændre uddannelserne.

Borgerskabets interesser fremstod ikke på dette tidspunkt som konkrete reformforslag, som vi ser det i dag med H-planen og dens udbygninger i forhold til den aktuelle krise.

Studenternes bevidsthed var på dette tidspunkt ikke rettet bevidst mod deres fags samfundsmæssige placering, deres senere erhvervsfunktion, forskningens funktion osv. Der var på daværende tidspunkt næsten ingen marxistisk forskning eller undervisning. Der var ikke noget, der hed fagkritik. Dette begreb dukkede først op i starten af 70'erne.

Radikaliseringen af studenterne havde som nævnt udgangspunkt i undervisningens autoritære form, men med til billedet hører også de ting, der iøvrigt skete nationalt og især internationalt. Det var især USA-imperialismens krigsførelse i Vietnam, hvor solidaritetsarbejdet for mange åbnede øjnene for sammenhængen mellem imperialismen og ondets egentlige rod: Kapitalismen. Af mere umiddelbar betydning for studenterne var der afsløringerne af den hemmelige, militære lyttecen-

tral på Universitetet (Kejsergade) i 69, som viste statens voldskarakter. På sociologi kom det frem omkring Høeg-sagen, hvordan danske forskere arbejdede tæt sammen med og fik betaling af den danske kapital. Denne misbrug af forskningen vakte stor forargelse.

I KT nr. 7/8 har vi opsummeret at »et væsentligt element i »det nye venstre« fra slutningen af tresserne var den antiautoritære, individualistiske tendens. Oprøret rettede sig imod den herskende orden. Det var naturligvis positivt, men det var et snæversynet opgør, der først og fremmest tog form af forskellige ideologiske eksperimenter, der genspejlede utopiske forestillinger om den enkeltes eller gruppens nærdemokratiske selvudfoldelse« (s. 5), og videre at »opgøret var et opgør mod underkastelsen under borgerskabet. Men det var ikke et opgør mod udbygningen, med classesamfundet. Det var ikke et opgør mod borgerskabets diktatur, men et opgør mod magten som sådan. Og magten blev forstået som indarbejdede normer. Derfor var det et opgør mod borgerligheden og ikke mod borgerskabet« (s. 8-9).

Forskning for folket – ikke for profitten

Over for forskningens misbrug rejste studenterbevægelsen parolen: Forskning for folket – ikke for profitten. Det såkaldte ungdomsoprør orienterede sig i stigende omfang mod na-

tionale forhold og mod urimelighederne i det kapitalistiske Danmark. Det kom til udtryk i slumstormerbevægelsen, miljøbevægelsen og senere i EF-kampen.

På universiteterne er det forskningens mere direkte underordning under den danske kapital, der bliver samlingspunktet. I starten havde protesterne ikke noget klart revolutionært eller anti-kapitalistisk sigte. Kun et beskedent mindretal havde denne bevidsthed. For flertallet var der tale om moralsk forargelse over forskningens misbrug.

Etablering af fagkritikken

Først i 1970-71 startedes i mindre grupper en systematisering af det fagkritiske arbejde. Der skelnedes mellem en intern og ekstern fagkritik.

Den interne fagkritik har to aspekter:

a. Kritik af den borgerlige videnskab. Hermed mentes en kritik af videnskaberne for blot at beskæftige sig med overfladefænomenerne og på en ukritisk måde. Dermed blev tingene ikke sat i kritisk sammenhæng med de samfundsmæssige forhold og modsigelser, som de var opstået af. Inden for den borgerlige sociologi f. eks. beskrev man samfundet bestående af 7-9 klasser. De adskilte sig fra hinanden, men ingen klasser stod i modsætning til hinanden i følge disse teorier.

b. *Udvikling af marxistisk teori in-*

den for de enkelte fag samt forskning i centrale spørgsmål i den marxistiske teori: Statsteori, krise-teori osv. De allerfleste steder sættes dette lig studiet af kritikken af den politiske økonomi efter den kapitallogiske linie, hvor de enkelte fags konkrete problemstillinger blev søgt reduceret til og udledt af ét af grundelementerne i den politiske økonomi: Modsigelsen mellem varens brugs- og bytteværdi. I fagkritiske rapporter er dette hovedsagelig kommet til udtryk som en beklagelse over, at man i gennemgange af arbejdsmiljøproblemer, uddannelsernes udvikling osv. ikke har kunnet gennemføre en reduktion af disse konkrete, reelle forhold til den grundlæggende, abstrakte modsigelse i vareproduktionen.

Den eksterne fagkritik har også to aspekter:

a. Udviklingen af og støtte til en alternativ *erhvervspraksis*, der ikke skulle tjene det »etablerede samfund«. I stedet var målet at virke som konsulent for diverse trængende brugergrupper. Inden for jura drejede det sig f. eks. om juridisk bistand til kollektivbevægelsen og strejkende arbejdere; indenfor psykologien skulle udarbejdes organisationsformer for forskelligartede lokalgrupper i stedet for inden for erhvervslivet.

b. Udarbejdelsen af *fagkritiske rapporter*, som skulle frembringe forsknings- og undersøgelsesresultater, som den borgerlige videnskab ikke kom med, og det skulle ske til støtte

for arbejderklassens daglige kampe på arbejdspladserne og i boligkvartererne. Maler-, murer- og bryggerirapporten osv. er eksempler herpå.

Der skete altså en vis fastlæggelse af, hvilke områder den fagkritiske praksis skulle sætte ind på, men til gengæld svævede og svæver begrebet fagkritik stadig frit i luften.

Fagkritikken blev brugt til at betegne væsensforskellige verdensanskuelser og teorier og vidt forskellige former for praksis i tilknytning til fagenes indhold og deres anvendelse. Hvad vil det sige at være kritisk? Det spørgsmål er ikke blevet besvaret. Dermed blev fagkritikken et så rummeligt begreb, at det ikke sagde noget som helst. Alle kunne være med, når blot de sagde trylleordet: Fagkritik. Men for den enkelte student, der ville studere ud fra marxismens standpunkt, var det som at være kejseren i hans nye klær. Hvad var der i grunden at stå imod med mod den borgerlige ideologiske vinde? Hvordan skulle der arbejdes med at udmønte parolen i praksis?

Det blev overladt til den enkelte selv at afgøre, hvilket udgangspunkt, hvilken teori og metode, der var fagkritisk. Bare der blev kritiseret, betød kritikens grundlag og perspektiv mindre. Selvfølgelig blev og bliver dette i de allerfleste tilfælde gjort ud fra en progressiv holdning om ikke at ville studere ud fra borgerskabets interesser. Gode intentioner alene er dog ikke nogen garanti for et godt resultat.

Ser vi på fagkritikkens udvikling,

så blev hovedvægten i begyndelsen lagt på udviklingen af den interne fagkritik. I første omgang skete det udfra en kritik af den borgerlige videnskabs værdigrundlag, som udvikledes til en generel kritik af den borgerlige videnskab i sin helhed. Udgangspunktet for kritikken blev mere udtalt marxistisk eller hyppigt den kapitallogiske forvrængning af dette.

Kapitallogikken

Hvor parolen: »Forskning for folket« på et moralsk grundlag udtalte sig for en praktisk anvendelse af studiearbejdet, førte opgøret med denne parole det studiemæssige arbejde over i den anden grøft. Studenternes isolerede stilling bidrog hertil, og en indadvendt teori- og bogdyrkelse satte herefter ind. Det teoretiske arbejde udvikledes mere og mere uafhængigt af praksis og af krav, som klassekampen stillede. De enkelte fags konkrete problemstillinger forlades til fordel for en – ofte rent begrebsmæssig – beskæftigelse med teoretiske spørgsmål i den politiske økonomi. Hvad Marx mente og sagde blev hovedspørgsmålet og ikke klassekampens virkelighed eller fagenes konkrete problemer. Kapitallogikken holdt sit indtog som dominerende »marxistiske« strømning i de fagkritiske cirkler.

Kapitallogikken indeholder en del rigtige økonomiske betragtninger om, at de samfundsmæssige forhold under kapitalismen følger bestemte,

objektive lovmæssigheder, at de økonomiske lovmæssigheder er bestemt ud fra sine egne indre modsigelser – af sin egen logik. Men kapitallogikken nøjes ikke hermed. Den begår den fejl, at udstrække og sætte de økonomiske lovmæssigheder lig med en teori for hele udviklingen i samfundet: Politisk, ideologisk, socialt, psykologisk osv. Det fører dem til en opfattelse af den samfundsmæssige totalitet som værende direkte dirigeret og udledt af økonomien og dermed i sin konsekvens en fornægtelse af, hvad der er drivende i den historiske udvikling: Klassekampen. Organisationen KF er et typisk barn af denne økonomisme, hvor vi netop ser deres manglende tiltro til klassekampen slå igennem som en mere og mere åben reformisme.

I de kapitallogiske analyser beskrives samfundet i sine rene kapitalbevægelser og de bliver dermed ude af stand til at beskrive det kapitalistiske system i dag. Den abstrakte analyse bliver hængende i luften, og griber ikke ind i den konkrete virkelighed, hvor kapitalismen idag rent faktisk har udviklet sig til monopolkapitalisme. Staten er ikke længere blot et redskab for kapitalen, men er selv en del af kapitalen, så samfundet idag har nået et statsmonopolkapitalistisk niveau (se endvidere Kommunistisk Tidsskrift nr. 4 og Materialisten (norsk) nr. 5).

Kapitallogikken hentede sin inspiration fra Tyskland importeret gennem Kurasje. Efter delvist at have forladt Frankfurter-skolen svingede

man over til den såkaldte Berliner-skole med Alvater, Yaffe, Neusüss m. fl. som de dominerende skikkelser. Herhjemme er det gruppen omkring tidsskriftet Kurasje og forlaget Modtryk med personer som Lundquist, Schanz, Jens Brinch m. fl., som udbreder kapitallogikken.

Arbejder-akademiker samarbejdet

Den kapitallogiske tendens lever fortsat videre i sine egne akademiske cirkler omend den har fået trangere vilkår. Kapitallogikken bliver mere og mere kritiseret for sine isolerede teoretiseringer adskilt fra klassekampen. Hvor det teoretiske arbejde før blev udklækket fjernt fra arbejderklassens liv og kampe er en nyreformistisk og arbejderromantisk tendens ved at slå igennem. »Fagkritikken skal gives politisk potens« – »Projektarbejde i arbejderklassens interesse« er modeordene/parolerne i dag.

Det kunne jo se meget fornuftigt ud. Arbejdet med det faglige indhold har helt klart et politisk perspektiv, og i studiearbejdet må det politiske perspektiv være at tjene arbejderklassens interesser. Men som en fællesnævner for studenternes kampe i det kapitalistiske samfund og i sit syn på, hvordan en kampenhed mellem arbejdere og studenter kan udvikles, er parolen fejlagtig. Hvorfor det?

Hele udgangspunktet for denne »politik-forståelse«, for nu at bruge det nye VS-KF modeord, er, at stu-

denterne ikke klassemæssigt kan bestemmes. I følge deres opfattelse står hovedparten af studenterne uden for en klassemæssig sammenhæng – i et mellemlag mellem borgerskabet og arbejderklassen. Det har videre været opfattelsen, at studenterne ikke kunne kæmpe for deres egne interesser, da de ikke havde nogen magtmidler, og at deres egne aktioner således var betydningsløse. Problemet for disse fagkritikere har så været, hvad der kunne legitimere deres ophold på det borgerlige universitet. Svaret på den manglende interesse fra og enhed med arbejderklassen har de søgt at give ved at tildele studenten rollen som konsulent for arbejderklassen. Studenten skulle stille sin viden til rådighed for arbejderklassen.

Men hvad er det for en del af arbejderklassens eller linje i arbejderbevægelsen, studenterne skal knytte an til og få formuleret sine krav fra?

Det er vel næppe monopolborgerskabet i LO-toppen? Det tror vi sådan set ikke, at nogen fagkritikere mener. Men alligevel undrer vi os over den store glæde, som f. eks. Studenterrådet på Kbh.'s universitet har vist over, at LO-toppen er begyndt at beskæftige sig med uddannelsespolitiske spørgsmål. Det kan vel næppe undre dem, at LO-toppen som en fraktion inden for borgerskabet ønsker at styrke sin selvstændige position.

Lad os gå lidt videre og se på de såkaldt militant-reformistiske og DKP-dominerede fagforeninger. Vi mener ikke sagen stiller sig bedre

med denne reformistiske linje uanset, hvor militant den fremstiller sig i ord. Det er denne linje, der gang på gang har vist, at den afleder de faglige kampe. Hvor var de under Uniprint-aktionen, strejkerne, der forsøgte at bryde kapitalens nulløsninger (Klub 4-strejken på B&W, Nilfisk, Storno m. fl.), pædagogkampen, huslejeboycotten, betalingsboycotten til børneinstitutionerne m. v.?

På intet tidspunkt har de været i spidsen for de perspektivrige strejker og kampe, der på trods af arbejderklassens generelt set defensive situation har været. Hvor har vi set dem? Bag om ryggen på aktionerende arbejdere! Til at fyre arbejdskammerater! Til at bremse udviklingen af arbejderklassens kampe og lede dem ind i kontrollerede og parlamentariske baner! Det er dem nyrevisionisterne omkring VS/KF (med Komm.s. i venteposition) vil have studenterne lokket i armene på.

Vi siger nej tak til at være med her. Vi siger nej tak til at udgøre halehæng til nogensomhelst reformistisk linje i arbejderklassen. *Et samarbejde mellem arbejdere og studenter kan og skal udvikles, men det politiske grundlag er afgørende. Det kan og skal ikke ske på et reformistisk grundlag.*

I dag står de revolutionære kræfter svagt i arbejderklassen og store dele af arbejderklassen har stadig tillid til den socialdemokratiske politik, som vi så det ved valgstøtten til Socialdemokratiet, dets indkomspolitik og minusoverenskomster. Det er vores udgangspunkt, og vores

styrke bliver med garanti ikke styrket af, at de erklærede marxistiske studenter halehænger til den reformistiske del. Derfor må det erkendes, at mulighederne for et fast og organiseret samarbejde med fagforeningerne på et rigtigt grundlag er små. Jeg tror dog det er muligt, at lave fagkritiske rapporter med grupper på arbejdspladserne og med klubberne, som vi har set med »Rapport fra et skibsværft«.

Betingelsen for at indgå i et enhedsarbejde omkring en rapport må være en politisk enighed de involverede arbejdere og studenter imellem om formålet med rapporten, om hvad rapporten skal bruges til. Studenterne bør naturligvis ikke underlægge sig arbejdernes meninger bare fordi de er arbejdere. Således er det et forfejlet samarbejde, hvis man som f. eks. i »Tillidsmandsrapporten« med samarbejde mener, at DKP-pampere skal opsummere arbejdet og i efterordet gengive DKP's parole for en ansigtsløftning af det fagretslige system: Forhandling-mægling-aktion.

Kritik af parolen for et samfunds-kritisk studium i arbejderklassens interesser

I dag er et stort antal organisationer samlet omkring parolen: For et samfunds-kritisk studium i arbejderklassens interesse. Det vidner om, at mange af de aktive studerende gennem deres studiearbejde ønsker at vende sig mod den borgerlige under-

visning og forskning. Det er udtryk for, at man i stedet *ønsker* at studere udfra arbejderklassens interesser og solidarisere sig med den. Som sådan er det en udmærket udvikling og det er ikke fagkritik som sådan, vi vender os imod. Tværtimod må bestræbelser på at studere udfra arbejderklassens grundlag og perspektiv understøttes og videreudvikles.

Men det betyder naturligvis ikke, at vi skal afstå fra at kritisere det grundlag, som fagkritikken baseres på. Det har jeg i grove træk forsøgt i det foregående. Videre og nok så væsentligt er det at kritisere parolen som værende en samlende parole for studenternes kampe i de faglige enhedsorganisationer og i det kapitalistiske samfundssystem, vi lever i. Vi vil her påvise, hvorfor parolen hverken kan bruges i de studerendes organisationer idag, og hvorfor den ikke fremmer kampen for studier, der tjener arbejderklassens interesser.

Parolen er abstrakt og subjektivistisk

Fortalerne for fagkritikken mener, at arbejdet i studenternes interesseorganisationer skal have fagkritikken som perspektiv og mål. Hvad menes hermed? Ja, det udelades totalt. Det overlades så til de enkelte fag eller den enkelte studerende at finde ud af. Det afgørende bliver bekendelsen og hverken et præcist perspektiv for den ideologisk/teoretiske kamp eller nogen rettesnor for

den konkrete beskæftigelse med de respektive fags indhold. Dermed sker der ikke nogen konkret og objektiv fastlæggelse af hvilket studiearbejde, der rent faktisk kan tjene arbejderklassen.

Parolen er sekterisk og splittende for et bredt enhedsarbejde

KAP har til hudløshed kritiseret den dominerende linje inden for studenterbevægelsen for sekterisme. Vi har slået fast, at arbejdet i de faglige enhedsorganisationer må opbygges omkring en bred enhed omkring de mest brændende spørgsmål og krav, som studenterne har i dag. Vi har sagt, at det er nødvendigt at hente bred opbakning blandt hovedparten af de studerende for at kampen for vore krav skal have mulighed for at vinde fremgang og sejr. Vi har ligeledes sagt, at studenterne selv må rejse kampen for kravenes gennemførelse, og at vi ikke får noget forærende fra den borgerlige stat. Vi arbejder for at de studerendes organisationer skal blive kæmpende organisationer for studenternes interesser. At de skal udvikle sig til kamporganisationer, der sammen med andre af arbejderklassens organisationer under partiets ledelse kan vindes for på længere sigt at blive offensive organisationer for arbejderklassens langsigtede interesser: Socialismen. Grundlaget for denne politik er som beskrevet i Kommunistisk Tidsskrift nr. 6, at hovedparten af de studerende tilhører arbejderklassen.

Vi forlanger ikke i det konkrete enhedsarbejde omkring de mest brændende spørgsmål og krav, at man skal være enig i KAP's program, vores selvstændige perspektiv for kampen, vores selvstændige syn på det faglige indhold osv. Det vil være splittelse.

Og splittelse det er, hvad den fagkritiske enhedstaktik er. Der tales om, at Studenterrådene skal varetage de såkaldte socialistiske studenters interesser. Snart åbent, snart i det skjulte. Fortalerne for denne enhedstaktik glemmer, at der er enhedsarbejde på forskellige niveauer. De glemmer, at parolen om socialisme eller fagkritik – uanset de eventuelle progressive intensioner – faktisk ikke er progressiv, når resultatet er, at det f. eks. splitter en opbygget kampenhed om nogle helt andre krav, som der er bred tilslutning til. Det betyder naturligvis ikke, at der ikke hele tiden vil være kamp indenfor enhedens grundlag eller, at man skal glemme eller se bort fra perspektivet for kampene. Der må kravet om fuld ytringsfrihed til at propagandere sin selvstændige linje i forbindelse med enhedsaktioner fastholdes.

Parolen er illusionsskabende

Over for parolen om studier i arbejderklassens interesser har vi videre sagt, at den er uigennemførlig under kapitalismen. At fremsætte den i forbindelse med konkrete aktioner og som mål for studenternes

dagsaktuelle arbejde virker illusionskabende. Den har bygget på og bygger fortsat på illusionen om at skabe røde universiteter og socialistiske øer inden for det kapitalistiske samfund. Den henter sin begrundelse i en fejlagtig opfattelse af universiteternes og statens karakter. Det benægtes fra revisionistisk og nyrevisionistisk side, at universiteterne og staten har en éntydig klassekarakter. At universiteterne og staten er redskaber for borgerskabet til at sprede dets ideologi og opretholde dets herredømme.

I stedet fremsættes forskellige varianter af teorien om universiteternes og statens relative autonomi dvs. selvstændighed. I følge denne teori er statens og dens institutioner ikke i hænderne på og et redskab for borgerskabet. Det grundlæggende for statens karakter forklares ikke ud fra, at det er borgerskabets interesser, der varetages.

Statens og universiteternes funktion

Derved revideres grundtrækkene i den marxistisk-leninistiske teori. Nemlig teorien om, at den samfundsmæssige basis er bestemmende for den samfundsmæssige overbygning (og herunder staten og dens institutioner), og at staten er et undertrykkelsesapparat i hænderne på den herskende klasse. Det er således ikke muligt at arbejderklassen kan erobre den borgerlige stat og sætte den i bevægelse for sine egne formål (Marx i Kritik af Gotha-programmet). På samme måde er det heller

ikke muligt at erobre det borgerlige universitet og anvende det til egne eller arbejderklassens formål. Det er først muligt gennem nedbrydningen af det borgerlige statsapparat og dets institutioner, og opbygningen af arbejderklassens egen statsmagt og arbejderklassens egne organer under socialismen. Jvf. Kulturrevolutionen inden for uddannelsessystemet i Kina er det en hård kamp, der fortsætter i hele den socialistiske epoke.

Under kapitalismen er det således kun muligt at få et fåtal marxistiske lærere ansat (jvf. Berufsverbot i Vesttyskland, fyringen af Marianne Kjær fra EFG-skolen i Århus m. fl.). Institutioner, der søger at stille sig uden for borgerskabets kontrol eller ikke passer ind i deres planer, vil blive knust. Vi ser det i dag med forsøgene på lukning af den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC og med truslerne om en total lukning af RUC.

Det borgerlige universitets væsentligste opgave ligger i at uddanne en flexibel arbejdskraft i et tilstrækkeligt omfang, så billigt som muligt og samtidig så kvalificeret som muligt. Men samtidig har universiteterne og de højere læreanstalter den væsentlige opgave at varetage en stadig fornyelse og formidling af borgerlig ideologi. En ideologi, der skal tilsløre det borgerlige samfunds

karakter af et kapitalistisk udbytter-samfund, der i sidste instans oprettholder sit herredømme på vold. Dag efter dag udbredes borgerskabets ideologi på universiteterne: På holdene, ved forelæsningerne, i forskningsrapporterne osv. Dette sker ikke nødvendigvis bevidst fra den enkeltes side og ikke fra alles side. Men i og med at universiteterne og ideologiformidlingen indgår i den samfundsmæssige overbygning vil de grundlæggende set være bestemt af den samfundsmæssige basis og dermed af den klasse, der besidder den samfundsmæssige magt. Den klasse, der har den samfundsmæssige magt, er den klasse der besidder ejendomsretten til produktionsmidlerne og har kontrollen med statsapparatet. I vores samfund er det borgerskabet i sin helhed med monopolborgerskabet som ledende fraktion, der har magten.

På den ene side bestemmes overbygningen grundlæggende set ud fra den samfundsmæssige basis, men samtidig virker overbygningen tilbage på basis. Den genspejler de samfundsmæssige klassers kamp og deres indbyrdes styrkeforhold. Netop dette fremviser på den ene side den særlig vigtige betydning, den ideologiske kamp indtager i studenternes kamp og viser samtidig dens begrænsninger som selvstændigt kampfelt.

Grundlaget for den ideologiske kamp

Som kommunister er vores ideologiske grundlag den dialektiske og hi-

storiske materialisme. Dette grundlag kan der ikke gives køb på eller

gås på kompromis med. Mellem proletariatets verdensanskuelser eller ideologi og forskellige borgerlige verdensanskuelser findes ingen mellemvej eller 3. standpunkt. Det er kommunisters principielle udgangspunkt for kampen mod den borgerlige ideologis forskellige afarter. Enhver opfattelse bærer en klasses præg, den repræsenterer bevidst eller ubevidst én klasses interesser. Der kan derfor heller ikke være flere rigtige eller delvist rigtige marxistiske retninger. Kun én opfattelse er rigtig, nemlig den, der er i overensstemmelse med arbejderklassens interesser.

Idag vil flere såkaldte marxistiske retninger, grupper og organisationer hævde, at de repræsenterer arbejderklassens interesser. Det er en forskellighed i disse såkaldte marxistiske opfattelser, der er grundlaget for de forskellige organisationers eksistens.

KAP's grundlag adskiller sig fra disse organisationer, og vi mener ikke deres grundlag er korrekt, bl. a. har de som nævnt revideret synet på statens klassekarakter. Endvidere er de såkaldte venstrefløjsorganisationer uenige i vores vurdering af den udvikling af marxismen-leninismen, som de kinesiske kommunister med Mao Tsetung i spidsen har foretaget. KAP's principgrundlag er marxismen-leninismen-Mao Tsetung-tænkningen, og det er grundlaget for udmøntningen af vores politik på alle områder af klassekampen. (For en uddybning af dette synspunkt se KAP's program i af-

snittet om den internationale kommunistiske bevægelse i kamp mod den moderne revisionisme s. 59).

Som marxister er vi af den opfattelse, at kampen om det marxistiske grundlag er en principiel kamp. Allerede Marx skrev dette i sit brev om Gotha-programmet. Lenin skriver i: »Hvad må der gøres« s. 35 (i Tidens udgave København 1949), at »Marx skarpt fordømte den eklekticisme, der blev tilladt ved formuleringen af principperne: Hvis man absolut skulle slutte sig sammen – skrev Marx til partiets ledere – så slut overenskomster, der tjener bevægelsens praktiske mål, men tillad ikke købslåen om principperne, giv ikke teoretiske »indrømmelser«.« Netop fordi marxismen er en partisk videnskab, at den er et redskab for arbejderklassens kamp kan der ikke herske neutralitet eller fredelig sameksistens mellem forskellige teorier. Kun en teori kan være i arbejderklassens interesse. Derfor vender vi os mod den opfattelse, der hævder, at forskellige »marxistiske« opfattelser kan indgå en fredelig sameksistens og forene sig i én tværmarxistisk opfattelse. Det vil være at negligere den ideologiske klassekamp, som er en kamp af principiel natur.

De forsøg, man har gjort på at opbygge marxistiske studieorganisationer f.eks. kritiske historikere, har da også vist, at en forskellighed i det teoretiske grundlag også kommer til udtryk i, hvordan arbejdet skal prioriteres, hvilke emner man skal tage op, hvem der skal sidde i ledelsen af

organisationen osv. Altså altsammen spørgsmål, der bunder i ideologiske uoverensstemmelser. *Det er sikringen af en levende og demokratisk debat om netop disse ideologiske uoverensstemmelser, der er væsentlig at fremme og ikke de afledte uoverensstemmelser. Et bredt debatforum, der tager de ideologiske uoverensstemmelser op, vil fremme en afklaring, mens forsøg på at arbejde ud fra et »tværmarxistisk« grundlag vil skjule og blokere for diskussionerne af de centrale spørgsmål.*

Om organiserede fronter for den ideologiske kamp

Det er med det som baggrund, vi må vende os mod etableringen af tværmarxistiske, fagkritiske fronter. Vi vender os naturligvis ikke imod, at forskellige marxistiske retninger tager indbyrdes kontakt, har fælles diskussioner og støtter sig på hinanden i konkrete sager af fælles interesse. Men at overse de fundamentale, ideologiske forskelle, der også er imellem dem, der opfatter sig som marxistiske studenter og indgå på et organiseret, »tværmarxistisk« grundlag er en opportunistisk, kortsigtet og fejlagtig metode til at opnå enhed. En sådan organisering vil nødvendigvis være i konstante indre modsigelser om sit grundlag. Den vil ende i isolation og splittelse. Vi har da også set, at det har været tilfældet med de utallige forsøg, man har gjort. Vi ser det

som et tegn på, at organisering i fagkritiske fronter er en blindgyde. De reelle, grundlæggende uenigheder findes der nu engang ikke organisatoriske løsninger på.

For os kommunister er det opgaven at tage udgangspunkt i og propagandere for vores grundlag og vise rigtigheden af netop dette grundlag. Det står i modstrid med at indgå i de fagkritiske fronter, som ville medføre, at vi var med til at legitimere de klart anti-marxistiske synspunkter, som findes i disse (f. eks. kapitallogikkens fejlagtige beskrivelser af den samfundsmæssige udvikling, som vi tidligere har berørt); f. eks. den idealistiske og mekaniske psykoanalyse hvadenten den optræder i Freuds, Marcuses eller den såkaldte socialiseringsteoretiske udgave, hvor menneskets og arbejderklassens driftsliv og ikke arbejdet bliver gjort til den vigtigste virksomhed. Lægger vi til disse eksempler på fejlagtige opfattelser illusionerne om de sydeuropæiske revisionistpartier og de dominerende, trotskistiske Sovjetopfattelser, er det en ret så sammenkogt ret, der kommer fra den »tvær-marxistiske« gryde for tiden.

Opgaverne i den ideologiske kamp

Hovedretningslinjen for kommunister må i den ideologiske kamp være at bekæmpe den borgerlige ideologi, at udbrede den marxistiske verdensanskuelse og bekæmpe falske marxistiske opfattelser, at inddrage den

ideologiske kamp som en del af kampen for socialismen og kommunismen.

Det er vigtigt at marxismen ikke opfattes som en samling dogmer, som skal fremføres og repeteres i en uendelighed. Marxismen henter sin kraft ved at beskrive tingene som de *er* og gennem sin konkrete analyse fremlægge vejene til at ændre virkeligheden. Det fagkritiske arbejde foretager vi ud fra de historiske erfaringer, vi har opsummeret i vores verdensanskuelse og vores program. Det er vores udgangspunkt, men dermed har vi ikke forklaret alting engang for alle. Tværtimod. Vi står over for at udmønte og foretage den konkrete analyse af de konkrete forhold. Og det er gennem denne analyse at marxismen bliver levende, at den bliver et redskab til at ændre virkeligheden med. I det fagkritiske arbejde er der både en dogmatisk og en højre-opportunistisk fare.

En af opgaverne udover kampen på de enkelte hold og forelæsninger er initiativer til afholdelse af debatter, hvor der er mulighed for de forskellige faglige retninger at fremlægge deres selvstændige samlede verdensanskuelser og teorier, at diskutere fagets samfundsmæssige karakter og dets erhvervsfunktioner. I sådanne demokratiske og åbne debatter er der muligheder for at inddrage de studerende bredt og der er gode muligheder for at fremlægge og gennem diskussionens metode at vise den dialektiske og historiske materialismes overlegenhed. Det

kan foregå på initiativ af fagrådene eller af et selvstændigt, demokratisk forum. Enhver censur og kuppolitik må udelukkes i disse sammenhænge, da det er en bureaukratisk metode at løse de ideologiske modsigelser blandt studenterne på.

De løses heller ikke ved at udelukke dem man er uenig med, og det svækker mulighederne for at opbygge en bred enhed om krav i den studenterpolitiske kamp. I de fagkritiske fronter vil kun en mindre del af opfattelserne være repræsenterede, og de kan derfor ikke sikre demokratiske, ideologiske og politiske diskussioner blandt studenterne.

Derudover er det på fagene væsentligt at kæmpe for oprettelse af fagområder, kurser og projekter, der giver bedre muligheder for at studere relevante emner. Det kan f. eks. være kurser i arbejdsmedicin inden for medicinstudiet, økologi inden for biologi osv. En sådan kamp vil ofte kunne samle temmelig bredt.

Det garanterer selvsagt ikke i sig selv retten til også at studere ud fra et marxistisk grundlag. Det må der kæmpes for.

Kampen for metodefrihed

Vi ser denne kamp på linje med andre af arbejderklassens kampe for demokratiske rettigheder. For de studerende og herunder de marxistiske studerende er det kampen for retten til selvstændigt at fremlægge sine anskuelse, teorier, metoder og

vurderinger og selvstændige litteraturvalg i rapporter og ved eksamen. Denne ret gives ikke af sig selv på de borgerlige universiteter, og over for den politiske disciplinering og ensidighed i undervisningen og ved eksamen er kampen for teori- og

metodefrihed helt central. Det er f. eks. en kamp for at marxismen bliver accepteret som ens videnskabelige udgangspunkt og f. eks. en kamp mod lærere, der i kritikkens navn kræver kritik også af marxismens grundlag.

Fagkritik og interessekamp

Hidtil har vi set på den ideologiske kamp blandt studenterne isoleret fra deres økonomiske/politiske kamp. Lad os her til slut kort berøre forholdet mellem dem, spørgsmålet om hvorfor vi prioriterer kampen for studenternes økonomiske/politiske interesser højest, og spørgsmålet om der mellem denne kamp og den ideologiske kamp er den antagonistiske modsigelse, som vi ser hos f. eks. Forbundet Socialisterne, der dogmatisk og skematisk opdeler de politiske linjer i studenterbevægelsen i en fagkritik-linje og det de kalder en perspektivløs interessekampslinje.

Lad os igen understrege, at de økonomiske, politiske og ideologiske aspekter indgår i en enhed, der fastholdes af det aktuelle perspektiv: Kampen mod kapitalens kriseløsnin-ger.

For studenterne har den ideologiske kamp dog større betydning, end for andre dele af arbejderklassen, da de i deres konkrete arbejdssituation i højere grad er beskæftiget med de ideologiske spørgsmål og er således mere påvirkede af borgerlig

ideologi. Dette betyder dog ikke, at den ideologiske kamp kan udskilles og gives sit eget perspektiv.

Som kommunister indgår vi i arbejdet blandt hovedparten af studenterne for at rejse dem til kamp sammen med resten af arbejderklassen. Vi udmønter vores politik faktisk ud fra den givne faktiske situation, for at studenterne samlet kan gå til kamp, for at vinde fremgang for deres krav og for at studenterne kan vinde erfaringer gennem deres kampe. Af erfaring ved vi, at arbejderklassen ikke styrter lige fremad mod socialismen. Studenterne og resten af arbejderklassens kampe vinder frem på delområder og omkring delkrav ved at støtte sig på egne kræfter og i kamp mod den reformistiske og revisionistiske politik, der konstant søger at bremse og aflede kampene.

Det er på sådanne delområder Kommunistisk Arbejderparti også må sætte ind i studenternes kampe. Det er ud fra de ovennævnte grunde at vi idag må arbejde og prioritere kampen for at rejse hovedparten af studenterne til kamp for sine dags-

aktuelle interesser. Det er herigennem hovedparten af studenterne idag kan samles, kan hente erfaringer med klassefjenden og efterhånden gennem egen kamp erkende, at deres interesser ikke kan opfyldes inden for det borgerlige samfunds rammer. Det er herigennem, en orientering mod socialismen modnes, idet kommunisterne herigennem har mulighed for at vinde gehør og efterhånden samle større opslutning om deres samlede politiske perspektiv, som det der også udtrykker deres interesser. Det er udfra praksis, fra deltagelse i klassekampen kædet sammen med den marxistiske teori at en revolutionær bevidsthed modnes og udvikles. Det er en langvarig kamp, men der findes ingen genveje. Der findes heller ikke for studenter nogen særlig teoretisk genvej til en revolutionær bevidsthed.

Kampen for studenternes økonomiske og politiske interesser er således en bred og vigtig kamp. Den er væsentlig på samme måde som resten af arbejderklassens kampe for sine økonomiske og politiske interesser er det. Det vil være kampens politiske niveau og linje, der er udtryk for om kampen er perspektiv-

rig eller ej, og ikke hvilket område man kæmper på, eller de krav man i sig selv kæmper for.

Derfor findes der heller ikke i sig selv nogen modsigelse mellem at kritisere fagets indhold på et marxistisk grundlag og at indgå i kampen for hovedparten af studenternes økonomiske og politiske interesser. Begge dele er vigtige og må udføres.

Men de enhedspolitiske muligheder er forskellige. I kampen for at forsvare levevilkårene, bekæmpe effektiviseringer, politisk disciplinering og adgangsbegrænsning findes muligheder for et bredt enhedsarbejde i fagrådene, fordi det er konkrete, materielle interesser, som flertallet har fælles. Derimod står studenterne ikke samlet om nogen verdensopfattelse eller teori, de umiddelbart kan samles om. Der findes ret mange, der vender sig mod borgerskabets misbrug af forskningen og mod den borgerlige undervisning. Men når denne kritik ikke har et fælles korrekt, videnskabeligt grundlag, ja, så er der heller ikke grundlag for at opbygge en organisering på dens grundlag. Men det er væsentligt, at der er brede fora hvor disse diskussioner kan føres.

BH

Anmeldelse

Henning Lund: Udviklingen i Danmarks Kommunistiske Parti 1956-58. Et studie i partisplittelse. GMT 1977. 190 sider. Pris: 55,- kr.

Bogen er et væsentligt arbejde, der inddrager de vigtigste begivenheder i den internationale kommunistiske bevægelse i perioden. Den er kronologisk opbygget og giver først et kort overblik over DKPs historie fra stiftelsen i 1919 og frem til 1956. Derefter behandles mere indgående SUKPs 20. partikongres, der blev skelsættende ved bl. a. partiets opgør med sin egen historie (opgøret med Stalin) og det undersøges hvorledes »afsløringerne« af Stalinperioden indvirkede på DKP. Partiets rolle i storstrejkerne i foråret 1956 behandles også og det undersøges, hvorledes de positioner partiet havde vundet i fagbevægelsen blev tabt bl. a. under indtryk af begivenhederne i Polen og Ungarn sommer og efteråret 1956. De voldsomme diskussioner, der bredte sig i partiet som følge af disse opstande, førte til indkaldelsen af den 19. ekstraordinære kongres i januar 1957, hvor partiet opsummerede og standsede diskussionen efter at være blevet drænet for en hel del medlemmer. I november 1957 holdtes der i Moskva en international kommunistisk konference, hvor man vedtog et dekret og et fredsmanifest, der udstak retningslinierne for de kommunistiske

partiers arbejde i tiden fremover. På grundlag af denne konference skærpedes den internationale kommunistiske debat om revisionisme og dogmatisme, der bl. a. havde udgangspunkt i modsætningsforholdet mellem Sovjetunionen og Jugoslavien. Det Jugoslaviske Kommunistiske Forbunds kongres i april 1958 gav yderligere næring til denne diskussion, som for DKPs vedkommende kulminerede med partiets 20. kongres og partisplittelsen.

Metoden

Som helhed kan bogen næsten virke som en kildesamling med forbundende kommentarer, idet Henning Lund (HL) udvælger de forskellige kilder og fremstillinger og stiller dem op mod hinanden for at præsentere de involverede synspunkter.

HL gør på en god måde rede for kildernes anvendelighed, deres fordele og ulemper. Men det er en svaghed for bogen, at han drager forbløffende få konklusioner på baggrund af kilderne. Han nøjes i høj grad med at stille dem op overfor hinanden og vælger så de citater ud, som er repræsentative for hans formål, nemlig at vise den fremadskridende splittelse i partiet. Dette har HL gjort med udgangspunkt i en kritik af de hidtidige fremstillinger af DKPs historie, som han mener bygger på et for spinkelt materiale og for nogles vedkommende er for tendentiøse (s. 15). Det er for at undgå denne tendens, at HL frem-

lægger kilderne kun med sammenbindende kommentarer, herved mener han at kunne give et mere »objektivt« billede af udviklingen. Hans bog er:

»et forsøg på at beskrive partisplittelsesperioden fra 1956-59 og et forsøg på at inddrage alle de *kendsgerninger* der havde betydning, ...« (s. 17)

Men HLs opfattelse af objektivitet er fejlagtig. Han bruger kilderne på deres egne udsagn og anskuer dem ikke klassemæssigt. Herved mener han at kunne se bort fra sit eget standpunkt, fra sin egen rolle i udvælgelsen og behandlingen af kilderne. Han tillægger kilderne en *selvstændig* værdi, hvorimod det jo netop er nødvendigt at stå på arbejderklassens standpunkt, for at finde frem til det historisk korrekte: nødvendigt at forstå tingene ud fra arbejderklassens objektive interesse, kampen for socialismen. (En grundig behandling af spørgsmålet om objektivitet og partiskhed, se Kommunistisk Tidsskrift nr. 6, artiklen: DKP 1930-1938).

HL undlader at drage egentlige politiske konklusioner af materialet og trækker for få politiske perspektiver op. Det man kan kritisere bogen for er egentlig mest, hvad den undlader at sige.

Modsætningerne imellem de to fløje i partiet

HLs hovedkonklusion er, at det ikke var forskellige ideologiske grund-

synspunkter, der skilte fløjene i DKP. Men af de to modsætninger der fandtes imellem fløjene, var den ene spørgsmålet om forholdet til Sovjet: Aksel Larsen-fløjen ville hævde en mere selvstændig kurs og var uenig med Sovjets linie bl. a. i spørgsmålet om indgrebet i Ungarn og om hvad hovedfaren for den internationale kommunistiske bevægelse var. FU-flertallet stod fast på at støtte sig til Sovjet og fuldt anerkende SUKP, som det ledende parti i den kommunistiske bevægelse. AL-fløjen anså dogmatismen for at være hovedfaren, hvor partiledelsens flertal anså, at det var revisionismen.

Den anden modsætning angik spørgsmålet om den demokratiske centralisme, hvor HL mener, at AL var tilhænger af princippet om demokratisk centralisme, men blot vendte sig mod den forvrængede udgave DKP havde givet den. Dette er dog ikke rigtigt. AL gav flere gange udtryk for, at han ville hævde sine særstandpunkter offentligt, sidst på DKPs 20. kongres, hvor han nægtede at rette sig efter kongressens beslutninger og ikke ville anerkende den nye partiledelse, hvilket gav partiledelsen en gunstig anledning til at ekskludere ham kort efter kongressen.

AL-fløjen var især inspireret af Jugoslaviens Kommunisters Forbunds nye program fra 1958, der anså dogmatismen som hovedfaren og bl. a. beskyldte Sovjet for at nære imperialistiske stormagtsinteresser og afviste, at Sovjet skulle have ene-

ret på fortolkningen af marxismen-leninismen. Men ellers var programmet selv et afgørende brud med marxismen-leninismen i ord og handling. Sovjetunionens Kommunistiske Parti havde jo selv på den 20. kongres afgørende brudt med marxismen-leninismen, men det ønskede åbenbart ikke at foretage et så åbenlyst knæfald for den borgerlige ideologi som Jugoslaviens Kommunisters Forbund. Ligeledes var ALs udskriden til højre for åbenlys og voldsom, selv for DKP. For om nogen grundlæggende politisk uenighed var der ikke tale.

Noget der også er medvirkende til at indsnævre bogens analyse af DKP er HLs udgangspunkt, hvori det hedder at; det var begivenhederne i den internationale kommunistiske bevægelse, der var *bestemmende* for partisplittelsens udvikling (s. 179). Det er rigtigt, at disse begivenheder øvede stor indflydelse på diskussionerne i partiet, men der var også tale om årsager med rod i f. eks. DKPs holdning til fagbevægelsen, hvor man diskuterede, at satse mere på udviklingen af en faglig politik fremfor deltagelsen i den internationale debat. Desuden holdningen til Socialdemokratiet, hvor diskussionen gik på, i hvor høj grad man skulle søge strategisk og taktisk enhed, og endelig forholdet til den borgerlige stat, i hvor høj grad den kunne anvendes i arbejderklassens kamp. Disse ting har haft stor betydning for DKPs udvikling af strategien siden krigen.

DKP var allerede dengang et revisionistisk parti

Bogens afgørende svaghed er, at HL ikke forholder sig til, om DKP er et revolutionært eller et revisionistisk parti. For HL ser det ikke ud til at spille nogen rolle for hans analyse, at han selv konkluderer:

»Striden i DKP blev aldrig principiel i den forstand, at det drejede sig om to grundlæggende modstridende opfattelser af, hvordan marxismen-leninismen (m-l) skulle fortolkes. Grundlaget for DKPs politik: fredspolitikken, to-blok opfattelsen, fredelig sameksistens, fredelig kappestrid, folke- og enhedsfront strategien, troen på det danske parlamentariske flertalpartisystem og den fredelige overgang (til socialismen) blev ikke anfægtet af AL-fløjen.« (s 177)

Dette problem behandler HL ikke, man kunne dog forvente, at når det er forfatterens mening at både partiledelsens flertal og AL-fløjen var enige om visse grundlæggende ændringer af marxismen-leninismen, så måtte dette få konsekvenser for deres erklæringer om stadig at stå på et marxistisk-leninistisk grundlag.

Denne tilsyneladende mangel på forståelse af marxismen-leninismen medfører bl. a. at HL ikke forstår, at DKP allerede dengang grundlæggende var et revisionistisk parti. Det hænger igen sammen med HLs opfattelse af den borgerlige stat. Han skriver i afsnittet om DKP i efter-

krigstiden, hvor DKP var repræsenteret i befrielsesregeringen med to ministerposter at den (regeringen):

»rummede i sig personer med så modstridende politiske og ideologiske opfattelser, at der følgelig ikke kunne opnås enighed om at føre nogen antimonopolistisk politik«. (s. 32)

HL mener, ligesom DKP, at hvis der ikke havde været modstridende politiske opfattelser i regeringen, havde det været muligt i det borgerlige samfund at bruge borgerskabets stat imod borgerskabet selv. Udover dette kommer HL ikke ind på DKPs »antimonopolistiske demokrati«, der ellers netop blev udformet i denne periode. En politik, der er med til at gøre DKP til et klassesamarbejdsparti og i realiteten til et halehæng til Socialdemokratiet, med hvilket det er DKPs inderste ønske, at kunne danne en »arbejderregering«.

HL henholder sig meget til DKPs fraseologi, som partiet henter frem i særlig højtidelige anledninger, men HL afslører ikke dens hulhed. Han mener, at DKP i halvtredserne udvikler en mere »militant« faglig politik (s. 42), men overser det reelle indhold i denne »militante« politik, der nemlig ikke rækker længere end at DKP altid fører arbejderklassens kampe ind i parlamentariske baner, som det f. eks. skete ved storstrejkerne i 1956. Han fremhæver rigtigt, at DKP havde stor andel i mobiliseringen af arbejderklassen i denne overenskomstkamp. Efter regeringen

havde ophævet et mæglingsforslag, der var forkastet af arbejderne, til lov, kulminerede kampen i en kæmpe demonstration foran Christiansborg. HL erkender at demonstrationen fik en »temmelig demobiliserende udgang«, idet AL opfordrede arbejderne til at gå hjem og ellers overlade situationen videre forløb til »situationens generalstab«. (s. 54)

Dette betød enden på mobiliseringen, for DKP førte utilfredsheden ind i folketingsorienterede rammer. Alligevel mener HL, at det var en sejr for DKPs faglige politik. Det er sikkert også rigtigt, men samtidig havde partiet ført kampen til et enormt nederlag for arbejderklassen, ved at lade initiativet overgå til fagbyråkratiet og partiets folketingsrepræsentanter. Forbindelsen mellem DKPs faglige politik og en nederlagslinie ser HL ikke. (Om 1956, se Kommunistisk Tidsskrift nr. I. 1977 Om Formandsinitiativets Historie.)

Alt i alt: Bogen behandler kilderne loyalt og er ganske udmærket for folk der vil have konkrete oplysninger om emnet. Men konsekvensen af at HL mener, at kunne behandle emnet upartisk, bliver at han ikke forstår DKP som et grundlæggende revisionistisk parti. Han forstår ikke revisionismen, og han skelner ikke mellem kildernes egne udsagn og parternes faktiske praksis. Så generelt må man sige om bogen, at den ikke bidrager til nogen politisk afklaring, men bliver en støtte til de fremherskende holdninger på den

så kaldte venstrefløj. Det, at HL forsøger at være upartisk, kommer netop til at betyde, at han tar parti, nemlig for den udbredte fejlagtige opfattelse af DKP som »en slags« revolutionært parti. E.

Rettelse:

I KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 1 er der gledet en linie ud på side 15 anden spalte, linie 11 fra oven. Imellem »Og« og »Konjunktoren« indføjes: »det har haft gode materielle betingelser herfor bl.a. høj-«.